บทที่ 4

การปกครองและการบริหารของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร

หลังจากที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินยึดอำนาจการปกครองได้แล้ว เนื่องจากฐานของทหารยังไม่เข้มแข็งเป็นปึกแผ่น และมีเอกภาพเพียงพอ ผู้นำฝ่ายทหารยังแตกแยกกันอยู่ ทหารจึงต้องรอสักระยะเวลาหนึ่งให้รอยแตกแยกนั้นประสานกันเสียก่อนประกอบกับทหารยังมีความวิตกกังวลต่อกระแสการต่อต้านคัดค้านเผด็จการทหาร เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ของนิสิต นักศึกษา ประชาชนอยู่ ทหารจึงไม่กล้าเข้าปกครองประเทศในทันที จึงเชิดพลเรือนขึ้นมาเป็นรัฐบาลขัดตาทัพ เพื่อปูพื้นฐานให้รัฐบาลทหารขึ้นครองอำนาจต่อไปดังที่เคยปรากฏมาแล้วในประวัติศาสตร์การเมืองไทย

ดังนั้น ในวันที่ 8 ตุลาคม 2519 เวลา 20.25 น. พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินก็ได้นำนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระบรมราชโองการเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย แต่งตั้งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี คนที่ 15 แห่งราชอาณาจักรไทย

เมื่อคณะปฏิรูปฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีแล้ว ได้มอบอำนาจการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีให้แก่นายกรัฐมนตรี โดยขอคัดเลือกรัฐมนตรีเพียง 3 ตำแหน่งที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ คือ ตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรี รับผิดชอบในการรักษาความมั่นคงทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร 1 ตำแหน่ง และตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมอีก 2 ตำแหน่ง นอกนั้นคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้มอบความไว้วางใจให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร คัดเลือกรัฐมนตรีร่วมคณะแต่ผู้เดียว ซึ่งนายธานินทร์ ได้ชี้แจงถึงหลัก 3 ประการ ในการจัดหาคณะบุคคลเข้าร่วมคณะรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศ ดังนี้ คือ

1. บุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งนั้นจะต้องเป็นผู้สุจริต
2. มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น ๆ ได้
3. จะต้องเป็นผู้ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข[1]

แม้ว่านายธานินทร์ กรัยวิเชียร จะวางหลักการดังกล่าว แต่เนื่องจากลักษณะนิสัยของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นคนแคบ เก็บเนื้อเก็บตัว คบเพื่อนในวงจำกัด มีเพื่อนฝูงไม่มากประกอบกับการขาดประสบการณ์ในทางการเมือง (เนื่องจากนายธานินทร์มิได้สนใจการเมืองโดยทั่วไป แต่สนใจเฉพาะในลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเห็นว่าลัทธินี้เป็นภัยแก่โลกเสรี จึงได้เข้าร่วมต่อต้าน ป้องกัน ปราบปราม การขยายตัวของคอมมิวนิสต์) ดังนั้น การคัดเลือกรัฐมนตรีเข้าร่วมบริหารประเทศจึงอยู่ในวงแคบจำกัดอยู่ในหมู่เฉพาะเพื่อนฝูงที่ใกล้ชิดและไว้ใจได้ และมีทัศนคตินิยมขวาจัดเช่นเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถเลือกคนดีมีความ สามารถในการปฏิบัติงาน และเหมาะสมที่สุดที่จะหาได้ในประเทศมาร่วมคณะ ฉะนั้นรัฐมนตรีที่เลือกเข้ามาส่วนใหญ่จะไม่มีประสบการณ์ทางการเมือง เช่น การเลือกข้าราชการประจำ ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมรุ่นธรรมศาสตร์ 2 นาย และผู้ที่ใกล้ชิดอื่น ๆ เช่น นายอัมพร จันทรวิจิตร รองอธิบดีกรมเจ้าท่า เป็นรองนายกรัฐมนตรี รับผิดชอบเรื่องความผาสุกของประชาชน นายสุธี นาทวรทัต อธิบดีกรมการค้า เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิช คุณหญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ ซึ่งจบวิชาการเรือนจากวิทยาลัยเคียวลิตซุ ประเทศญี่ปุ่น ประธานกรรมการบริษัทนายเลิศ ดำเนินกิจการรถโดยสารประจำทาง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายสมัคร สุนทรเวช อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และนายดุสิต ศิริวรรณ อดีตผู้ร่วมงานในกลุ่มสนทนาประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองที่ตั้งขึ้นมาในช่วงปี 2516-2519 เพื่อทำลายล้างกลุ่มพลังนิสิตนักศึกษา (มีบุคคลสำคัญร่วมในกลุ่มดังนี้ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายสมัคร สุนทรเวช และนายภิญญโญ สาธร)

จากการคัดเลือกบุคคลในวงแคบ ๆ ในกลุ่มผู้ร่วมงานทางการเมืองที่มีแนวความคิดในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ อย่างชนิดที่เรียกว่าขวาตกขอบนั้นเอง ทำให้รัฐบาลไม่ประสบ

---

[1] **สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์** (2519) : 996.

ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง จนกระทั่งทหารเกรงว่า รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร จะนำประเทศไปสู่ความหายนะ จึงได้ทำรัฐประหาร ยึดอำนาจ ล้มรัฐบาลพลเรือน ชุดนี้ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520

การวิเคราะห์การดำเนินการปกครองของรัฐบาลภายใต้การนำของนายธานินทร์นี้ มุ่งจะวิเคราะห์ว่า จากมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมและป้องกันสังคมที่มีอยู่ในการปกครองของรัฐบาลไทยที่ผ่านมา และมาตรการที่ได้เพิ่มเติมโดยคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ตามที่ได้กล่าวในบทที่ 2 นั้น รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้นำมาตรการเหล่านั้นมาใช้ในการบริหารประเทศอย่างไร และผลสะท้อนจากการปกครองของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร นั้นก่อให้เกิดผลอย่างใดบ้าง โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์การปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ว่าก่อให้เกิดผลสะท้อนอย่างไรแก่ประเทศชาติ โดยแยกการวิเคราะห์ในช่วงนี้ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ

การปกครองและการบริหาร

1. ด้านการเมือง

ในการวิเคราะห์การบริหารประเทศของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ทางด้านการเมือง จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือการบริหารภายในประเทศและต่างประเทศ การบริหารภายในประเทศที่สำคัญ ๆ มี 3 ประการ คือ

1) การกำหนดขั้นตอนการพัฒนาประชาธิปไตยที่ใช้ระยะเวลา 12 ปี
2) การรักษาไว้ซึ่งอธิปไตยความมั่นคง ผลประโยชน์ของชาติ และการปราบปรามป้องกันภัยจากคอมมิวนิสต์
3) การพัฒนากลไกของรัฐ ซึ่งได้แก่ การบริหารงานบุคคล คือ ข้าราชการโดยทั่วไป และการยุบคณะบริหาร และสภากรุงเทพมหานครที่มาจากการเลือกตั้งมาเป็นการแต่งตั้ง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั่นเอง

ส่วนการบริหารทางด้านต่างประเทศนั้น รัฐบาลชุดนี้ได้กำหนดนโยบายไว้ 3 ประการคือ

1) จะดำเนินนโยบายโดยอิสระ ยึดถือผลประโยชน์ ความอยู่รอดและความมั่นคงในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นหลักสำคัญ

2) จะดำเนินความสัมพันธ์อันดีกับทุกประเทศด้วยความจริงใจ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในระบอบการปกครอง หรือระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยจะยึดหลักความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม การเคารพอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน การไม่รุกราน คุกคาม หรือแทรกแซงในกิจการภายในซึ่งกันและกัน

3) จะกระชับความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับประเทศในสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และจะสนับสนุนมาตรการต่าง ๆ ที่เกื้อกูลให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง[2]

จากการกำหนดขั้นตอนการพัฒนาประชาธิปไตยที่ใช้ระยะเวลา 12 ปี โดยรัฐบาลมีความเชื่อว่าประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการปกครองในระบอบ - ประชาธิปไตยดีพอ นั้น รัฐบาลได้วางแผนแต่ละขั้นไว้ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอในหัวข้อที่ว่าด้วยการพัฒนาประชาธิปไตย ส่วนการดำเนินนโยบายป้องกันประเทศและต่อต้านขจัดภัยคอมมิวนิสต์นั้น รัฐบาลได้ดำเนินการอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นการทุ่มเททางด้านงบประมาณ อาวุธ กำลังคน ดังจะได้พิจารณาในการนำเสนอถึงการป้องกันประเทศ และการต่อต้านขจัดภัยคอมมิวนิสต์ต่อไป ในด้านการบริหารกลไกของรัฐนั้น ข้าราชการในรัฐบาลชุดนี้มีความไม่มั่นใจในความมั่นคงแห่งอาชีพและเกิดความท้อแท้ในการปฏิบัติงาน เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ในหัวข้อดังกล่าวแล้ว ส่วนการดำเนินการปกครอง ทางด้านต่างประเทศนั้น แม้ว่ารัฐบาลจะกำหนดนโยบายว่าจะดำเนินความสัมพันธ์อันดีกับทุก

---

[2] ดัดแปลงและย่อความจาก **สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์** (2519) : 103-1047.

ประเทศด้วยความจริงใจ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในระบบการปกครอง ฯลฯ ก็ตาม แต่จากการที่รัฐบาลชุดนี้เป็นรัฐบาลที่มุ่งต่อต้าน ขจัดภัยคอมมิวนิสต์ทุกรูปแบบ จึงดำเนินการปิดประเทศ และดำเนินนโยบายที่ก้าวร้าว ไม่เป็นมิตรต่อประเทศที่มีการปกครองในลัทธิคอมมิวนิสต์ ทำให้ประเทศไทยในยุคนี้มีการกระทบกระทั่งและมีการสู้รบกันตามแนวชายแดนกัมพูชา เวียดนาม และลาวตลอดเวลา

ก. <u>การพัฒนาประชาธิปไตย</u>

โดยที่คณะปฏิรูปเห็นว่า ประชาชนไทยยังยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขว่า เป็นระบอบการปกครองที่ดีและเหมาะสมสำหรับประเทศไทย ดังคำปรารภของรัฐธรรมนูญตอนหนึ่งว่า

"... โดยที่ประชาชนทั้งมวลได้แสดงอย่างแจ้งประจักษ์และเชื่อมั่นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นระบอบการปกครองที่ดี และเหมาะสมสำหรับประเทศไทยในอันที่จะยังให้เกิดความมั่นคงของชาติและความผาสุกของประชาชนโดยทั่วกัน...[3]

แต่ในปัจจุบันการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขยังมิได้บรรลุผลตามเจตนารมย์ของประชาชน เนื่องจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยยังขาดโครงสร้างที่เหมาะสม โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2517 นอกจากจะขาดโครงสร้างที่เหมาะสมแล้ว ผู้แทนราษฎรที่ได้รับการ เลือกตั้งเข้ามามิได้เคารพต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมของชาติบ้านเมือง เป็นเหตุให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องล้มลุกคลุกคลาน และมีท่าทีว่าชาติบ้านเมืองจะถึงซึ่งความวิบัติ

---

[3]คำปรารภในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 11 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2519, **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 93 ตอนที่ 135 หน้า 1 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2519, หน้า 2.

เท่าที่ผ่านมาสี่สิบปีเศษ การปกครองในระบอบนี้ก็ยังไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2517 มีอุปสรรคขัดข้องจนไม่อาจจะปฏิบัติให้เป็นไปโดยเรียบร้อยได้ ทั้งตัวบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามามีส่วนมีเสียงในการปกครองประเทศ ก็มิได้เคารพต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้นด้วยประการต่าง ๆ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมของชาติบ้านเมือง เป็นเหตุให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องล้มลุกคลุกคลานตลอดมา และมีท่าทีว่าชาติบ้านเมืองจะถึงซึ่งความวิบัติ.."[4]

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันประเทศไม่ให้ถึงซึ่งความวิบัติ คณะปฏิรูปฯ จึงเห็นว่าประชาธิปไตยในประเทศไทยจะต้องมีการกำหนดโครงสร้างการพัฒนาเสียใหม่ให้เป็นขั้นเป็นตอนไป โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้ คือ

ในระยะสี่ปีแรกนั้นเป็นระยะฟื้นฟูเสถียรภาพของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองในระยะนี้สมควรให้ราษฎรมีส่วนในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยทางสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งมีสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ในขณะเดียวกันก็จะเร่งเร้าให้ประชาชนเกิดความสนใจ และตระหนักในหน้าที่ของตน ในระยะสี่ปีที่สอง สมควรเป็นระยะที่ให้ราษฎรมีส่วนในการบริหารราชการแผ่นดินมากขึ้น โดยจัดให้มีรัฐบาลสภาอันประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง ทั้งสองสภานี้จะมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเท่าเทียมกัน ในระยะสี่ปีที่สามสมควรขยายอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรให้มากขึ้น และลดอำนาจของวุฒิสภาลงเท่าที่จะทำได้ ต่อจากนั้นไปถ้าราษฎรตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนที่มีส่วนในการเมืองในระบอบประชาธิปไตยดีแล้ว ก็อาจยกเลิกวุฒิสภาให้เหลือแต่สภาผู้แทนราษฎร"

---

[4] เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

จะเห็นได้ว่าคำปรารภในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นอกจากจะเป็นการมุ่งพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้ถอยกลับไปเริ่มต้นใหม่ เหมือนดังสมัยเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 แล้ว รูปแบบแห่งการพัฒนาก็ยังช้าซากลงเดิม นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญนี้ ก็มิได้ระบุให้องค์กรหนึ่งองค์กรใดเปลี่ยนรัฐบาลได้ตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น รัฐบาลนี้จะคงอยู่ได้เรื่อย ๆ ไป ซึ่งสร้างความผิดหวังไม่พอใจให้กับประชาชน ซึ่งเคยได้รับสิทธิเสรีภาพและการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปมีสิทธิมีเสียงแทนตนมาแล้ว เป็นระยะเวลา 3 ปี (2516-2519)

การที่รัฐบาลและคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินกำหนดการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเป็นระยะเวลาถึง 12 ปี จึงเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป การที่ประชาชนยอมยกอำนาจการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่รัฐบาล ในช่วงที่ประเทศยังวุ่นวายจากการเกิดวิกฤตการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นั้น เนื่องจากประชาชนต้องการให้บ้านเมืองสงบสุข มีเสถียรภาพและความมั่นคง ให้เร็วที่สุด การยอมยกการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นวิถีทางที่จะทำให้บ้านเมืองสงบโดยเร็ว ประชาชนจึงยอมเลือกทางนั้น แต่มิใช่ว่าประชาชนจะยอมยกอำนาจการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองให้แก่รัฐบาล เป็นระยะเวลานานถึง 12 ปี ดังนั้นการกำหนดนโยบายดังกล่าวจึงเป็นความผิดพลาดและเป็นนโยบายที่สวนทางกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด

ข. <u>การป้องกันประเทศและต่อต้านขจัดภัยคอมมิวนิสต์</u>

จากสภาพทางการเมืองในปี 2516-2519 ที่กระแสคลื่นแห่งประชาธิปไตยและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน จัดอยู่ในสภาพเปิดทางกว้างขวางมาก พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยก็ได้ดำเนินการเคลื่อนไหวในหมู่นิสิต นักศึกษา และประชาชนอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านการพิมพ์หนังสือต่าง ๆ เกี่ยวกับความคิดก้าวหน้า ลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ความคิดของผู้นำคอมมิวนิสต์ เล่มสรรนิพนธ์ของ เหมา เจ๋อตุง เป็นต้น และการเคลื่อนไหวปฏิบัติการของนิสิตนักศึกษาในการชักชวนให้ชาวไร่ชาวนาและกรรมกร เรียกร้องหาความเป็นธรรมในสังคม ผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ และแรงงานของพวกเขาที่ถูกขูดรีดไปเป็นผลประโยชน์ของนายทุน ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้

ต้องยุติลง เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพลเรือน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 อันเนื่องมาจากการเกิดวิกฤติการณ์รุนแรงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เมื่อนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขึ้นมาปกครองประเทศ ก็ประกาศเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการปราบปรามคอมมิวนิสต์เป็นนโยบายหลักของรัฐบาลชุดนี้ ในการแถลงนโยบายต่อสภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2519

การปราบปรามและต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นไปอย่างกว้างขวาง รุนแรง ทั้งในและนอกประเทศ รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการหลายต่อหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านแนวความคิด การจำกัดให้ประชาชนฝักใฝ่เฉพาะในระบอบการปกครองประชาธิปไตย ด้านงบประมาณที่สนับสนุนทหารและตำรวจ และการดำเนินท่าทีที่เป็นศัตรูกับประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เป็นต้น ซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าว โดยแยกออกเป็นการดำเนินงานต่อต้านและขจัดภัยคอมมิวนิสต์ ภายในประเทศ และการดำเนินงานต่อต้านและขจัดภัยคอมมิวนิสต์นอกประเทศ

การดำเนินงานต่อต้านและขจัดภัยคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ

1. การแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495

คอมมิวนิสต์ได้เริ่มเข้ามาเคลื่อนไหวงานในประเทศไทยมาตั้งแต่ปี 2468[5] โดยพรรคก๊กมินตั๋ง ซึ่งเป็นพรรคคอมมิวนิสต์จีน ส่งสมาชิกเข้ามาโฆษณาชวนเชื่อ ปลุกระดมหาสมาชิกในประเทศไทย การดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ขยายตัวใหญ่โตขึ้นมาก จนกระทั่งรัฐบาลต้องออกพระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2476 และได้ยกเลิกไป

---

[5] สายหยุด เกิดผล และสมชัย รักวิจิตร, **อนาคตไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2) (พระนคร : กรุงสยามการพิมพ์, 2518), หน้า 88.

เมื่อสหภาพโซเวียตขอให้ไทยยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์เสีย แล้วจะสนับสนุนให้ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ไทยจึงต้องยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้ในปี พ.ศ. 2489 เพื่อให้ได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ครั้นถึงปี 2495 รัฐบาลทหารของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศใช้กฎหมายป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ขึ้น โดยมีจุดประสงค์จะใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัดฝ่ายตรงข้ามหรือศัตรูทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม กฎหมายนี้ได้อยู่คู่มากับประเทศไทยตลอด และมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง ครั้งมาถึงสมัยของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร กฎหมายนี้ก็ยังมีอยู่และได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 โดยออกเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเพิ่มเขตจังหวัด ซึ่งเป็นเขตแทรกซึมถึง 35 จังหวัด และออกกฎกระทรวงฉบับที่ 3 ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5[6]

2. <u>งบประมาณ</u>

รัฐบาลได้แถลงนโยบายที่จะเสริมสร้างกำลังทหารเพื่อป้องกันประเทศตลอดจนการบำรุงขวัญและกำลังใจของทหารดังคำแถลงนโยบายของรัฐบาลในความตอนหนึ่งของข้อ 1. ว่า

"...รัฐบาลนี้จักได้ดำเนินการทุกประการ เพื่อธำรงไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตย ความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติ โดยจะตระเตรียมและเสริมสร้างกำลังที่ใช้ในการป้องกันชาติให้เข้มแข็งให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะป้องกันราชอาณาจักร โดยพยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด

สำหรับในระยะสี่ปีนี้ จะดำเนินการทั้งปวงเพื่อให้กำลังทหารของชาติอยู่ในสภาพพร้อมรบ และสามารถขยายได้ในยามฉุกเฉิน จะพัฒนาหลักวิชาการและระบบอาวุธให้สามารถเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ จะปรับปรุงสวัสดิการ บำรุงขวัญและกำลังใจของทหารให้สูงอยู่เสมอ.."[7]

---

[6] เสถียร วิชัยลักษณ์ และสืบวงศ์ วิชัยลักษณ์, (รวบรวม) **พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495**, (กรุงเทพมหานคร : นิติเวชช์, 2520).

[7] การแถลงนโยบายของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ต่อสภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2519.

รัฐบาลได้ใช้วิธีหาเงินโดยง่ายที่สุด และมิได้คำนึงถึงภาวะดอกเบี้ย ซึ่งรัฐบาลจะต้องจ่ายไปทุกปี และการผ่อนส่งคืน เป็นเวลาถึง 20 ปี โดยการให้พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเสนอร่างพระราชบัญญัติกู้เงินเพื่อการป้องกันประเทศ ต่อสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี* ซึ่งทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เป็นจำนวนถึง 20,000 ล้านบาท เมื่อวันศุกร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2519 ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนากองทัพไทยให้มีขีดความสามารถป้องกันตนเองได้ ซึ่งสภาที่ปรึกษาอนุมัติและกำหนดออกเป็นประกาศใช้พระราชบัญญัติกู้เงินเพื่อป้องกันประเทศ เป็นจำนวนเงิน 20,000 ล้านบาท เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2519 โดยจะกู้จากธนาคารโลกและประเทศซาอุดิอาระเบีย และกำหนดการผ่อนคืนเป็นระยะยาวถึง 20 ปี

การทุ่มเทงบประมาณให้กับงบป้องกันประเทศ โดยเพิ่มจากปีงบประมาณ 2520 จำนวน 12,319 ล้านบาท มาเป็น 15,809 ล้านบาท คิดเป็นการเพิ่มร้อยละ 14.6 ส่วนงบประมาณการรักษาความสงบภายใน เพิ่มจากงบประมาณปี 2520 จำนวน 904.7 ล้านบาทมาเป็น 4,482.5 ล้านบาท คิดเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่า และยังได้เพิ่มตามมติของกรรมาธิการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2520 ให้กระทรวงกลาโหมอีก 468,059,422 บาท โดยกองบัญชาการทหารสูงสุดได้เพิ่ม 203,619,422 บาท กองทัพบกได้เพิ่ม 145,000,000 บาท ไว้ในโครงการความต้องการงบประมาณเพื่อความพร้อมรบ กองทัพเรือได้เพิ่ม 13,449,000 บาท ใช้พัฒนาฐานทัพด้านทะเลอันดามัน 5,000,000 ล้านบาท เป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการด้านทะเลอันดามัน 6,370,000 ล้านบาท กองทัพอากาศได้เพิ่มใช้ในโครงการเตรียมรับเครื่องบินแบบเอฟ 5 อี และจัดหาพัสดุและบริภัณฑ์สำรองสายช่างอากาศกับการดัดแปลงเฮลิคอปเตอร์ 90,000,000 บาท[8] และการกำหนดการเกณฑ์ทหารให้เพิ่มขีดความสามารถในการเกณฑ์

---

*รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และประธานสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี คือบุคคลเดียวกัน.

[8] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, (2520) : 1015.

ทหารเข้ารับใช้ประเทศชาติจากร้อยละ 80 เป็นร้อยละ 100*

3. <u>การใช้กำลัง</u>

การใช้มาตรการปราบปราม จับกุม กวาดล้าง ผู้ที่รัฐบาลกล่าวหาว่า มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ได้ดำเนินการไปอย่างกว้างขวาง โดยอาศัยระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ และพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ โดยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรี ได้แสดงความเห็นด้วยกับการใช้กฎหมายทั้ง 2 ฉบับ โดยไม่คำนึงว่าจะริดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพียงใด ดังจะเห็นได้จากข้อความตอนหนึ่งในการสนทนากับนายคุสิต ศิริวรรณ ว่า

"...ที่เขาอ้างว่า พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ก็ดี ระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติก็ดี เป็นกฎหมายปราบปรามประชาชน ข้อนี้เป็นความจริงประการใด.."

"..อ้ายอันนี้ เราต้องยอมรับครับว่า กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ มันเป็นกฎหมายริดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ริดรอนไปค่อนข้างมากเหมือนกัน แต่ถ้าหากเราลองชั่งน้ำหนักดูระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเราจะต้องเคารพนี้กับอ้ายความมั่นคงของรัฐ กับภัยของคอมมิวนิสต์นี่ ก็ต้องกลับมาปัญหาแรกอย่างที่ผมได้เรียนไว้นี่ว่ามันคุ้มกันไหม ผมถึงเห็นว่า ความมั่นคงของประเทศต้องมาก่อนละครับ.."[9]

การปราบปรามนิสิต นักศึกษา และประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์เป็นไปอย่างรุนแรง กว้างขวาง โดยถือว่าเขาเหล่านั้นเป็นเครื่องมือและเป็นตัวจักรสำคัญในการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ทำให้เหล่าปัญญาชนและประชาชนวงการต่าง ๆ ต้องหลบ

---

*หมายถึง การเกณฑ์ทหารให้ครบตามอัตราที่กำหนดเอาไว้ เป็นต้นว่าในปีหนึ่งต้องการทหารหนึ่งหมื่นคน ก็เกณฑ์เอาไว้ให้ครบหนึ่งหมื่นคน และต้องมีการจับใบดำใบแดงเหมือนเดิมให้ครบตามอัตราที่กำหนดไว้.

[9]บันทึกการสนทนาประชาธิปไตยระหว่างนายธานินทร์ กรัยวิเชียร กับนายคุสิต ศิริวรรณ, หน้า 10. (เอกสารโรเนียว)

หนีจากถิ่นที่อยู่ บ้างก็เข้าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีนับได้เป็นจำนวนพันคน[10] ความเจ็บแค้นขมขื่นในการกระทำอันไร้เหตุผล และโหดร้ายป่าเถื่อนของรัฐบาล จะเห็นได้ชัดเจนในคำประกาศการต่อสู้ของผู้นำนักศึกษาดังนี้คือ[11]

"...เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาไทยก็ได้ต่อสู้เพื่อเอกราช ประชาธิปไตย เพื่อปากเพื่อท้องของพ่อแม่พี่น้องประชาชน ผู้ทุกข์ยาก โดยสันติ ตามขอบเขตของรัฐธรรมนูญ และกรอบของกฎหมายบ้านเมืองตลอดมา แม้มิตรร่วมชะตากรรมของเราจะถูกคุกคาม เข่นฆ่า ถูกจับกุมคุมขังอย่างทารุณป่าเถื่อนคนแล้วคนเล่า เราก็ยังอดกลั้นและได้ยืนหยัดต่อสู้ด้วยสันติวิธีเสมอมา โดยหวังว่าด้วยความซื่อสัตย์และปรารถนาดีต่อชาติและประชาชนอย่างจริงใจของเรา จะช่วยให้ชนชั้นปกครองมีปฏิกิริยาได้สำนึกในโทษกรรมของตนเอง หันมาแก้ปัญหาเอกราชประชาธิปไตย และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนผู้ทุกข์ยากอย่างจริงจัง แต่ความสุจริตใจของเรากลับได้รับการตอบแทนด้วยการให้ร้ายป้ายสีทุกวิธีการอย่างไร้ยางอาย สันติวิธีของเรากลับได้รับลูกระเบิดและห่ากระสุนเป็นเครื่องตอบแทน เราต่อสู้ด้วยเหตุผล ต่อสู้ในขอบเขตของกฎหมาย แต่ชนชั้นปกครองกลับทำทุกอย่างที่ละเมิดกฎหมาย..."

การส่งกำลังทหารตำรวจและพลเรือนอาสาสมัครเข้าทำการกวาดล้าง ปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขัน เด็ดขาด ได้รับการสนับสนุนเต็มที่จากนายก-รัฐมนตรี ดังจะเห็นได้จากทัศนะของนายกรัฐมนตรีที่แสดงไว้ในที่ต่าง ๆ ดังนี้ การบรรยายเรื่อง "ความอยู่รอดของชาติไทย" ที่แสดงแก่นักศึกษาวิทยาลัยการปกครองมีความว่า

---

[10]กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน, **พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและสถานการณ์ปัจจุบันในประเทศไทย** (เอกสารที่ใช้ในการอบรมตามโครงการเพื่อรักษาความมั่นคง, 2522), หน้า 30-31.

[11]ว. สปท. คำประกาศการต่อสู้ของคุณเสกสรรค์ ประเสริฐกุล คุณธีรยุทธ บุญมี คุณเหวง โตจิระการ คุณสมาน เลือดวงทัต คุณปรีดี บุญซื่อ คุณจิระนันท์ พิตรปรีชา คุณวิสา คัญทัพ สำเนาจากวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ประจำวันที่ 20-21 พฤศจิกายน 2519 เอกสารของ น.ขอ.ปจว.ศวป. กอ.รมน. ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2519, หน้า 3.

"...ในปัจจุบันจำนวนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มีทั้งหมดประมาณ 9,000 คน ซึ่งเราจะต้องต่อสู้เต็มที่จะสู้แบบเหยาะแหยะไม่ได้.."[12] และการกล่าวเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2519 ของนายกรัฐมนตรีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร หลังจากทราบข่าวเฮลิคอปเตอร์ถูกยิง และนายสมศักดิ์ พันธเสน รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ถูกยิงถึงแก่ชีวิตว่า "...การที่ผู้ก่อการร้ายชุ่มโจมตีเจ้าหน้าที่หลายครั้ง เป็นการแสดงให้เห็นว่า มีคนไทยผู้คิดทรยศต่อชาติอยู่ในบ้านเมือง รัฐบาลไม่มีทางเลือกอย่างอื่น นอกจากจะปราบปรามให้เด็ดขาด โดยเฉพาะในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะกวาดล้างให้สิ้นซากโดยเร็ว.."[13]

นอกจากนั้น รัฐบาลยังได้ร่วมกับประเทศมาเลเซีย ทำการปราบปรามคอมมิวนิสต์ระหว่างไทยกับมาเลเซีย ภายใต้แผนที่ชื่อว่า "แผนดาวใหญ่-มุสนาห์ 1"[14] "แผนดาวใหญ่-มุสนาห์2"[15] และ "แผนฮายาเบน่า"[16]

4. <u>วิธีการอื่น ๆ</u>

นอกจากจะดำเนินการโดยวิธีการทางกฎหมายและอาศัยกองกำลังกระทำการปราบปรามอย่างรุนแรงแล้ว รัฐบาลยังได้ดำเนินการด้วยวิธีการอื่น ๆ อีก เช่น

การป้องกันคอมมิวนิสต์ โดยจัดรายการเพื่อแผ่นดินไทยโดยหน่วยงานของทหาร กองอำนวยการรักษาความมั่นคง เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์โดยตรง รายการนี้มีทุกวันและทำ

---

[12] **สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์** (2519) : 1229.

[13] เรื่องเดียวกัน, หน้า 1220.

[14] "ดาวใหญ่ยังไม่ขึ้นที่เบตง" **ตะวันออกปริทัศน์** (8 เมษายน 2520) : 8-10.

[15] **สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์** (2520) : 281-284.

[16] เรื่องเดียวกัน, หน้า 736-737.

การถ่ายทอดเสียงถึง 209 สถานี ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศไทย วิธีการนี้นับว่าเป็นวิธีการที่ประหยัดและเข้าถึงทุกท้องที่และถึงตัวประชาชนโดยตรง[17]

การใช้นโยบายทางการเมือง โดยการจัดตั้งโครงการบ้านไทยอาสาป้องกันตนเอง (ทสป.) เพื่อป้องกันตนเองและเป็นการปราบปรามคอมมิวนิสต์ในเขตจังหวัดสำคัญ 35 จังหวัด ที่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้าไปมีอิทธิพลในหมู่บ้าน 4,000 แห่ง โครงการนี้มีการปฏิบัติการทางกำลังรบหลักและกึ่งทหาร มีการใช้พลังประชาชน ชาวไร่ ชาวนาเข้าร่วมด้วย ใช้มากในทางภาคอีสาน กองทัพภาคที่ 2 ภาคเหนือ กองทัพภาคที่ 3 และภาคใต้ กองทัพภาคที่ 4 ยังไม่มีมาก จากสถิติการศึกอบรมสมาชิก ทสป. นั้นทำได้มากที่สุดในสมัยรัฐบาลนายธานินทร์ คือ ช่วงปี 2519-2520 มีหมู่บ้านไทยอาสาป้องกันตนเองถึง 1,540 หมู่บ้าน[18] การทำโครงการไทยอาสาป้องกันตนเอง (ทสป.) นี้เริ่มจากปี 2518 และรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ถือเป็นหลักการนโยบายทางการเมืองอันหนึ่งในการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ส่วนนโยบายทางการเมืองอีกด้านหนึ่งที่เน้นในการพัฒนาให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี แทนที่จะเป็นทางด้านรบ คือ การพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชาติ เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น พร้อมที่ให้โอกาสผู้หลงผิดได้คิดกลับใจ เช่น โครงการการุณยเทพ โครงการคืนสู่เหย้าและโครงการสันติสุข

โครงการวางพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงแก่ผู้เดียวในการรับบุคคลเข้าศึกษา ทั้งนี้ เพื่อรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติ การสร้างหลักสูตร การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ในการศึกษาระดับสามัญ

---

[17]สำนักงานสถิติแห่งชาติ, "รายงานผลเบื้องต้นการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ทั่วราชอาณาจักร 2517," (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2518), หน้า 13.

[18]"กองทัพชาวบ้าน" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 21 (11 กันยายน 2520) : 14-17.

ศึกษาและอุดมศึกษา โดยจะเน้นถึงเรื่องการเมืองระบอบต่าง ๆ จุดดี จุดเด่น และจุดอ่อน ต่าง ๆ ของระบอบประชาธิปไตยศัตรูต่าง ๆ ของระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการเรียบเรียงหนังสือออกเผยแพร่แก่ราษฎรทั่วไป*

การจัดตั้งศูนย์เยาวชนจังหวัด เพื่ออบรมให้เยาวชนทั้งหลาย ตระหนักในความดีเด่นและจุดอ่อน ๆ ของระบอบประชาธิปไตยด้วย

ถึงแม้รัฐบาลจะมีมาตรการทางการเมือง เช่น การวางพื้นฐานในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชาติ ในการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ อันถือว่าเป็นนโยบายทางการเมืองก็ตาม แต่โครงการเหล่านี้ก็มิได้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ อันจะทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ในทางตรงข้ามประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น เมื่อประกอบกับรัฐบาลมิได้มีการดำเนินการใด ๆ ที่จะทำให้ผู้ที่หลงผิดมีความมั่นใจและเข้ามามอบตัวดังที่พลโทปิ่น ธรรมศรี ได้เปิดเผยเมื่อเดือนมกราคมว่า ยังไม่มีนักศึกษามามอบตัวเลย[19] ในทางตรงข้าม จากท่าทีที่แข็งกร้าวไม่ยอมผ่อนปรนในการควบคุมนิสิต นักศึกษา และอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

---

*นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้เรียบเรียงหนังสือเพื่อส่งเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไว้ 8 เล่ม คือ

1. ครูกับทางอยู่รอดของสังคมไทย
2. พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย
3. ระบอบประชาธิปไตย
4. ลัทธิและวิธีการของคอมมิวนิสต์
5. ศาสนาและความมั่นคงของชาติ
6. ค่านิยมในสังคมไทย
7. ความเป็นธรรมในสังคม
8. การใช้กฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์.

[19] **สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์** (2520) : 151.

ต่าง ๆ การปิดหูปิดตาประชาชน โดยการควบคุมสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชนทุกชนิดอย่างเคร่งครัด ความใจแคบไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนโดยการปิดหนังสือพิมพ์ทุกฉบับที่มีการวิจารณ์อย่างไม่เห็นด้วยกับการทำงานของรัฐบาล การจำกัดเสรีภาพของประชาชนอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยอ้างถึงความมั่นคงของประเทศชาติ[20] การรวบอำนาจทั้งด้านนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ มาไว้ที่นายกรัฐมนตรีตามมาตรา 21 ตลอดจนการใช้กำลังอำนาจทางทหารปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เป็นต้น ทำให้นโยบายการขจัดภัยคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลนี้ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เพราะมิอาจปราบปรามคอมมิวนิสต์ให้ได้ผลหรือหยุดยั้งการกระทำของคอมมิวนิสต์ให้ลดน้อยลง กลับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จนนับได้ว่ารัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่เผชิญกับการคุกคาม การลอบโจมตีของผู้ก่อการร้ายแรงมากที่สุด ประสบความสูญเสียสูงสุด ทั้งในด้านชีวิต ทรัพย์สิน ของรัฐบาลและของประชาชนอย่างไม่เคยมีมาก่อน ก่อให้เกิดความหวาดกลัว ความหวาดหวั่นวิตกเกี่ยวกับความปลอดภัยของตัวเอง และความมั่นคงของประเทศชาติ ตลอดจนทำให้เกิดการชะงักงันการลงทุนจากชาวต่างประเทศ แม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการส่งเสริมและให้สิทธิพิเศษแก่ชาวต่างประเทศ เพิ่มขึ้นกว่าเดิมเป็นอันมากก็ตาม ดังที่พลเอกเสริม ณ นคร บัญชาการทหารบก ได้แสดงความคิดเห็นหลังจากเดินทางกลับจากการไปตรวจเยี่ยมทหารทางภาคใต้ สรุปความได้ว่า

---

[20]นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้ให้สัมภาษณ์ต่อนิตยสารนิวสวีค เมื่อเดือนกรกฎาคม 2520 เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนว่า

คำถาม : แต่ดูเหมือนว่าท่านจะพิจารณาความเคลื่อนไหวซึ่งจากการกระทำที่กดขี่ ซึ่งเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพส่วนบุคคลใช่หรือไม่ครับ

ตอบ : เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนนี้ ประชาชนคนไทยมีความรู้สึกว่า มันมีอยู่ในหัวใจทุกคนอย่างเปี่ยมล้น เราจึงได้ตั้งชื่อประเทศของเราว่า "ไทย" ซึ่งมีความหมายว่าเสรีภาพ แต่เมื่อความมั่นคงของชาติ ต้องกระทบถึงสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของชาติก็ต้องมาก่อน แม้แต่สหรัฐเองก็เช่นกัน ในวันหนึ่งข้างหน้าคุณอาจต้องเสียสละเสรีภาพส่วนตัวเพื่อความมั่นคงของชาติ ความมั่นคงของชาติอยู่ในฐานะที่ต้องเสี่ยง ซึ่งเราไม่มีทางเลือกจาก<u>เจ้าพระยา</u> ปีที่ 1 (17 สิงหาคม 2520) : 3.

"...การจะปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ให้ได้ผลขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการด้วยกัน คือประชาชนต้องมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของทางราชการอย่างหนึ่ง กับเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าฝ่ายใดก็ตาม จะต้องปรับปรุงตนเองให้เป็นที่น่าเชื่อถือ เพราะการปราบปรามที่เป็นอยู่ในขณะนี้ไม่ใช่ว่าจะสามารถใช้อาวุธได้โดยทันที..."[21]

นอกจากนั้น จากนโยบายเน้นการใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง มีการใช้อาวุธร้ายแรงจนเกือบเหมือนกับการทำสงครามมากกว่าการนำนโยบายทางการเมืองมาใช้ เป็นการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดอย่างยิ่ง จะเห็นได้ชัดเจนจากการโจมตีอย่างรุนแรงและการสูญเสียบุคคลที่สำคัญ ๆ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเขตภาคใต้ (ซึ่งมีการปราบปรามกวาดล้างอย่างขนานใหญ่ โดยการใช้กำลังทหาร การใช้ระบบห้ามออกนอกบ้าน "เคอฟิว" ในบางท้องที่ที่ถือว่าเป็นแหล่งคุกคาม เช่น ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สตูล การนำหลักกฎหมายรักษาความมั่นคงแห่งชาติที่เคยมีการคัดค้านมาแล้วในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มาใช้เป็นบางส่วน เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์[22] ตลอดจนการร่วมมือกับมาเลเซียในการปราบปรามโจรจีนคอมมิวนิสต์) แทบทั้งสิ้น เช่น การวางระเบิดในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทางรางวัลแก่ครูปอเนาะ และพระราชทานธงลูกเสือประจำรุ่น ณ โรงพิธีช้างเผือก จังหวัดยะลา การระดมยิงเฮลิคอปเตอร์ที่หม่อมเจ้าหญิงวิภาวดีรังสิต ประทับขณะที่ทรงเดินทางไปเยี่ยมตำรวจตระเวนชายแดนที่คุ้มกันการก่อสร้างบ้านพักพระราชทาน ณ บ้านเหนือ คลอง ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึงสิ้นชีพิตักษัย การลอบโจมตีเฮลิคอปเตอร์ที่นำคณะของนายสมศักดิ์ พันธเสน รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปเยี่ยมเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และอาสาสมัคร ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเวียงสระ ขณะที่บินอยู่ระหว่างบ้านห้วยล่าง ตำบลพลุพี อำเภอเวียงสระ จนนายสมศักดิ์ พันธเสน ถึงแก่ชีวิต

---

[21] สยามรัฐ (20 สิงหาคม 2520) : 16.

[22] วารสารตะวันออกปริทัศน์, 1 (27 พฤษภาคม 2520) : 9.

ซึ่งถ้ารัฐบาลได้เห็นความสำคัญของนโยบายทางการเมืองมากกว่าทหาร โดยพยายามลดท่าทีแข็งกร้าว พยายามประนีประนอมผ่อนปรน การควบคุมนิสิต นักศึกษา ครูอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และผู้ที่เข้าร่วมกับคอมมิวนิสต์ หันมาสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน การทำให้ประชาชนยอมรับไว้วางใจให้ความศรัทธา และเชื่อมั่นในเจตนาอันสุจริตที่จะเปิดโอกาสให้ผู้หลงผิดได้กลับมาอยู่ในบ้านเมืองได้ตามปกติแล้ว การขจัดภัยจากคอมมิวนิสต์ก็คงจะประสบความสำเร็จ ลดความสูญเสียทั้งเจ้าหน้าที่ทรัพย์สิน ดังจะเห็นได้จากความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์บ้านล้อมป่า ในเขตท้องที่ความรับผิดชอบของพันเอกหาญ ลีนานนท์ ซึ่งในที่นี้จะเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำเร็จในเขตท้องที่ของกองทัพภาคที่ 2 ของพันเอกหาญ ลีนานนท์ และความล้มเหลวของการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในเขตท้องที่กองทัพภาคที่ 4 ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของพลโทปิ่น ธรรมศรี ดังต่อไปนี้

"พ.อ.หาญ ลีนานนท์ รองเสนาธิการกองทัพภาคที่ 2 แถลงว่า กองทัพภาคที่ 2 มีแผนการปราบปรามผู้ก่อการร้าย โดยใช้การเมืองนำการทหาร ซึ่งหมายถึงการประนีประนอม เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชน โดยทำให้บุคคลที่หลงผิดไปอยู่ในป่าให้ออกมามอบตัว ทำให้ผู้ที่เคยให้การสนับสนุนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ละการสนับสนุน ทำให้เห็นภัยร้ายของการบ่อนทำลายชาติ ขณะเดียวกันการใช้การเมืองนำ ก็จะชี้นำให้กลไกของรัฐปรับปรุงตนเองให้เป็นคนใจซื่อมือสะอาดและรับใช้ประชาชนด้วยจิตสำนึก แต่ขณะเดียวกัน การทหารก็ยังมีความจำเป็นอยู่...เพื่อให้งานการเมืองสามารถดำเนินไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านที่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้จัดตั้งผังแกน และมีโครงสร้างทางการเมืองอยู่ในหมู่บ้านแล้ว อิทธิพลของผู้ก่อการร้ายจะครอบงำชาวบ้านโดยสิ้นเชิง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำลายอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายให้สิ้นไป ดังนั้น การปฏิบัติการทางทหารจะทำให้ผู้ก่อการร้ายเสียขวัญและเสียอิทธิพล และทำให้ชาวบ้านที่เคยเลื่อมใส ไม่อยากสนับสนุนต่อไป จากจุดนี้ งานการเมืองของฝ่ายขวาก็จะเริ่มก้าวไปได้ จึงกล่าวได้ว่า การปฏิบัติการทางทหารกระทำเพื่อสนับสนุนหรือส่งเสริมให้งานการเมืองบรรลุเป้าหมาย

ในทางปฏิบัติจึงมุ่งเอาชนะผู้ก่อการร้ายที่หมู่บ้านที่อยู่ใต้อิทธิพลของผู้ก่อการร้าย เพราะเมื่อได้หมู่บ้านก็หมายความว่าได้คนกลับมา และเมื่อสามารถแย่งชิงหมู่บ้านเหล่านี้กลับคืนมาได้ ก็ถือว่าเป็นปัจจัยชี้ขาดในการเอาชนะสงครามประชาชนของผู้ก่อ

การร้าย สำหรับเครื่องมือที่จะรณรงค์เพื่อเอาชนะผู้ก่อการร้ายที่หมู่บ้านก็คือ การปฏิบัติการทางการเมือง และกองทัพภาคที่ 2 ได้มีโครงการจัดตั้งหมู่บ้านไทยอาสาป้องกันตนเอง (ทสป.) ให้รอดพ้นจากการบ่อนทำลายของผู้ก่อการร้ายด้วย

หมู่บ้านไทยอาสาป้องกันตนเองเป็นแผนยุทธศาสตร์ บ้านล้อมป่า สำหรับแก้ยุทธศาสตร์ป่าล้อมบ้านของผู้ก่อการร้าย เมื่อหมู่บ้านใดได้จัดตั้ง ทสป. แล้ว ผู้ก่อการร้ายจะถูกปิดหูปิดตา ไม่สามารถขูดรีดเอาเสบียงอาหารจากหมู่บ้านนั้นได้อีกต่อไป และเมื่อเกิดหมู่บ้านเช่นนี้มากขึ้น ผู้ก่อการร้ายก็จะอยู่โดดเดี่ยวและเล็กลงทุกที เป็นเป้าหมายในการทำลายได้ง่าย หมู่บ้าน ทสป. ที่จัดตั้งขึ้นเชื่อมโยงกันจะกลายเป็นกำแพงสกัดกั้น มิให้ผู้ก่อการร้ายออกมาคุกคามราษฎรในหมู่บ้านได้อีกต่อไป และยุทธศาสตร์นี้จะทำให้เราเป็นฝ่ายรุก กล่าวคือ สามารถแย่งประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งเคยตกอยู่ใต้ออิทธิพลของผู้ก่อการร้ายกลับคืนมาได้ ในปี 2519 เป็นจำนวน 222 หมู่บ้าน และในปี 2520 งานการเมืองของกองทัพภาคที่ 2 ยังคงก้าวหน้าต่อไปโดยไม่หยุดยั้งและเชื่อว่าแนวทางต่อสู้ของเราเป็นแนวที่ถูกต้อง เพราะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ."[23]

ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ภาคใต้ พลโทปิ่น ธรรมศรี แม่ทัพกองทัพภาคที่ 4 ได้เปิดเผยเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2520 ถึงผลการปราบปรามในเขตภาคใต้ดังต่อไปนี้

"...พลโทปิ่น ธรรมศรี แม่ทัพกองทัพภาคที่ 4 เปิดเผยว่า การปราบปรามไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เพราะผู้ก่อการร้ายได้ดำเนินการในรูปการปลุกระดมมวลชน และการใช้กำลังอาวุธในพื้นที่บางแห่งมาเป็นเวลาช้านาน จนทางการไม่อาจลดอิทธิพลของฝ่ายผู้ก่อการร้ายลงไปได้ นอกจากควบคุมสถานการณ์ไม่ให้ลุกลามใหญ่โตขึ้นเท่านั้น

หลังการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน รัฐบาลมีนโยบายในการปราบปรามอย่างจริงจัง โดยการร่วมมือระหว่างทหาร ตำรวจและพลเรือน จัดตั้งเป็นกรมผสมพิเศษขึ้น เพื่อปฏิบัติการตามแผนพิทักษ์ประชา และในการปราบปรามนั้นได้ใช้วิธีการกวนป่าลาด

---

[23] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ (2520) : 151.

ตระเวณปิดล้อมหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเขตแทรกซึม และใช้ปืนใหญ่จากจังหวัดปัตตานีและนครศรีธรรมราชยิงสนับสนุนแถบบริเวณเทือกเขาบรรทัด ซึ่งเชื่อว่าเป็นค่ายปฏิบัติการ

พลโทปิ่น ชี้แจงต่อไปว่า มีนักศึกษาที่หลบหนีจากการจับกุมในเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 เข้าร่วมเป็นพรรคพวกของผู้ก่อการร้ายด้วยส่วนหนึ่ง ซึ่งทางกองทัพภาคที่ 4 พยายามจะดึงนักศึกษาผู้หลงผิดเหล่านี้ให้กลับคืนมา แต่ยังไม่มีนักศึกษามามอบตัวเลย...

สำหรับพื้นที่ซึ่งยังมีการปฏิบัติการอย่างรุนแรงของผู้ก่อการร้าย...ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอพระแสง บ้านนาสาร เวียงสระ เดือนซา พนม กาญจนดิษฐ์ และคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และที่อำเภอฉวาง พิปูน กิ่งอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอาวุธของผู้ก่อการร้าย ส่วนใหญ่เป็นปืนเอ็ม. 16 เอส.เค. คาร์บิน ระเบิดมือ และ เอ็ม . 79 ซึ่งนับว่าร้ายแรงที่สุดมาก..."[24]

จากแผนการของ 2 พื้นที่ ดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การที่รัฐบาลกำหนดนโยบายในการปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง จริงจัง และเด็ดขาดนั้นไม่ได้ผล เพราะเมื่อทำลายรัง และขุมกำลังของผู้ก่อการร้ายแล้ว ผู้ก่อการร้ายก็หนีเข้าป่า เมื่อรังหรือค่ายที่ฝ่ายทหารยึดได้ถูกทำลายแล้ว ทหารก็จะถอนตัวกลับ จะไม่ยึดครองไว้ ในไม่ช้าผู้ก่อการร้ายที่ยังเหลืออยู่ก็จะกลับมายึดครองตั้งค่ายใหม่อีก ฉะนั้นยิ่งปราบปรามทำลายหนักมากเท่าไรปฏิกิริยาการโต้ตอบกลับก็จะรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากการเรียกร้องของขบวนการซาบีลลาะฮ์ ซึ่งได้วางระเบิดที่สนามบินดอนเมืองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2520 ดังต่อไปนี้

---

[24] เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

"....การระเบิดสนามบินดอนเมืองในครั้งนี้ เป็นการยืนยันและยืนหยัดการต่อสู้ของขบวนการซาบีลิลละฮ์ เพื่อให้รัฐบาลจักรวรรดินิยมไทยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

ให้เลิกแก้ไขปัญหา 5 จังหวัดภาคใต้ด้วยวิธีการใช้กำลังอาวุธ เพราะทหาร ตำรวจ หน่วยปราบปรามต่าง ๆ ของรัฐบาลมีแต่จะสร้างความเดือดร้อน และทำลายขวัญของประชาชนส่วนใหญ่ ทั้งยังสร้างสถานการณ์ให้เลวร้ายยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงควรแก้ไขปัญหา 5 จังหวัดภาคใต้ด้วยสันติวิธี.."[25]

ดังนั้น รัฐบาลจึงควรเปลี่ยแนวทาง โดยเน้นการต่อสู้ทางการเมืองให้ใช้นโยบายการต่อสู้ทางการเมืองนำการต่อสู้ทางทหาร กล่าวคือ รัฐบาลจำต้องเร่งสร้างศรัทธาด้วยการปรับปรุงระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ให้ข้าราชการรับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง สร้างความอยู่ดีกินดีและส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงให้กับประชาชน โดยรัฐบาลจะต้องแสดงออกถึงท่าทีดังกล่าวด้วยนโยบายและแนวทางการบริหารของรัฐบาลและคณะรัฐมนตรี การกำหนดนโยบายออกมาเพียงอย่างเดียวโดยรัฐบาลมิได้มีท่าทีในการเสริมสร้าง ในทางตรงกันข้ามการแสดงออกของรัฐบาลเป็นการเน้นอำนาจเผด็จการ และจำกัดสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนอันเป็นหลักพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว นโยบายต่าง ๆ ดังกล่าวก็มิอาจประสบผลสำเร็จได้เลย ดังเช่น ความล้มเหลวในการปราบปรามขจัดภัยคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร อันเนื่องมาจากการใช้นโยบายทหารนำหน้านโยบายทางการเมือง และการขาดความตั้งใจจริงที่จะพัฒนาประเทศให้ไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การไร้ความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ตลอดจนท่าทีของรัฐมนตรีร่วมคณะและความใจแคบในการไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นของรัฐบาลชุดนั้นเอง

---

[25] วารสารตะวันออกปริทัศน์ (8-15 กรกฎาคม 2520) : 9.

ค. <u>การบริหารกลไกของรัฐ</u>

1. <u>การบริหารข้าราชการ</u>

การยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจากรัฐบาลผสม ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 นั้น นอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างผู้กุมอำนาจรัฐไปสู่อีกกลุ่มหนึ่ง ข้าราชการซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการบริหารประเทศ ในการที่จะนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้ได้ผลตามนโยบายที่ตั้งไว้ ก็ได้รับการกระทบกระเทือนจากการเปลี่ยนเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งปลดออกในหมู่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หลายครั้งหลายหน จนก่อให้เกิดความหวั่นไหว ไม่แน่ใจในสภาพความมั่นคงแห่งอาชีพข้าราชการ

จริงอยู่ การเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจบริหารประเทศแต่ละครั้งนั้น ข้าราชการประจำมักจะหลีกเลี่ยงความกระทบกระเทือนไปไม่พ้น แต่ในการปลดหรือการสั่งพักข้าราชการนั้น ควรใช้ดุลพินิจในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ตลอดจนเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นของข้าราชการในการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของผู้ใช้อำนาจในขณะนั้น ตลอดจนให้ความยุติธรรมและปฏิบัติไปตามกระบวนการยุติธรรมที่ได้ตั้งไว้

ตลอดระยะเวลา 1 ปี แห่งการครองอำนาจของรัฐบาลภายใต้การนำของนายธานินทร์ กล่าวได้ว่า ข้าราชการหลายต่อหลายรายได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมและมีอคติอย่างยิ่งจากรัฐบาลชุดนี้ ดังเช่น การสั่งพักราชการนายอานันท์ ปันยารชุน ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ โดยข้อหาไม่เป็นที่เปิดเผยแน่ชัด และเมื่อสอบสวนแล้วไม่พบข้อบกพร่องหรือกระทำผิดแต่ประการใด จึงได้รับกลับเข้ารับราชการใหม่อีกครั้งในตำแหน่งใหม่ ซึ่งแต่งตั้งเป็นพิเศษ คือ "เอกอัครราชทูตพิเศษประจำกระทรวง"

การกระทำดังกล่าว แสดงให้เห็นการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมของรัฐบาล เพราะเมื่อสอบสวนนายอานันท์ ปันยารชุน ไม่มีความผิดแต่ประการใด รัฐบาลก็มิได้มีการกระทำสิ่งใดเป็นการปลอบขวัญและให้กำลังใจแก่ข้าราชการที่สูญเสียไป แสดงให้เห็นถึง

ความไม่รับผิดชอบ ความไม่สนใจที่จะเอาใจใส่ในขวัญและกำลังใจของข้าราชการ ซึ่งเป็นแขนขาของรัฐบาลนั่นเอง

การย้ายพลตำรวจเอกศรีสุข มหินทรเทพ อธิบดีกรมตำรวจ ให้ดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงมหาดไทย นายบรรจง ชูสกุลชาติ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และคุณหญิงอัมพร มีสุข ไปดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการชั้น 10 ประจำกระทรวง การปลดพลตำรวจโท วิเชียร แสงแก้ว โดยระบุโทษว่า "เป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง" โดยเป็นที่สงสัยกันว่า คำสั่งดังกล่าวได้รับการปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอนของระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่อาชีพข้าราชการหรือไม่

นอกจากนั้นยังมีข้าราชการที่ตกเป็นเป้าหมายแห่งการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของคณะรัฐบาลชุดนี้คือนายอำนวย วีรวรรณ ซึ่งถูกปลดออกจากตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลัง ในข้อกล่าวหาว่าระหว่างดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ช่วยบริษัทอุตสาหกรรมกระดาษเหนียวแห่งหนึ่งนำกระดาษเหนียวเข้าประเทศโดยหลีกเลี่ยงภาษี ทำให้รัฐขาดรายได้ไปถึง 65 ล้านบาท และอีกข้อกล่าวหาคือระหว่างดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลัง ได้รับมอบหมายให้ไปไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทระหว่างบริษัทการบินไทยจำกัดและบริษัทการบินแอร์สยาม จำกัด แต่นายอำนวยได้กระทำการเกินหน้าที่ ไปลงนามในความตกลงทางการบินพลเรือนระหว่างไทยกับอังกฤษอันเป็นผลให้รัฐบาลไทยต้องเสียเปรียบในสัญญา โดยเครื่องบินของสายการบินของไทยที่บินระหว่างกรุงเทพฯ-ฮ่องกง ถูกลดจำนวนที่นั่งและเที่ยวบินลง จากผลการพิจารณา คณะกรรมการ ปปป. มีมติเห็นพ้องกันว่า กรณีการลงนามเอกสารข้อผูกพันทางการบินพลเรือนระหว่างไทยกับอังกฤษนั้นนายอำนวยไม่มีความผิด มีความผิดในข้อเดียวคือ การอนุญาตให้นำกระดาษสำเร็จรูปเข้าประเทศโดยไม่เสียภาษี มีความผิดข้อนี้จึงสมควรปลดนายอำนวย วีรวรรณ ออกจากราชการ

นายอำนวย วีรวรรณ เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่ได้รับการยอมรับทั่วไปว่าเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์และความสามารถในการทำงานเป็นอย่างยิ่ง ได้กล่าวถึงผลการพิจารณาความผิดครั้งนี้ หลังจากกลับจากการประชุมธนาคารโลก ที่กรุงวอชิงตัน ว่า

"รู้สึกประหลาดใจอย่างที่สุด ต่อผลการพิจารณาที่ว่าตนปฏิบัติหน้าที่บกพร่องเสียหาย ตลอดระยะเวลาที่รับราชการมาทุกตำแหน่ง ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุด ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่เคยใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือของตนในทุกกรณีและยืนยันที่จะปฏิบัติไปเช่นเดิมทุกประการ หากต้องเผชิญกับเหตุการณ์ดังกล่าวอีก

นายอำนวย กล่าวว่า จะยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ภายใน 30 วัน เพื่อให้ ก.พ. พิจารณาว่าคำสั่งดังกล่าวนั้นเห็นชอบหรือไม่ และตั้งใจจะลาออกจากตำแหน่งทุกตำแหน่งในขณะนี้ คือ ประธานกรรมการธนาคารกรุงไทย และสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินด้วย นอกจากนี้นายอำนวยยืนยันว่า จะขอหลักฐานต่าง ๆ จากคณะกรรมการ ปปป. คณะกรรมการสอบสวนและสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อพิมพ์เอกสารเรื่องราวทั้งหมดเผยแพร่ให้ข้าราชการและประชาชนทราบ เพื่อให้ใช้วิจารณญาณพิจารณาในเรื่องที่เกิดขึ้น..."[26]

ในกรณีของนายอำนวย วีรวรรณ ปฏิบัติต่อบริษัทอุตสาหกรรมกระดาษไทย จำกัด หรือบริษัทสยามคราฟท์นั้นได้มีผู้กล่าวว่า "...ซึ่งในกรณีนี้ใครก็ตามที่ได้ศึกษาและทำความเข้าใจกับการดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกับบริษัทสยามคราฟท์แล้ว ย่อมจะมีความเห็นใจและเข้าใจ ดร.อำนวย วีรวรรณ เป็นอย่างยิ่ง.."[27]

นายอบ วสุรัตน์ ประธานสภาหอการค้าไทย ได้กล่าวยืนยันถึงเหตุผลความจำเป็นและความถูกต้องแห่งการตัดสินใจของนายอำนวย วีรวรรณ ว่า

"..แท้ที่จริงแล้ว บริษัทสยามคราฟท์นำกระดาษสำเร็จรูปเข้ามาเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตกระดาษคราฟท์ เพราะเนื่องจากในระยะนั้น ราคาเยื่อกระดาษในประเทศสูงกว่าราคากระดาษสำเร็จรูปที่นำเข้าจากต่างประเทศ เพราะเกิดการขาดแคลนขึ้น และกระดาษที่สั่งเข้ามานี้ก็ได้ปรุไว้ทั่ว เพื่อแสดงว่ามิได้นำมาจำหน่าย แต่นำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตกระดาษคราฟท์..."[28]

---

[26] **สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์** (2520) : 1152-1153.

[27] "คุ้มดีคุ้มร้ายของพิชชา", จากอานันท์ ปันยารชุน ถึงอำนวย วีรวรรณ, **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์** (18 ตุลาคม 2520) : 5.

[28] **สยามรัฐ** (14 ตุลาคม 2520) : 16.

การปลดข้าราชการประจำ โดยมิได้คำนึงถึงสภาวะและสถานการณ์แวดล้อมความเป็นจริงมุ่งแต่ใช้การพิจารณาเพียงด้านเดียว ย่อมอาจจะทำให้ข้าราชการไม่ได้รับความยุติธรรมอย่างเพียงพอ ก่อให้เกิดความหวั่นไหวแก่ข้าราชการในการปฏิบัติราชการเป็นอย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายสำคัญของการปฏิบัติราชการ คือ การมุ่งนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ให้มากที่สุด หากรัฐบาลมิได้คำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของนโยบาย ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปตามนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุดที่เข้ามาปกครองประเทศ การพิจารณาผลงานที่ล่วงมาแล้วของข้าราชการแต่ละรายว่าไม่สอดคล้องกับนโยบายของตน และมุ่งหาทางกำจัดเพียงอย่างเดียว ข้าราชการก็จะมีแต่ความหวาดกลัวและต้องตกเป็นผู้รับเคราะห์กรรมในอาชีพของตนไม่มีที่สิ้นสุด

นอกจากนั้น การที่นักการเมืองใช้อำนาจในตำแหน่งโยกย้ายข้าราชการโดยไม่มีหลักเกณฑ์เพียงแต่ยึดความพอใจของตน และทางราชการก็ไม่มีมาตรการป้องกันแต่ประการใด ในที่สุดข้าราชการก็จะหันมาใช้วิธีประจบเอาใจผู้มีอำนาจ เพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน แทนที่จะคิดปฏิบัติด้วยการใช้ความรู้ความสามารถรักษาระเบียบแบบแผนของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งมิใช่ผลดีแก่ราชการแผ่นดินอย่างแน่นอน

การปราบปรามข้าราชการประจำที่ทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นเรื่องที่สมควรจะทำ แต่ในเวลาเดียวกัน เมื่อพบหรือสงสัยว่า ข้าราชการคนใดมีพฤติการณ์เช่นนั้น ควรสอบสวนหาหลักฐานให้แน่ชัด พิจารณาให้เป็นไปตามกระบวนยุติธรรม ตลอดจนคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม นโยบายของรัฐบาลในชุดที่ข้าราชการผู้นั้นปฏิบัติการในเรื่องนั้น ๆ อยู่การมิได้พิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วน ด่วนประกาศลงโทษข้าราชการผู้นั้นเสียก่อน ย่อมทำให้ข้าราชการสุจริต ซึ่งมีอยู่มากต้องพากันหวาดผวา หรือเสียขวัญ แล้วก็ย่อมยากที่นักการเมืองจะได้รับความร่วมมืออย่างจริงใจจากข้าราชการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้าราชการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นกลไกหรือเป็นมือของข้าราชการการเมืองในการที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งนโยบายนั้น ๆ ผลเสียก็ย่อมตกแก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นเจ้าของแผ่นดินไทยนั่นเอง

2. การยุบคณะผู้บริหารและสภากรุงเทพมหานคร

ในการยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อ 6 ตุลาคม 2519 คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินไม่ได้ล้มการปกครองของกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการบริหารของกรุงเทพมหานคร โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จึงเป็นอิสระและรับผิดชอบต่อราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนรัฐบาลในการควบคุมกรุงเทพมหานคร ก็จะควบคุมได้เฉพาะในนโยบายของกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับของรัฐบาลเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปควบคุมการบริหารหรือสั่งราชการให้กรุงเทพมหานครปฏิบัติตาม

จากการที่กรุงเทพมหานคร ต้องการจัดระเบียบหาบเร่ แผงลอย เพื่อความสะอาดของบ้านเมือง โดยแต่งตั้งนายแพทย์โอภาส ธรรมวานิช เป็นประธานในการจัดหาบเร่และแผงลอย[29] บรรดาผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวได้ขอผ่อนผันต่อคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร แต่เมื่อไม่เป็นผลก็พากันไปร้องเรียนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐบาล โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงเข้าไปแทรกแซงโดยมอบหมายให้นายส่งสุข ภัคเกษม ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เข้าไปดำเนินการในเรื่องหาบเร่แผงลอย ซึ่งความอึดอัดคับข้องใจในการแทรกแซงของนายส่งสุข ภัคเกษม นี้จะเห็นได้อย่างชัดเจน จากการประชุมสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ในวันที่ 17 ธันวาคม 2519 ว่า

> "..สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ได้ประชุมลับในวันนี้ (17 ธันวาคม 2519) เพื่อกระทำเรื่องเสนอต่อผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ยื่นเรื่องราวเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กรณีนายส่งสุข ภัคเกษม ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ก้าวก่ายการปฏิบัติงานของกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับโครงการขจัดแผงลอยและความสะอาดของกรุงเทพมหานคร ในหลายเขตของกรุงเทพมหานครต่างจังหวัด โดยผู้ผ่าฝืนเมื่อถูกตำรวจจับแล้วก็ถูกนายส่งสุข ขัดขวางและใช้อำนาจ

---

[29]"ความขัดแย้งใน กทม. ธรรมนูญกับสมัคร," **ตะวันออกปริทัศน์** (1 เมษายน 2520) : 23.

หน้าที่ไปสั่งไม่ให้ตำรวจจัดการดำเนินคดีกับผู้ผ่าฝืนและส่งคนไปจัดตลาดตามที่ต่าง ๆ และการไปก้าวก่ายงานเทศบาลทั่วประเทศ จนวุ่นวายไปหมดด้วย โดยเฉพาะที่เทศบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี..."[30]

ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ออกคำสั่งที่ 837/2519 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2519 แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ปัญหาหาบเร่แผงลอย[31] คณะกรรมการชุดนี้ได้แต่งตั้งอนุกรรมการแก้ปัญหาสถานที่ตั้งหาบเร่และแผงลอยขึ้น โดยมีนายมงคล สิมะโรจน์ รองผู้ว่ากรุงเทพมหานคร เป็นประธานอนุกรรมการ คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจหน้าที่แก้ปัญหาดังกล่าวนี้ในเขตกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และนนทบุรี เหตุวุ่นวายจึงเกิดขึ้นเมื่อมีหน่วยงาน 2 หน่วยงานทำงานเรื่องเดียวกัน และทั้งสองหน่วยงานก็ไม่ค่อยประสานสอดคล้องกัน กล่าวคือ เมื่อกรุงเทพมหานคร สั่งจับกุมแม่ค้า พ่อค้า หาบเร่แผงลอยที่ขัดคำสั่งของกรุงเทพมหานคร ทางคณะอนุกรรมการของกระทรวงมหาดไทย โดยมีนายมงคล สิมะโรจน์ รองผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ก็จะขอให้ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่าเพิ่งจับกุม ความวุ่นวายจึงเกิดขึ้น ในที่สุดเมื่อเรื่องราวหวีความรุนแรงมากขึ้น นายกรัฐมนตรีจึงเข้ามาแก้ปัญหา โดยการล้มคณะอนุกรรมการแก้ปัญหาหาบเร่และแผงลอยของกระทรวงมหาดไทยเสีย เหตุการณ์จึงเข้าสู่ปกติ และกรุงเทพมหานครก็สามารถจัดการแก้ปัญหาเรื่องหาบเร่ แผงลอยในกรุงเทพมหานครได้

จากเหตุการณ์เรื่องโครงการแก้ไขปัญหาหาบเร่ แผงลอยนี้เอง ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในกรุงเทพมหานคร ด้วยสาเหตุที่นายมงคล สิมะโรจน์ เป็นประธานอนุกรรมการที่กระทรวงมหาดไทยตั้งขึ้น และบรรดาสมาชิกกรุงเทพมหานครอีกหลายคนก็เข้าร่วมเป็นอนุกรรมการนี้ด้วย สมาชิกกรุงเทพมหานครจึงเริ่มแตกออกเป็น 2 ฝ่าย และขัดแย้งกันเรื่อยมา ถึงขนาดมีการเสนอให้ขับประธานสภากรุงเทพมหานคร และหรือสมาชิกบางคนเสนอให้มีการขับสมาชิกด้วยกัน ความแตกร้าวระหว่างกันหวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนไม่เป็นอัน

---

[30] **สยามรัฐ** (16 ธันวาคม 2519) : 4.

[31] "ความขัดแย้งใน กทม. ธรรมนูญกับสมัคร," **ตะวันออกปริทัศน์** (1 เมษายน 2520) : 23.

ทำการทำงาน นอกจากหาเรื่องโจมตีซึ่งกันและกัน ในที่สุดนายกรัฐมนตรี จึงเข้าระงับเหตุโดยการใช้มาตรา 21 ตามความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีและสภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีมีคำสั่งให้ผู้ว่ากรุงเทพมหานครและรองผู้ว่ากรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่ง และให้ยุบสภากรุงเทพมหานคร

แม้จะเป็นที่ยอมรับถึงการแตกแยกระหว่างฝ่ายบริหารด้วยกันเอง และฝ่ายสมาชิกกรุงเทพมหานครด้วยกันเองอย่างรุนแรง จนมีการออกข่าวให้สัมภาษณ์สาดโคลนซึ่งกันและกันก็ตาม แต่รัฐบาลก็ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะเข้าไปแทรกแซงในการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร เพราะอำนาจในการบริหารกรุงเทพมหานครนั้น ตามกฎหมายได้แยกงานบริหารออกจากกันอย่างเด็ดขาด กฎหมายที่ให้ราษฎรเลือกผู้ว่ากรุงเทพมหานครนั้น มีเจตนารมณ์ที่จะให้ผู้ว่ากรุงเทพมหานคร เป็นอิสระในการบริหารงานตามความประสงค์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ทำงานไม่ดี ไม่ตรงต่อความประสงค์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในเรื่องใดก็ตาม หรือปฏิบัติผิดพลาด เป็นเหตุให้ราษฎรกรุงเทพมหานคร ต้องเดือดร้อน ก็ควรที่จะปล่อยให้เป็นการดำเนินงานของชาวกรุงเทพมหานครเอง

การที่รัฐบาลเข้าไปบริหารสั่งราชการให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครปฏิบัติ จึงเป็นการก้าวก่ายและใช้อำนาจไม่ถูกต้อง และการยุบเลิกสภากรุงเทพมหานคร ให้ฝ่ายบริหารพ้นจากตำแหน่ง จึงเป็นการใช้อำนาจไม่ถูกต้องของนายกรัฐมนตรีและเป็นการทำลายสิทธิของประชาชน ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของชาวกรุงเทพมหานครที่ยังเหลืออยู่อีกประการหนึ่งให้หมดสิ้นลงไป

2. <u>ด้านสังคม</u>

ตลอดช่วงระยะเวลา 1 ปี แห่งการปกครองประเทศของรัฐบาลภายใต้การนำของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ความหวังที่จะให้ประเทศเข้าสู่ความสงบสุขดูเหมือนจะเลือนหายไป ประเทศประสบกับปัญหาความแตกแยกภายในบ้านเมือง ซึ่งนับวันก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น มีความแตกแยกเป็นเขาเป็นเรา อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ไม่ว่าจะเป็น

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับนิสิตนักศึกษาที่ยังเข้ากันไม่ได้ เพราะระเบียบกวดขันต่าง ๆ ที่รัฐบาลกำหนดโดยผ่านทบวงมหาวิทยาลัย เช่น การให้ยกเลิกกิจกรรมนอกหลักสูตร การห้ามไม่ให้มีการเลือกตั้งคณบดีและอธิการบดี การสร้างม่านดำระหว่างสิ่งพิมพ์กับรัฐบาล แม้ว่ารัฐบาลจะได้มีท่าทีว่าจะพยายามทำลายม่านดำ แต่ด้วยความไม่จริงใจ ม่านดำระหว่างรัฐบาลกับสิ่งพิมพ์จึงยังคงอยู่ ส่วนทางด้านกรรมกร ก็ดูออกจะเหินห่างกับรัฐบาล เพราะรัฐบาลไม่ไว้ใจกรรมกร และพยายามทุกวิถีทางที่จะให้กรรมกรลู่เข้าทางที่รัฐบาลกำหนดให้ ซึ่งก็ไม่เป็นที่พอใจของกรรมกรนัก โดยเฉพาะพนักงานและลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ นอกจากนั้นการปกครองของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ยังสร้างความหวั่นไหวในการปฏิบัติราชการให้กับข้าราชการเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนทางด้านความปลอดภัยรัฐบาลไม่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยให้ประชาชนอย่างเพียงพอ ประชาชนต้องผจญกับภัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการวางระเบิดและ การรุกรานจากโจรการเมือง การลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ ตลอดจนคดีอาชญากรรมต่าง ๆ เช่น คดีฆ่าข่มขืน คดีชิงทรัพย์ คดีอาชญากรรมหลายต่อหลายราย เกิดขึ้นเป็นลูกโซ่ แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามเร่งแก้ไข ปราบปรามอย่างหนัก มีการจับกุมบุคคลที่เป็นภัยสังคมอย่างมาก แต่กลไกของรัฐยังคงสร้างความผิดหวังให้กับประชาชน เนื่องจากปัญหาภัยสังคม ปัญหาอาชญากรรมมิได้ลดหย่อนลงไป

ส่วนทางด้านการพัฒนาประเทศ รัฐบาลได้มุ่งการพัฒนาไปสู่ชนบท โดยมุ่งพัฒนาชนบท 5 ทาง คือ

1. การชลประทานขนาดเล็ก ซึ่งเป็นที่ปรารถนาอย่างแรงกล้าของชาวไร่ชาวนา ซึ่งเป็นกระดูกสันหลังของบ้านเมือง
2. การสร้างถนนหนทางในท้องถิ่นชนบท
3. การนำไฟฟ้าสู่ชนบท
4. การสร้างโรงเรียนในท้องถิ่นชนบท
5. การสร้างสถานีอนามัย[32]

---

[32] **สยามรัฐ** (4 กันยายน 2520) : 2.

และกำหนดโครงการอีกหลายโครงการ เช่น โครงการอาสาปลูกป่าในฤดูฝน โครงการอาสาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ทางด้านการศึกษา นับว่ารัฐบาลชุดนี้ได้ก่อให้เกิดความวุ่นวายอยู่มากมายหลายประการ จากการกำหนดเขตศึกษา โดยมิได้คำนึงถึงสภาพที่แท้จริงของประชากรในประเทศไทย การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา ตลอดจนการละเลยมิให้ความสนใจให้ความช่วยเหลือในการศึกษาภาคเอกชน จนทำให้โรงเรียนราษฎร์จำนวนกว่า 30 แห่ง ต้องปิดตัวเองลงไป เพราะได้รับความกระทบกระเทือนภาวะทางเศรษฐกิจ ไม่สามารถที่จะพยุงฐานะตนเองได้ ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาแก่ประชาชน

จากการไร้ความสามารถของรัฐบาลภายใต้การนำของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ทำให้การดำเนินงานทางด้านสังคมและการพัฒนาประเทศเต็มไปด้วยปัญหา และความแตกแยกในสังคม มีใบปลิว และข่าวลือโจมตีรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา โดยที่รัฐบาลไม่ได้คิดที่จะพยายามศึกษาถึงสาเหตุและหาทางขจัดปัญหา กลับมุ่งไปว่าเกิดจากการโจมตีของผู้ที่มุ่งคิดล้มล้างรัฐบาลอันเนื่องมาจากรัฐบาลมุ่งมั่นที่จะปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง ยาเสพติด ทำให้ผู้ที่เสียผลประโยชน์มุ่งทำลายรัฐบาล

การศึกษาต่อไปนี้การศึกษาถึงการดำเนินงานทางด้านสังคม และการพัฒนาของรัฐบาลนายธานินทร์ โดยจะศึกษาถึงสภาพที่แท้จริงของปัญหาและอะไรทำให้รัฐบาลชุดนี้เป็นรัฐบาลที่ได้รับการปฏิเสธจากประ ชาชนมากที่สุด โดยจะแยกพิจารณาออกตามหัวข้อต่อไปนี้ คือ

ก. <u>การพัฒนาประเทศ</u>

รัฐบาลได้แถลงไว้ทั้งนโยบายก่อนที่จะเริ่มบริหารประเทศ และในงบประมาณของชาติว่าจะส่งเสริมและมุ่งพัฒนาชนบท เช่น จะดำเนินการให้มีการสร้างการชลประทานขนาดเล็ก และการทำถนนให้เข้าสู่ชนบท เพื่อจะได้นำผลผลิตทางเกษตรออกมาได้เร็วที่สุด

และลดค่าใช้จ่ายด้านนี้ของชาวเกษตรกร แต่เมื่อพิจารณาถึงงบประมาณที่รัฐบาลจะจ่ายเพื่อการสนองนโยบายนี้แล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐบาลกำหนดงบประมาณให้น้อยกว่างบประมาณของปีที่แล้วเสียอีก และมีจำนวนน้อยเสียจนไม่อาจจะดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายได้ และนอกจากนั้น จากการพิจารณารายจ่ายของงบประมาณ จะเห็นว่ารัฐบาลได้ ให้ความสนใจในการพัฒนาเมือง มากกว่าชนบทอันเป็นการขัดต่อนโยบายของรัฐบาลเอง ส่วนโครงการที่รัฐบาลนายธานินทร์อ้างว่า เป็นการพัฒนาชนบทและเป็นความสำเร็จของรัฐบาลอย่างยิ่ง คือ โครงการอาสาพัฒนาปลูกป่าในฤดูฝนและโครงการอาสาพัฒนาประเทศ นั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ 2 โครงการให้พิจารณาว่าเป็นโครงการที่สำเร็จหรือล้มเหลวของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งการนำเสนอในด้านการพัฒนาประเทศจะเริ่มที่การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี 2521 ซึ่งรัฐบาลนายธานินทร์กรัย วิเชียร เป็นผู้นำเสนอและผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากสภาปฏิรูปการปกครองไปแล้ว และจะทำการพิจารณาถึงโครงการของรัฐบาลต่อไปตามลำดับ

1. <u>ด้านงบประมาณ</u>

รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2521 ไว้สูงถึง 81,000 ล้านบาท มากกว่าปีงบประมาณ 2520 ถึง 12, 210 ล้านบาท ส่วนรายได้นั้น รัฐบาลจะนำเงินคงคลังออกมาใช้จ่ายเป็นจำนวน 2,200 ล้านบาท กู้ธนาคารแห่งประเทศไทย 8,600 ล้านบาท ธนาคารออมสิน 2,400 ล้านบาท ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน 5,100 ล้านบาท เอกชนทั่วไป 700 ล้านบาท จากภาษีเงินได้ของประชาชน 62,000 ล้านบาท ส่วนอีก 4,450 ล้านบาท รัฐบาลคาดว่าจะเป็นรายได้ภาษีที่เพิ่มจากการปรับปรุงภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

จากงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด รัฐบาลได้ให้งบประมาณทางด้านการพัฒนาประเทศเป็นจำนวน 16,335.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 20.2 เป็นรายจ่ายสูงที่สุดของงบประมาณปีนี้ แต่ถ้าพิจารณาถึงงบการป้องกันประเทศจำนวน 15,809.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 19.5 และงบการรักษาความสงบภายใน 4,482.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 5.3 ซึ่งถ้ารวมงบประมาณทั้งสองเข้าด้วยกัน โดยจัดรวมให้อยู่ในพวกการรักษาเสถียรภาพและความ

มั่นคงทั้งในและนอกราชอาณาจักรแล้ว จะได้เป็นจำนวนถึง 20,291.9 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 25 ของรายจ่ายทั้งหมด ซึ่งจะเห็นว่างบทางด้านนี้เป็นรายจ่ายสูงสุดในงบประมาณรายจ่ายปี 2521 มิใช่งบประมาณทางด้านการพัฒนาประเทศตามที่ได้แถลงไว้ในงบประมาณรายจ่ายของประเทศสมตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลชุดนี้ที่เน้นนโยบายด้านการรักษาความมั่นคงทั้งในและนอกราชอาณาจักร ดังคำแถลงของนายกรัฐมนตรี เรื่องงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2521 ว่า "...การจัดทำงบประมาณสำหรับปี 2521 นี้ เราได้เน้นหนักในเรื่องการรักษาความมั่นคงของชาติทั้งภายในและภายนอก และได้เน้นหนักในด้านความผาสุกของประชาชน.."[33]

จากการที่รัฐบาลจัดสรรงบประมาณในลักษณะดังกล่าว ทำให้การพัฒนาประเทศไม่ได้ผลประโยชน์เต็มที่ ดังจะพิจารณาลงไปในรายละเอียดสาขาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. สาขาเกษตรและชลประทาน ซึ่งได้รับการเน้นหนักและถือว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ โดยรัฐจะสร้างโครงสร้างขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศ เพื่อขจัดความยากจนและลดช่องว่างทางเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญ นอกจากนั้นรัฐจะได้ดำเนินการลงทุนในโครงการที่จะช่วยปรับปรุงการผลิต และเพิ่มสวัสดิภาพของสังคมชนบท ยกฐานะและรายได้ รวมทั้งมาตรฐานการครองชีพของชาวนา ชาวไร่ ให้มีความมั่นคงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่รัฐบาลกลับจัดสรรเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 46 และมีสัดส่วนในงบพัฒนาปี 2521 เพียงร้อละ 15.6 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมาย ร้อยละ 16.7 ตามแผนพัฒนาฉบับที่ 4 การที่งบพัฒนาซึ่งรัฐบาลได้รับการจัดสรรต่ำกว่าเป้าหมาย แสดงให้เห็นถึงความไม่จริงใจของรัฐบาลที่จะพัฒนาชนบท เพื่ออนุเคราะห์และยกมาตรฐานการครองชีพของคนในชนบทให้ดีขึ้น และลดช่องว่างทางเศรษฐกิจลงไป

ส่วนทางด้านป่าไม้ก็เช่นเดียวกัน นโยบายหลักของรัฐบาลมุ่งจะบูรณะทรัพยากรป่าไม้แห่งชาติ วางเป้าหมายไว้ว่าจะรักษาพื้นที่ป่าไม้ไว้ให้เหลือร้อยละ 37 ของพื้นที่ทั้งประเทศเป็นอย่างต่ำ โดยชะลอการบุกรุกทำลายป่า จากอัตราปีละ 4.8 ล้านไร่ ให้เหลือ 6.5 ล้านไร่ และจะเร่งการปลูกป่าทดแทนให้ได้เพิ่มขึ้นปีละ 0.5 ล้านไร่ ขณะที่แผนฉบับที่

---

[33] เจ้าพระยา (23 กรกฎาคม 2520) : 2.

4 มีเป้าหมายจะลดการทำลายป่าลงถึงมากกว่า 9 เท่าตัว แต่กลับปรากฏว่าในงบประมาณ ปี 2521 แผนงานป้องกันรักษาป่ากลับได้รับการจัดสรรงบพัฒนาเพียง 87.7 ล้านบาท ลดลงจากงบประมาณปีที่แล้วประมาณร้อยละ 19.3 เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2520 ที่จัดสรรให้แผนงานนี้ถึง 105.35 ล้านบาท ซึ่งนายฌวง เอี่ยมศิลา สมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ได้อภิปรายว่า "...เมื่อปีกลายงบประมาณการรักษาป่ามี 113,600,000 บาท เศษ มาปีนี้ท่านให้ 87 ล้านบาท ลดลงไปเกือบ 40 ล้านบาท นี่หรือครับท่านรักษาป่า..."

การชลประทาน รัฐบาลได้เน้นหนักที่จะลดการสร้างเขื่อนชลประทานขนาดใหญ่ และหันมาปรับปรุงขยายระบบการส่งน้ำให้ถึงมือประชาชนมากขึ้น แต่ปรากฏว่า ในปีงบประมาณ 2521 รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณสำหรับก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่เป็นเงิน จำนวน 1,347.37 ล้านบาท มากกว่างบประมาณปี 2520 ซึ่งตั้งงบไว้เพียง 937.91 เป็นจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.7 ส่วนการชลประทานขนาดเล็ก ซึ่งเป็นโครงการที่จะขยายระบบการส่งน้ำให้ถือมือประชาชน เช่น งานก่อสร้างคันและคูน้ำ ได้รับการจัดสรรงบพัฒนาเพียง 14.49 ล้านบาท ลดลงจากงบประมาณนี้ เมื่อปี 2520 ร้อยละ 3.1 และงานปรับปรุงระบบการส่งน้ำเพื่อเพิ่มผลผลิต ได้รับการจัดสรรงบพัฒนาในปี 2521 เพียง 84.38 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 6.9 จากปีที่แล้ว แสดงให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องในด้านการจัดตั้งงบประมาณกับแนวการพัฒนาหลักของรัฐบาล

ด้านสหกรณ์การเกษตร รัฐบาลถือว่า การส่งเสริมสหกรณ์เป็นนโยบายสำคัญ แต่ในงบประมาณปี 2521 ปรากฏว่า แผนงานสหกรณ์การเกษตรได้รับการจัดสรรงบพัฒนาเพียง 94.16 ล้านบาท ซึ่งลดลงจากปี 2520 ร้อยละ 3.7 และการที่รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้งานเร่งรัดพัฒนาดินเปรี้ยว ซึ่งเป็นโครงการอนุรักษ์และปรับคุณภาพดิน โดยเฉพาะในเขตดินเปรี้ยวเพียง 4.42 ล้านบาท ลดลงถึงร้อยละ 20.5 จากงบประมาณปี 2520 นับได้ว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 มาก ทั้ง ๆ ที่แผนพัฒนาฉบับที่ 4 นั้น ได้เน้นหนักในอันที่จะสนับสนุนให้ความสำคัญต่อโครงการอนุรักษ์และการปรับปรุงคุณภาพดิน โดยเฉพาะในเขตดินเปรี้ยว

การที่รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณขัดกับนโยบายหลักการพัฒนาของประเทศอย่างมากมายหลายประเภท แสดงให้เห็นถึงความไม่จริงใจในการพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชากรที่ยากจนซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพในการเกษตรกรรม แต่กลับไปให้ความสนับสนุนต่ออุตสาหกรรมขนาดใหญ่เช่น สาขาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ซึ่งเป็นการประกอบการขนาดใหญ่ และมีผู้เกี่ยวข้องได้รับผลจากการดำเนินของรัฐบาลเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ไม่กระจายไปทุกภาค ทุกส่วน เหมือนกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

สาขาอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ พาณิชย์ และบริการ สาขานี้ ได้รับการจัดสรรงบพัฒนา 431.51 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ปี 2520 ร้อยละ 29.1 และมีสัดส่วนในงบพัฒนาทั้งสิ้น ร้อยละ 1.2 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 1.0 ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ข้อที่น่าสังเกต คือ งานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในชนบทที่มีรายได้ต่ำและรัฐบาลมุ่งส่งเสริมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นงานที่มีอันดับความสำคัญสูงตามแผนพัฒนา กลับได้รับการจัดสรรงบพัฒนาต่ำ ได้แก่ งานส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน ซึ่งได้รับงบพัฒนา ในปี 2521 เพียง 9.29 ล้านบาท ลดลงจากปี 2520 ถึงร้อยละ 15.7 และงานเผยแพร่สินค้าไทย ซึ่งได้รับงบพัฒนาในปี 2521 เพียง 5.91 ล้านบาท ลดลงจากปี 2520 ร้อยละ 7.8 นอกจากนั้น ตามแผนพัฒนาเน้นหนักความสำคัญของงานวิจัยเพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนและผลิตสินค้าส่งออกมากขึ้น ปรากฏว่างบประมาณ ปี 2521 ให้วงเงินงานวิจัย การตลาด และงานศึกษาวิจัยนโยบายเพียง 2.32 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2520 ซึ่งในวงเงินพัฒนาด้านนี้ถึง 15.54 ล้านบาท

สาขาคมนาคมและขนส่ง ในสาขานี้ แม้ว่าจะได้งบประมาณปี 2521 เป็นจำนวน 5,590.82 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2520 ร้อยละ 33 สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 13.3 ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ก็ตาม แต่การจัดสรรงบประมาณก็ไม่สอดคล้องกับนโยบายแผนพัฒนาเช่นกัน ดังเช่น ในแนวทางพัฒนาหลัก มีวัตถุประสงค์ที่เน้นหนัก การสร้างทางหลวงท้องถิ่นทางชนบท ถนนเพื่อการเกษตร เพื่อจะกระจายการบริหารด้านขนส่งให้ถึงมือเกษตรกรโดยตรง โดยมุ่งหวังจะสร้างความเป็นธรรมในด้านการกระจายรายได้ และลดความสำคัญของการสร้างทางหลวง สายประธาน สายรองลง แต่ปรากฏว่า การจัดสรรงบพัฒนายังเป็นในรูปเดิมอยู่ กล่าวคือ ทางหลวงท้องถิ่นและทางชนบทได้รับการจัดสรร

งบพัฒนาเพียง 511.3 ล้านบาท เพิ่มจาก ปี 2520 ร้อยละ 17.3 ในขณะที่ทางหลวงสายประธาน สานรองและสายจังหวัด ได้รับการจัดสรรงบพัฒนาถึง 3,566.39 ล้านบาท ในปี 2521 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางสายประธานกลับได้รับการจัดสรรงบพัฒนาในปี 2521 เพิ่มขึ้นจากปี 2520 ถึงร้อยละ 23.4

สาขาการพลังงาน สาขานี้ได้รับงบประมาณเป็นเงิน 25.65 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2520 ร้อยละ 8.8 และมีสัดส่วนในงบพัฒนาทั้งหมดร้อยละ 0.7 ในปี 2521 ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4

จากความสำคัญของงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งถือว่าเป็นเอกสารที่จะแสดงแนวทางการดำเนินการของรัฐบาลในปีหนึ่ง ๆ รวมทั้งระบุแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาลจะปฏิบัติในช่วงปีงบประมาณนั้น ๆ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย งบประมาณแผ่นดินจะมีความสำคัญสูงมาก เนื่องจากภาครัฐบาลจะก่อให้เกิดมูลค่าถึงร้อยละ 20 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติ นอกจากนี้งบประมาณแผ่นดินแต่ละปียังถือเป็นเอกสารที่จะแสดงให้ประชาชนได้ทราบว่า รัฐบาลจะดำเนินการตามที่สัญญาไว้กับประชาชนมากน้อยแค่ไหน

แต่จากการพิจารณาถึงการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายต่าง ๆ เอง รัฐบาลแล้วเห็นได้ชัดว่า รัฐบาลละเลยไม่ให้ความสนใจในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง มีการขัดกันในหลักการสำคัญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง อันจะเป็นการช่วยฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้เป็นอย่างดี ตามคำแถลงงบประมาณปี 2521 กับการจัดสรรรายจ่ายงบประมาณปี 2521 อย่างมากมาย โดยการจัดสรรรายจ่ายงบประมาณให้น้อยจนไม่อาจบรรลุถึงการพัฒนานั้นได้ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไม่มีความจริงใจในการที่จะพัฒนาประเทศชาติตามคำแถลงที่รัฐบาลชุดนี้แถลงต่อสภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี และถ้อยแถลงที่นายรัฐมนตรีแถลงต่อสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณแผ่นดินปี 2521 ต่อสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

เมื่อพิจารณาต่อไปจะเห็นถึงความมุ่งหมายที่แท้จริงของรัฐบาลชุดนี้ คือ จากการที่รัฐบาลจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้กับการป้องกันรักษาความมั่นคง ทั้งในและนอกราชอาณาจักรเป็นจำนวนมากเป็นอันหนึ่งของงบประมาณรายจ่าย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นงบประมาณที่มุ่งจัดให้ฝ่ายคุมกำลังของประเทศ โดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นทหารหรือตำรวจ นอกจากนั้นรัฐบาลชุดนี้ยังย่ำยีการเงินของประเทศอีก โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติกู้เงินเพื่อป้องกันประเทศ จำนวน 20,000 ล้านบาท เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2519 จากธนาคารโลกและแหล่งการเงินจากต่างประเทศอื่น ๆ

การมุ่งเอาใจฝ่ายคุมกำลังของประเทศ โดยไม่คำนึงถึงการสูญเสียของประเทศเพื่อจุดมุ่งหมายในการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลตนเอง โดยให้ทหารเพลิดเพลินในผลประโยชน์ที่ได้รับและจะได้ทำหน้าที่เปลือกหอยคุ้มครองตัวหอยต่อไป[34]

<u>โครงการอาสาพัฒนาปลูกป่าในฤดูฝน</u>

จากการที่ประเทศไทยประสบปัญหาป่าไม้ลดน้อยลง อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้มีความต้องการไม้สำหรับก่อสร้าง เครื่องเรือน พื้นอื่น ๆ มากขึ้น

---

[34]...นายธานินทร์ ได้กล่าวอย่างอ่อนน้อม ถ่อมตน ถ่อมตัวให้แก่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน โดยกล่าวไว้ว่า

"ถ้าหากรัฐบาลที่จะแต่งตั้งขึ้นใหม่นี้ ไม่ได้รับการประคับประคองอย่างแข็งขันจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินแล้ว ก็เกือบเสมือน "หอย" อยู่นอกเปลือกเท่านั้น การปฏิรูปการปกครองแผ่นดินไม่มีทางที่จะกระทำต่อไปได้เลย"

ประธานสภาปฏิรูป พลอากาศเอก หะริน หงสกุล ก็ได้ย้ำเรื่อง หอย นี้อีกวาระหนึ่ง ในการกล่าวคำปราศรัยแก่มวลสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เป็นทำนองว่าเมื่อคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเปรียบเสมือนหนึ่งเปลือกหอย และรัฐบาลเหมือนตัวหอยแล้ว สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินก็จะเป็นอ่างหอยคอยรองรับทั้งเนื้อและเปลือกหอย (ทหารเก่า, **ทพฯ หอย**, กรุงเทพมหานคร : ศึกษาสัมพันธ์อำนวยสงคราม, หน้า 47-48).

ตลอดจนความโลภมากของพ่อค้า และเจ้าหน้าที่ผู้ฉ้อฉล ร่วมกันลักลอบตัดไม้ เพื่อนำไป จำหน่ายและค่านิยมที่ยึดถืออย่างผิด ๆ ว่า ป่าเป็นสัญญลักษณ์ของความล้าหลัง ทำให้ ประเทศไทยสูญเสียป่าไม้ไปอย่างรวดเร็ว ดังข้อความต่อไปนี้ "...ตัวเลขของทางการที่ เผยแพร่ไม่นานมานี้ ชี้ให้เห็นถึงขอบเขตของปัญหาได้เป็นอย่างดี ปกติแล้วจากพื้นที่ของ ประเทศไทย 140 ล้านเอเคอร์ ควรจะเป็นพื้นที่ป่าไม้กว่าร้อยละ 60 แต่จากการสำรวจ ครั้งหลัง ๆ ทางดาวเทียม เมื่อไม่กี่ปีมานี้ พบว่าพื้นที่ป่าไม้เหลือเพียงร้อยละ 38 ของพื้นที่ ทั้งหมด.."[35]

รัฐบาลได้ตระหนักถึงภัยแห่งการสูญเสียป่าไม้ จึงได้กำหนดให้มีโครงการปลูกป่า ขึ้นในระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม ถึง 31 กรกฎาคม 2520 โดยการให้ประชาชนเจ้า หน้าที่รัฐช่วยกันนำกล้าไม้จากกรมป่าไม้ไปปลูก โครงการนี้แม้จะได้รับความเห็นชอบจาก ประชาชน เพราะเป็นผลดีแก่ชาติบ้านเมืองก็ตาม แต่เนื่องจากมิได้มีการวางแผนการมา ก่อน การปลูกป่าจึงเหมือนกับผักชีโรยหน้า เพราะการปลูกป่าย่อมจะต้องปลูกให้เหมาะสม กับฤดูกาลและเหมาะสมกับภูมิประเทศ ตลอดจนการกำหนดงบประมาณในการรักษาไม้ที่ปลูก ขึ้นมา มิฉะนั้นแล้วการปลูกป่าก็จะไม่เป็นผล เพราะในเวลาไม่นาน หากขาดการดูแลรักษา ต้นไม้เหล่านี้ก็จะตายไป

ดังนั้น การที่รัฐบาลมิได้กำหนดแผนการ และจำนวนงบประมาณ เจ้าหน้าที่ที่จะดู แล ต้นไม้เหล่านั้นให้เจริญเติบโตยืนต้นได้ไว้ในโครงการปลูกป่า โครงการปลูกป่าดังกล่าว จึงเป็นโครงการที่สวยหรูอยู่ด้วยการโฆษณา - ชวนเชื่อเป็นโครงการหลอกประชาชน เพราะ เมื่อปฏิบัติกันไปแล้วก็แล้วกันไป ไม่ได้มีการติดตามทะนุบำรุงผล จึงเสียทั้งเวลา เสียทั้ง แรงงาน ทั้งเงินและต้นไม้ที่ปลูก

ความจริง การที่จะแก้ไขปัญหาการทำลายป่า อาจทำได้ 2 ประการ คือ การ ใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดเพื่อป้องกันการลักลอบทำลายป่า ขณะเดียวกันก็ใช้วิธี

---

[35]"การปลูกป่าในประเทศไทย" **วารสารเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารกรุงเทพ** (กันยายน 2520) : 560.

การส่งเสริมให้มีการปลูกป่า และดูแลต้นอ่อนของต้นไม้มากขึ้น โครงการหลังเรียกว่า "การทำสวนป่า" ซึ่งเป็นแนวความคิดใหม่ ไม่ได้หมายถึง การปลูกต้นไม้เท่านั้น หากยังรวมถึงการจัดตั้งและการบริหารชุมชนสำหรับผู้จะมาทำหน้าที่ปลูกและดูแลต้นไม้ โดยผู้ที่เข้ามาอยู่ในชุมชนจะได้ค่าจ้างและได้สิทธิในการทำไร่บริเวณรอบ ๆ สวนป่า ซึ่งเป็นโครงการที่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำลังดำเนินการอยู่

โครงการนี้ นับว่าน่าจะเป็นประโยชน์มากกว่าโครงการอาสาพัฒนาปลูกป่าในระยะสั้น ๆ ของรัฐบาล เพราะป่าไม้เป็นเรื่องที่จะต้องใช้เวลา และเงินทองจำนวนมากที่จะดูแลมิใช่เป็นโครงการที่จะดำเนินการในระยะสั้น ๆ ได้ ดังนั้น ถ้าหากรัฐบาลได้มีการวางแผนกันในระยะยาว ๆ และเข้าใจปัญหาของการปลูกป่าแล้ว ประเทศไทยจะไม่ต้องสูญเสียงบประมาณในโครงการดังกล่าวนี้เลย

3. <u>โครงการอาสาพัฒนาท้องถิ่นในฤดูแล้ง</u>

จากการที่รัฐบาลต้องการเร่งเร้าให้ประชาชนทั้งชาติพึ่งตนเอง และการพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้าไปในทางที่ถูกที่ควร จึงได้ริเริ่มโครงการอาสาพัฒนาท้องถิ่นในฤดูแล้งขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ประมาณ 6 สัปดาห์ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นกำหนดว่าจะดำเนินการเรื่องใด รัฐบาลจะหาผู้เชี่ยวชาญไปให้คำแนะนำพร้อมทั้งเครื่องทุ่นแรง อุปกรณ์ที่จำเป็น โดยขอให้ประชาชนในท้องถิ่นช่วยสละแรงกายและเงินทุนเท่าที่จะสามารถบริจาคได้ <u>เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถเจียดจ่ายงบประมาณไปให้</u>

โครงการดังกล่าวนี้ ดูเผิน ๆ จะเห็นว่าเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์ ทั้งจะช่วยให้ราษฎรมีความสำนึกในการพึ่งตนเอง กระชับความสามัคคีของคนในชาติ และก่อให้เกิดความผูกพันกับท้องถิ่นที่ตนถือกำเนิดสมตามเจตนารมย์ที่รัฐบาลได้มุ่งหมายไว้

แต่เมื่อพิจารณาถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทแล้ว เป็นที่ยอมรับกันว่า ชนบทของไทยยังอยู่ในสภาพที่ยากจน โดยเฉพาะในฤดูแล้ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม จะเห็นว่าชาวชนบทส่วนใหญ่จะพากันหลั่งไหลเข้ามาหางาน

ท่า หรือแสวงโชคในกรุงเทพ ดังนั้น การที่จะให้ราษฎรที่มีฐานะยากจนเหล่านี้ หยุดประกอบอาชีพอื่น ๆ มาสละแรงงานพัฒนาท้องถิ่น โดยไม่มีค่าแรงหรือรายได้ตอบแทน จึงเป็นภาระอันหนัก และนับเป็นการเพิ่มความทุกข์ยากให้กับราษฎร ซึ่งต้องผจญกับความยากจนอยู่แล้ว และจากการที่นายชานินทร์ กรัยวิเชียร รายงานต่อประชาชนทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2520 ว่า "...โครงการอาสาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในฤดูแล้งได้รับผลเกินความคาดหมาย มีโครงการต่าง ๆ ประมาณ 30,000 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 595 ล้านบาทเศษ มีประชาชนเข้าร่วมกว่า 10 ล้านคน"[36]

ถึงแม้รัฐบาลจะอ้างว่าประชาชนเหล่านั้น อาสาสละแรงงานและเงินเข้ามาช่วยเหลือด้วยความสมัครใจแต่ข้อเท็จจริงที่ไม่มีผู้ใดปฏิเสธได้คือ อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่อย่างมากมายของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และราษฎรในเขตท้องถิ่นชนบท ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะแยกออกมาให้เห็นชัดเจนได้ระหว่างความสมัครใจกับการถูกบังคับทางอ้อม

และถึงแม้ว่า รัฐบาลจะประสบความสำเร็จดังกล่าว แต่ในความสำเร็จนั้นประชาชนชาวชนบทย่อมจะเกิดความคับข้องใจว่า เหตุใดประชาชนในเมืองจึงได้รับความเอาใจใส่จากรัฐบาลทุ่มเทงบประมาณเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้า ทั้ง ๆ ที่ประชาชนในเมืองมีความสะดวกสบายได้เปรียบกว่าประชาชนชาวชนบทมากมายหลายเท่าอยู่แล้ว ในขณะเดียวกันประชาชนในชนบทที่รัฐบาลยกย่องว่าเป็นกระดูกสันหลังของชาติและมีความเป็นอยู่อย่างล้าหลัง ปราศจากความเจริญและความสะดวกสบายต่าง ๆ กลับต้องสละแรงงานและทรัพย์สินเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยมิได้รับความเหลียวแลทางด้านงบประมาณของแผ่นดิน

ความรู้สึกเช่นนี้ แทนที่จะเป็นการเสริมสร้างกระชับความสามัคคีของคนในชาติ กลับยิ่งจะเน้นให้เห็นความแตกต่างเหลื่อมล้ำระหว่างประชาชนด้วยกันเองมากกว่า

---

[36] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, (2520) : 512.

ข. <u>การศึกษาของชาติ</u>

ตลอดระยะเวลาแห่งการปกครองประเทศของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร โดยมีนายภิญโญ สาธร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และนางวิมลศิริ ชานาญเวช เป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยนั้น นับว่าเป็นระยะที่ครูอาจารย์ในสถานศึกษาต่าง ๆ ตกอยู่ในสภาวะแห่งความหวาดกลัว อันเนื่องจากการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจตราคอยจับอาจารย์ที่สอนนอกลู่นอกทาง[37] การดำเนินการดังกล่าว นอกจากจะก่อให้เกิดความหวาดระแวง ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการที่บังคับให้ส่งอาจารย์ที่มีหน้าที่สอนวิชาการเมืองไปอบรมวิชาปฏิบัติการจิตวิทยาจากฝ่ายทหาร ทำให้สถานศึกษาของชาติเป็นเพียงเบ้าหลอมหุ่นยนต์ไร้ชีวิต เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางปัญญาของนักเรียนนักศึกษา และเป็นการบั่นทอนคุณลักษณะสำคัญของการเป็นมนุษย์ นอกจากนั้นนโยบายที่มุ่งสอนให้นักเรียนยึดมั่นในภาษาไทย จริยธรรมและวัฒนธรรมทางกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดแผนการศึกษาชาติฉบับใหม่ ในปีการศึกษา 2521 โดยกำหนดนโยบายการสอนระดับชั้นประถมศึกษา ห้ามการสอนภาษาต่างประเทศ ในระดับประถมศึกษาทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนของรัฐบาลหรือโรงเรียนของเอกชน ยกเว้นโรงเรียนนานาชาติ ซึ่งอนุญาตให้ตามพันธกรณีพิเศษ[38] นโยบายดังกล่าวนับได้ว่าเป็นการปิดกั้น ริดรอนสิทธิเสรีภาพทางความรู้ของประชาชน เป็นการปิดกั้นทางปัญญาอย่างน่าละอายที่สุด นโยบายนี้ได้รับการคัดค้านจากบุคคลต่าง ๆ เป็นอย่างมาก

ส่วนนโยบายการกำหนดการแบ่งเขตการรับนักเรียน ให้นักเรียนเลือกเข้าโรงเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ โดยพิจารณาภูมิลำเนาปัจจุบันของนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการจราจร มิให้นักเรียนข้ามเขตไปเรียนไกลโดยไม่จำเป็น

ความคิดนี้ในประเทศที่เจริญแล้ว มีปริมาณโรงเรียนเพียงพอและมาตรฐานของโรงเรียนทัดเทียมกัน การแบ่งเขตการศึกษา ย่อมมีส่วนช่วยเหลือการจราจรได้จริง แต่

---

[37] **สยามรัฐ** (25 กุมภาพันธ์ 2520) : 3.

[38] **สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์** (2520) : 953.

สภาพบ้านของประเทศไทย ลักษณะชุมชน สถานที่ตั้งโรงเรียน ปริมาณและคุณภาพของโรงเรียน มิได้เป็นสัดส่วนทัดเทียมกัน การแบ่งเขตรับนักเรียน นอกจากจะไม่ช่วยให้แก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังได้สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ปกครองโรงเรียนและนายทะเบียนท้องถิ่นหลายประการ ทั้งนี้เนื่องจากคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการมิได้กำหนดว่า นักเรียนต้องมีภูมิลำเนาที่อยู่ปัจจุบันนานเท่าใด ผู้ปกครองจึงต้องหลีกเลี่ยงย้ายทะเบียนบุตรหลานตนเข้าไปในเขตโรงเรียนที่ตนต้องการ

จะเห็นได้ว่า การศึกษาของชาติในช่วงระยะ 1 ปี ภายใต้การควบคุมของนายภิญโญ สาธร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มิได้มีผลงานอะไรที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาของชาติ และแสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐในการที่จะเร่งรัดพัฒนาการศึกษาของชาติเลย ในทางตรงกันข้าม ด้วยความใจแคบและมุ่งรักษาชาติจนมิได้พิจารณาถึงความจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่า ประเทศต้องมีการติดต่อและศึกษาวิทยาการสมัยใหม่จากต่างประเทศ ดังนั้น ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากลที่ใช้ติดต่อกันทั่วโลก ด้วยการออกนโยบายห้ามการเรียน การสอนภาษาต่างประเทศในชั้นประถมขึ้น ตลอดจนการไม่สนับสนุนให้มีการส่งนักเรียนไปเรียนต่างประเทศ ด้วยเหตุผลว่า เป็นการสิ้นเปลืองเศรษฐกิจของชาติ และกลัวว่าจะนำเอาค่านิยมต่างประเทศเข้ามาใช้[39]

นอกจากนโยบายใจแคบและไม่คำนึงถึงสถานการณ์เป็นจริงในปัจจุบันแล้ว นายภิญโญ สาธร ยังมิได้สนใจถึงฐานะสภาพความเป็นอยู่ของโรงเรียนเอกชน และการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้โรงเรียนของเอกชนคงอยู่ได้ ทั้ง ๆ ที่ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลว่ายินดีและสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาร่วมในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ๆ โดยปล่อยให้โรงเรียนเอกชนจำนวนกว่า 30 โรงเรียนต้องเลิกกิจการไป เนื่องจากไม่สามารถรับภาระอันเกิดจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันได้[40]

---

[39] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, (2519) : 1092.

[40] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, (2520) : 231.

ค. <u>การควบคุมสังคมให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย</u>

รัฐบาลได้ให้ความสนใจ และปราบปรามปัญหาบุคคลที่ประพฤติตัวเป็นอันตรายต่อสังคม และการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง ได้มีการใช้มาตรา 21 ลงโทษผู้ต้องหาคดีฆ่าและข่มขืนและผู้มีความผิดทางด้านยาเสพติดหลายราย เช่น การสั่งประหารชีวิต นายถาวร อุดมฤทธิดิเรก หรือ (เชิง ติวเยน) หรือ (อุดม แซ่โค้ว) สัญชาติลาว นักการค้าเฮโรอีนระดับโลก นายอัศวิน หรือ สุวิน พลูเต่า ในข้อหาข่มขืนและทำร้ายร่างกายนางสาววราภรณ์ แก้วฉา จนถึงแก่ความตาย นายเจ๊ก หรือ นายวิชิต ปานนท์ นายสมพร หรือนายสุมน สีม่วง นายอุดร หรือนายดอน อารินทร์ ในคดีข่มขืนแล้วฆ่า โดยถือว่าเป็นการกระทำที่โหดเหี้ยมต่อสตรีเพศ

ถึงแม้ว่ารัฐบาลนี้จะมีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะปราบปรามป้องกันการค้ายาเสพติดและการปราบปรามก่อเหตุคดีอาชญากรรมต่าง ๆ โดยการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรง เฉียบขาด โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนหวาดกลัว และไม่กล้ากระทำผิดก็ตาม แต่ปัญหาต่าง ๆ ก็มิได้ลดลง เพราะปัญหาเหล่านี้ ไม่อาจจะหมดไป เนื่องจากความหวาดกลัว หรือเกรงภัยที่จะได้รับจากรัฐ ดังนั้นการกำหนดโทษดังกล่าวจึงเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น การที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ คือ การแก้ไขให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีการศึกษา เข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด และลดปัญหาความกดดันในสังคม ตลอดจนการทำลายแหล่งที่ปลูกยาเสพติด ซึ่งในประเทศไทยมักจะเป็นพวกชาวเขา และหาพืชผักผลไม้ที่มีรายได้ดีพอสมควรให้ชาวเขาเหล่านั้นปลูกแทน การปราบปรามอย่างรุนแรง นอกจากจะก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อขวัญของประชาชนในกรณีที่คดีต่าง ๆ ไม่ได้ผ่านขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ยังมิได้มีการพิสูจน์ให้แน่ชัดแล้ว ยังเป็นการแสดงอำนาจเถื่อนและโหดร้ายที่รัฐพึงมีต่อประชาชนของตนเองอีกด้วย

ตารางที่ 4.1 สถิติ : เปรียบเทียบการใช้มาตรา 17 และมาตรา 21

กฎหมายรัฐธรรมนูญ	2501-2516		2519-2520	
	ประหารชีวิต	จำคุก	ประหารชีวิต	จำคุก
มาตรา 17	76	53	-	-
มาตรา 21	-	-	9	29

ง. <u>ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับรัฐบาล</u>

จากการที่สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างสูงในการปลุกระดมความคิดประชาชนให้ต่อต้านนิสิต นักศึกษา จนเกิดวิกฤตการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ทำให้ทหารในนามของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉวยโอกาสใช้กำลังเข้ายึดอำนาจการปกครอง เสรีภาพที่สื่อมวลชนเคยได้รับอย่างเต็มที่ ตลอดช่วงระยะเวลาแห่งความเป็นประชาธิปไตยเต็มที่ คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2516-2519 ก็ถูกริดรอนจำกัดเสรีภาพและถูกควบคุมอย่างเข้มงวด โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

คณะรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เล็งเห็นความสำคัญแห่งบทบาทของสื่อมวลชนดังกล่าว จึงไม่ยอมผ่อนคลายมาตรการเข้มงวดของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่ได้ดำเนินการกับสื่อมวลชนไว้ และได้ทวีความเข้มงวดในการควบคุมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ นอกจากนั้นยังได้ให้ความสำคัญต่อการสื่อสารจากรัฐบาลไปยังประชาชนหลายประการ กล่าวคือ ได้มีการใช้วิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อในการเผยแพร่ ความคิด ผลงาน และการโฆษาชวนเชื่อ เช่น การแถลงนโยบายของรัฐบาล การรายงานผลงานของรัฐบาลต่อประชาชน เป็นต้น การโฆษณาชวนเชื่อได้กระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีร่วมคณะ ผู้มีอำนาจในยุคนั้น

จากการที่ไม่ยอมผ่อนคลายมาตรการเข้มงวดกวดขันในการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์นั้นเอง ทำให้ช่วงระยะ 1 ปี แห่งรัฐบาลภายใต้การนำของนายธานินทร์ กรัยวิชียร ได้นำไปสู่ภาวะการถดถอยทางความคิดอีกครั้งหนึ่ง จากการที่สถานีวิทยุ และสถานีโทรทัศน์มีอิสระในการเสนอเนื้อหาสาระทางด้านข่าวสารการเมืองรอบ ๆ ด้าน ไม่ได้จำกัดเสนอเฉพาะเรื่องของรัฐบาลเท่านั้น ต้องหันกลับไปใช้วิธีการทำข่าวแบบเดิม เหมือนก่อน 14 ตุลาคม 2516 นั่นคือ ข่าวพิธีการ และจำกัดอยู่แต่เฉพาะในวงรัฐบาลเท่านั้น[41]

สื่อมวลชนทางด้านสิ่งพิมพ์นั้น กล่าวได้ว่าได้รับการกระทบกระเทือนอย่างหนักจากมาตรการควบคุมหนังสือพิมพ์อย่างกว้างขวาง โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเจ้าพนักงานการพิมพ์ขึ้น ตามคำสั่งที่ 130/2519 ลงวันที่ 27 ตุลาคม 2519 ทำหน้าที่ตรวจสอบข่าวสารหนังสือพิมพ์ ตักเตือน ด้วยลายลักษณ์อักษรและวาจา ตลอดจนพิจารณาคำร้องขอออกหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ในการควบคุมหนังสือพิมพ์ ให้ปฏิบัติอยู่ในขอบเขตแห่งกฎหมาย และจากผลการดำเนินงานของคณะที่ปรึกษาและเจ้าพนักงานการพิมพ์ ทำให้รัฐบาลนายธานินทร์ฯ ได้ชื่อว่าเป็นรัฐบาลที่ทำสถิติการปิดหนังสือพิมพ์ภายในระยะ 1 ปี ได้มากที่สุดในประวัติศาสตร์แห่งหนังสือพิมพ์เมืองไทย โดยหนังสือพิมพ์ถูกปิดเป็นจำนวนกว่า 20 ครั้ง[42]

นอกจากการปิดหนังสือพิมพ์แล้ว รัฐบาลยังใช้มาตรการกีดกันการเข้าไปทำข่าวการให้สัมภาษณ์ของข้าราชการระดับสูงอีก และแม้แต่รัฐมนตรีบางรายในคณะรัฐมนตรีชุดนี้ก็มีท่าทีเป็นปฏิปักษ์ต่อหนังสือพิมพ์อย่างแจ้งชัด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศตัวเป็นปฏิปักษ์กับหนังสือพิมพ์อย่างโจ่งแจ้ง

---

[41]ระวีวรรณ ประกอบผล, "สื่อมวลชนกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย," หน้า 291.

[42]โปรดดูรายละเอียดจาก ระวีวรรณ ประกอบผล, "สื่อมวลชนกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองไทย," หน้า 136.

ทั้งการกระทำและคำพูด* ดังจะเห็นได้จากนายสมัคร สุนทรเวช ได้ประณามการกระทำของหนังสือพิมพ์ในการออกรายการทางสถานีโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2519 ว่าไร้จรรยาบรรณ ใช้อำนาจหน้าที่รีดไถนักการเมืองในอดีตดังความตอนหนึ่งว่า

"...นักการเมืองในอดีตที่เขาอุดปาก ที่เขาไม่ต้อง เขาไม่พูดจา เขาไม่มีอะไร เพราะเขากลัวจะเสียตำแหน่ง เสียรังวัด นักการเมืองบางคนต้องจ่ายเงินให้หนังสือพิมพ์ ต้องเลี้ยงหนังสือพิมพ์ เมียจะออกลูก พ่อจะตาย แม่จะเข้าโรงพยาบาล ควักจ่ายกันกระเป๋าเป็นมัน ไปรีดไปไถกันได้ เรื่องนี้อย่าปฏิเสธนะครับ ผมน่ะเข้าออกอยู่กับห้องไอ้คนจ่ายเงิน จะเอายืนยันกันวันไหนก็ได้"

นอกจากนี้ ยังมีการใช้อำนาจ "กระซิบ" ให้หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับห้ามนักข่าวหรือคอลัมน์นิสต์ที่ตัวเองไม่ชอบ เขียนหนังสือ หรือทำข่าว หรือแม้แต่ให้ออกจากงานไปในที่สุด ดังเช่น "พญาไม้" ถูกห้ามเขียนใน "บ้านเมือง" ชูพงศ์ มณีน้อย ถูกห้ามเขียนใน "ดาวสยาม"[43]

การที่หนังสือพิมพ์ต้องถูกปิดฉบับแล้วฉบับเล่า จะตีพิมพ์ข่าวของรัฐบาลได้ก็เฉพาะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้ปรุงแต่งแล้ว และจะต้องตีพิมพ์ข่าวเท็จที่ที่ปรึกษาเจ้าพนักงานการพิมพ์จะขอให้ตีพิมพ์ ถือได้ว่าเป็นการคุกคามเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดความรู้สึกอัปยศอดสู ความขมขื่น โกรธแค้น เกลียดชังรัฐบาล ดังจะพิจารณาได้จากการเขียนระบายความรู้สึกของนางเสริมศรี เอกชัย นายกสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ในข้อความตอนหนึ่งของ "กระจกส่องหน้า" ว่า

"..ในช่วงที่รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ปกครองบ้านเมืองอยู่นั้น เรียกได้ว่าวงการหนังสือพิมพ์ได้ถูกข่มขู่ บังคับ จำกัดเสรีภาพ ถูกหยาบหยาม และใส่ความหรือถูกเข้าใจผิดจากผู้บริหารบ้านเมืองว่าเป็นศัตรูมากกว่าทุกยุคทุกสมัย หนังสือพิมพ์

---

*โปรดดูพงษ์ศักดิ์ พยัคฆวิเชียร, "หนังสือพิมพ์ ทางสายเปลี่ยวสายเดิม," **5 มีนาวันนักข่าว** , (2520) : 78.

[43]"หนังสือพิมพ์ก็เปลี่ยนแปลง," **ตะวันออกปริทัศน์** (18-15 กรกฎาคม 2520) : 45-47.

ทุกฉบับถูกอ่านและจับผิดโดยผู้มีหน้าที่ตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ด้วยเจตนาที่จะจับผิดและข่มขู่เพียงอย่างเดียว มิได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น"[44]

จากการควบคุมหนังสือพิมพ์อย่างเข้มงวดกวดขัน ทำให้ผู้ประกอบอาชีพทางหนังสือพิมพ์ได้รวมตัวกันต่อสู้และมีการเคลื่อนไหวเป็นระยะ ๆ นับตั้งแต่การประชุมพิจารณาทำหนังสืออุทธรณ์ในกรณีที่หนังสือพิมพ์ 13 ฉบับ ไม่ได้รับอนุญาตให้ออกทำการพิมพ์จำหน่ายไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และออกแถลงการณ์ให้รัฐบาลทราบว่า หลักเกณฑ์ 4 ประการที่นายประหยัด ศ. นาคะนาท ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาเจ้าพนักงานการพิมพ์ส่งไปยังเจ้าของบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2519 ว่าต้องไม่เป็นคำหยาบ คำด่า หรือการตั้งสมญานามไปในทางดูหมิ่น ห้ามใช้ถ้อยคำส่อเสียด กำกวมสื่อไปในทางผิดศีลธรรมและเป็นการดูหมิ่น ห้ามใช้ถ้อยคำที่ผิดข้อเท็จจริง หรือข้อความขัดแย้งกันเองระหว่างพาดหัวกับเนื้อข่าว และห้ามใช้ภาษาพูดมาเป็นข้อเขียน[45] เหล่านี้เป็นเรื่องสุดวิสัยที่จะปฏิบัติได้ แต่หนังสือพิมพ์พร้อมจะปฏิบัติตามคำสั่งภายใต้กฎหมายการพิมพ์ และขอให้รัฐบาลทวนระเบียบปฏิบัติการเข้าไปทำข่าวในรัฐสภาเสียใหม่ รัฐบาลได้เมินเฉยต่อข้อเรียกร้องเหล่านั้น มิหนำซ้ำ นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้กล่าวโจมตีนักหนังสือพิมพ์ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 และทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2519 สามสมาคมนักหนังสือพิมพ์จึงได้ทำหนังสือยื่นกับนายกรัฐมนตรีแจ้งการกระทำของนายสมัคร และตอบโต้ข้อกล่าวหาของนายสมัครด้วย และในวันที่ 24 ธันวาคม 2519 ก็ได้ส่งจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีและประธานคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี เพื่อร้องเรียนการใช้อำนาจหน้าที่ข่มขู่และคุกคามหนังสือพิมพ์อย่างปราศจากความเป็นธรรม

ต่อมานายจักรชัย จริยเวชช์วัฒนา สมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เสนอร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ใหม่ ให้มีการควบคุมหนังสือพิมพ์ให้เคร่งครัดมากยิ่งขึ้น โดยการ

---

[44] ทหารเก่า (นามแฝง), ฯพณฯ หอย (กรุงเทพมหานคร: วัชรินทร์การพิมพ์, 2521), หน้า 111.

[45] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, (2519) : 1152-1153.

บังคับให้มีการจดทะเบียนนักข่าว แล้วยังมีการกำหนดบทลงโทษถึงกับจำคุก 1 ปี ปรับ 2,000 บาท พร้อมกันนั้นยังสามารถที่จะสั่งงดการเป็นผู้พิมพ์ผู้โฆษณา และนักข่าวเป็นการชั่วคราวและเป็นการถาวรได้ด้วย ต่อที่ประชุมสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในวันที่ 20 พฤษภาคม 2520 โดยมีเหตุผลในการเสนอ คือ

"...ด้วยในปัจจุบันนี้ บรรดาหนังสือพิมพ์ ข่าวมวลชนต่าง ๆ พากันลงข่าว และพิมพ์จั่วหน้าตามใจชอบ ให้เป็นที่สนใจแก่ประชาชนผู้ซื้อ หวังในการแข่งขันการจำหน่าย แต่บรรดาข่าวที่พิมพ์ลงไปนั้นผิดไปจากความเป็นจริง บางฉบับก็ลงข่าวให้ร้ายป้ายสีแก่บุคคลต่าง ๆ หรือบุคคลในวงการราชการ โดยทำให้บุคคลผู้ตกเป็นข่าวของหนังสือพิมพ์สื่อมวลชนนั้นต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง เสียความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชน ทำให้ประชาชนหมดความเชื่อถือ ต่างก็จะพากันวิพากษ์วิจารณ์ในทางอกุศล ก็เพื่อหวังผลประโยชน์ในทางการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ให้ได้มากเท่านั้น เป็นโอกาสแก่นักข่าวบางประเภทที่แกล้งคุ้ยเขี่ยหาหลักฐานที่ไม่ดีต่อบุคคลผู้นั้น นำมาลงข่าวในแง่ร้ายต่าง ๆ เพื่อไปรีดไถกับบุคคลผู้ตกเป็นข่าว ซึ่งการกระทำเช่นนี้ แม้จะผิดตามบทบัญญัติการพิมพ์ ก็เพียงแต่ลงข่าวแก้เสียใหม่เท่านั้น หรืออย่างดีก็เพียงทำการปรับแต่เพียงเล็กน้อย ทำให้บรรดาหนังสือพิมพ์ต่างก็ไม่ค่อยสนใจในบทลงโทษนี้เท่าใดนัก และการแก้ข่าวนั้น เมื่อลงว่าบุคคลใด ณ ที่ตรงไหน ตัวอักษรใหญ่เท่าใด เมื่อบุคคลผู้เป็นข่าวมิได้ผิดตามข้อกล่าวหา การแก้ก็ควรแก้ข่าว ณ ที่ลงข่าวตรงนั้น และตัวอักษาก็ให้เท่ากัน จึงเห็นควรแก้ไขการพิมพ์ โดยเพิ่มโทษให้มากยิ่งขึ้น แต่หนังสือพิมพ์สื่อข่าวมวลชนเป็นหูเป็นตาให้แก่ประชาชนและรัฐบาล พร้อมทั้งเป็นประโยชน์อย่างที่สุดแก่ประเทศชาติ และหากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ประกาศให้ใช้ได้ ก็เห็นควรที่จะเลิกบทบัญญัติเจ็ดประการตามที่ทางราชการได้บัญญัติควบคุมไว้เสีย เพราะพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็มีบทบัญญัติควบคุมไว้เรียบร้อยแล้วด้วย[46]

สมาคมหนังสือพิมพ์ทั้งหลายได้พากันเคลื่อนไหวร้องเรียน และแสดงความไม่เห็นด้วยต่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงได้ตกไป

---

[46] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, (2520) : 533.

ความไม่เข้าใจระหว่างหนังสือพิมพ์และรัฐบาล ได้มีการยอมรับและพยายามหาทางทำความเข้าใจระหว่างกันเกิดขึ้นในปลายสมัยของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร กล่าวคือ เมื่อ 14 กรกฎาคม 2520 รัฐบาลได้จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกับฝ่ายหนังสือพิมพ์ ในวันที่ 14 กรกฎาคม 2520 ซึ่งการประชุมในวันนั้นไม่สามารถปรับความเข้าใจระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลได้ บรรยากาศในงานเต็มไปด้วยความเหินห่าง เย็นชา ความสัมพันธ์นี้ได้คงอยู่จนกระทั่งรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ถูกคณะปฏิวัติยึดอำนาจล้มรัฐบาลลง เมื่อ 20 ตุลาคม 2520

การควบคุมอย่างเคร่งครัดและการคุกคามของรัฐบาลที่มีต่อหนังสือพิมพ์ ก่อให้เกิดความสงสัยและไม่แน่ใจในนโยบายการพัฒนาประเทศให้ไปสู่ระบอบการปกครองประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะในการพัฒนาประเทศไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์นับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะอย่างน้อยที่สุดหนังสือพิมพ์ก็เป็นกระจกที่สะท้อนความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ออกมา ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่จะทำความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชนด้วย นอกจากนั้นในประเทศที่ปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย บทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์จะถูกกำหนดโดยเอกชนผู้เป็นเจ้าของกิจการ รัฐบาลจะไม่พยายามเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง หรือเข้าควบคุมหนังสือพิมพ์เลย เพราะถือว่า หนังสือพิมพ์คือเสียงสะท้อนของสังคมที่สมควรจะรับฟัง แต่รัฐบาลก็อาจจะเข้าควบคุมหนังสือพิมพ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เมื่อเป็นปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ แต่การควบคุมนั้นก็จะไม่กระทำอย่างเคร่งครัดเด็ดขาดเหมือนอย่างในระบอบการปกครองระบบเผด็จการฉะนั้นการที่รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เข้าควบคุมจำกัดสิทธิเสรีภาพ หนังสือพิมพ์อย่างเคร่งครัด และการออกหนังสือพิมพ์ของรัฐบาล ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่ออุปสรรคของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเท่ากับเป็นการขัดต่อนโยบายหลักของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เสียเอง ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า รัฐบาลมิได้มีความจริงใจที่จะพัฒนาระบอบการปกครองประชาธิปไตยในประเทศไทยตามที่กล่าวอ้างเลย

3. ด้านเศรษฐกิจ

การดำเนินการเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่สำคัญ ลึกซึ้ง ละเอียดอ่อน เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องปากท้องของปาะชาชนถึง 50 กว่าล้านคน การวิเคราะห์ปัญหาของระบบเศรษฐกิจ การคาดคะเนถึงผลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การกำหนดมาตรการดำเนินการ มาตรการแก้ไขปัญหา หรือมาตรการบรรเทาปัญหาต่าง ๆ นั้น จำเป็นที่จะต้องตรวจสอบและหามูลฐานของเหตุแห่งปัญหานั้น ๆ อย่างรอบคอบถี่ถ้วน การตัดสินใจเร็ว-ช้า มีผลกระทบต่อปัญหานั้นมากน้อยเพียงใด จะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า การกระทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมิได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วน อาจจะไม่ใช่การแก้ปัญหา แต่จะเป็นการสร้างปัญหาเพิ่มขึ้นมาซ้ำเติมอีกก็ได้ โดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ดังนั้น การวิเคราะห์ถึงปัญหาเศรษฐกิจให้ถูกต้องและการคาดคะเนถึงผลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การนำมาตรการใดมาตรการหนึ่งมาใช้ จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถสูงเป็นที่เชื่อถือยอมรับของประชาชนทั่วไป การที่นายธานินทร์ กรัยวิเชียร แต่งตั้งนายสุพัฒน์ สุธาธรรม[47] ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และนายสุธี นาทวรทัต[48] ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งบุคคลทั้งสองไม่เคยมีผลงานหรือความสามารถเป็นที่ยอมรับกันในวงการเศรษฐกิจ การแต่งตั้งบุคคลทั้งสอง จึงเป็นที่น่าหวั่นวิตกแก่ผู้ที่ห่วงใยในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของ ประเทศเป็นอย่างยิ่ง และเมื่อเข้ามาบริหารประเทศก็ได้ดำเนินการทางเศรษฐกิจหลายประการที่ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของไทยเข้าไปสู่สภาวะถดถอยตกต่ำและทรุดโทรมลงเรื่อย ๆ ภาวะค่าครองชีพของประชาชนพุ่งสูงขึ้นอย่างมากมาย สูงกว่าปีที่แล้วประมาณ 1 เท่า ประชาชนต้องประสบความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ดังที่ปรากฏในสาส์นที่พลเรือเอก

---

[47] สุพัฒน์ สุธาธรรม จบการศึกษาทางการบัญชีจากประเทศญี่ปุ่น เคยดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ตำแหน่งสุดท้ายกรรมการโรงงานยาสูบและประธานกรรมการโรงงานปุ๋ยเคมี.

[48] นายสุธี นาทวรทัต จบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปริญญโทจากมหาวิทยาลัยแสตนฟอร์ด อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ.

สงัด ชลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิวัติมีถึงข้าราชการทหาร พลเรือน ตำรวจ ชี้แจงเหตุผลในการปฏิวัติ และขอความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ดังความตอนหนึ่งว่า

"...ในด้านเศรษฐกิจก็ปรากฏว่าค่าครองชีพได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไป นอกจากนั้นการลงทุนของชาวต่างประเทศก็ลดลงและมีแนวโน้มที่จะลดลงต่อไป ปัญหาเหล่านี้ หากมิได้แก้ไขอย่างพร้อม ๆ กัน ทันท่วงทีแล้ว ก็เชื่อว่าจะนำความหายนะมาสู่ประเทศชาติและประชาชน..."[49]

รัฐบาลภายใต้การนำของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ตั้งเป้าหมายเศรษฐกิจเอาไว้อย่างงดงาม ทั้งการคลัง การพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การเกษตรและสหกรณ์ ดังจะพิจารณาได้จากการแถลงนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวต่อไปนี้ "...ในด้านการคลัง รัฐบาลนี้จะบริหารการคลังโดยถือหลักว่า เสถียรภาพทางการคลังเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และจะใช้นโยบายการคลังเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจตามสภาวการณ์..."[50]

โดยนายสุพัฒน์ สุธาธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้แถลงนโยบายทางการคลังเพิ่มเติมว่า

"...กระทรวงการคลังจะยังไม่เพิ่มภาษีแก่ประชาชน แต่จะปรับปรุงการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพ และให้ความเป็นธรรม ส่วนทางด้านรายจ่ายจะยึดหลักประหยัดให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนให้มากที่สุด สำหรับเงินกู้จะพยายามกู้เท่าที่จำเป็นเพื่อการพัฒนา ซึ่งจะรักษาเสถียรภาพของเงินตราให้ปกติ..

สำหรับการพาณิชย์ รัฐบาลนี้ถือเอาการกินดีอยู่ดีของประชาชนเป็นนโยบายหลัก ทั้งนี้ โดยจะจัดให้ประชาชนได้มีสินค้าที่จำเป็นเพื่อการอุปโภคบริโภคในปริมาณเพียงพอ คุณภาพเหมาะสมและราคาพอสมควร จัดให้ผู้ผลิตได้มีโอกาสจำหน่ายผลิตผลโดย

---

[49] **สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์,** (2520) : 1181.

[50] **สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์,** (2519) : 1042.

สะดวกและในราคาที่เป็นธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนการส่งสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศออกไปขายในต่างประเทศให้กว้างขวางและจัดระบบการค้าให้เป็นระเบียบ และเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันที่ยุติธรรม โดยสนับสนุนผู้ทำการค้าโดยสุจริต...

ส่วนการอุตสาหกรรมนั้น จะได้ส่งเสริมและดำเนินการให้มีอุตสาหกรรมในประเทศเพื่อผลิตปัจจัยสี่ที่จำเป็นแก่การดำรงชีพของประชาชน ตลอดจนบริการและอำนวยความสะดวกในงานอาชีพให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน และให้มีเหลือเพื่อส่งออกไปแลกสิ่งของ ซึ่งยังผลิตเองไม่ได้ แต่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชน.."[51]

แต่แล้วรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ก็ไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ได้ ทั้ง ๆ ที่ภาวะเศรษฐกิจของโลกในปี 2519 มีแนวโน้มดีขึ้น อัตราการขยายตัวของผลิตผลสูงขึ้น การค้าของโลกขยายตัวเพิ่มขึ้น ทำให้ภาวะเงินเฟ้อและปัญหาการว่างงานลดน้อยลง ประกอบกับความมีเสถียรภาพทางการเมืองภายใต้การคุ้มครองของทหาร การกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจกว้างขวางเป็นพิเศษ ยิ่งกว่ารัฐบาลพลเรือนที่ผ่านมาตามมาตรา 21 การประกาศห้ามมิให้กรรมกรชุมนุมกัน นัดหยุดงาน หรือเดินขบวน การจัดสรรงบประมาณเพื่อกระตุ้นการลงทุนภาคเอกชนสิ่งต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นปัจจัยหนุนที่จะนำประเทศไทยยกฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงกว่าปี 2519 หลาย ๆ เท่า* แทนอัตราการเพิ่มจะสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย ตามตารางที่แสดงไว้ดังต่อไปนี้

---

[51] เรื่องเดียวกัน, หน้า 104-1047.

*เนื่องจากในช่วงปี 2516-2519 ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาการเดินขบวนนัดหยุดงานความวุ่นวายต่าง ๆ อย่างมากมายจากพลังกดดันของประชาชนที่ถูกปิดกั้นไว้ในระยะ ที่ประเทศปกครองแบบเผด็จการและภาวะเศรษฐกิจของโลกที่ซึมเซามาตลอดระยะเวลา 2-3 ปี อันเนื่องมาจากการขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มโอเปค ในปี 2516 (สยามรัฐ 30 ธันวาคม).

ตารางที่ 4.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในประเทศไทย รายได้ประชาชาติ จำนวนประชากร รายได้ต่อบุคคลปี 2516-2522

พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) (1000 ล้านบาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง	ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในประเทศ (GNP) (1000 ล้านบาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง	รายได้ประชาชาติ (NNP) (1000 ล้านบาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง	จำนวนประชากร (ล้านคน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง	รายได้ต่อบุคคล (บาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง
2516	216.1	31.5	216.5	31.5	178.6	33.6	33.9	3.9	5,426.1	26.6
2517	272.2	26.0	269.0	24.3	220.6	23.5	41.3	3.5	6,513.3	20.0
2518	298.6	9.7	291.9	8.5	246.5	11.7	42.4	2.7	6,884.4	5.7
2519	336.4	12.7	337.6	15.7	278.9	13.1	43.2	1.9	7,814.8	13.5
2520	391.0	16.2	393.0	16.4	318.7	14.3	44.3	2.6	8,871.3	13.5
2521	464.6	18.8	469.9	19.6	378.4	18.7	45.2	2.0	10,396.0	17.2
2522	546.4	17.6	556.2	18.4	443.7	17.3	46.1	2.0	12,065.1	16.1

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ในการวิเคราะห์ถึงการดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจะแยกวิเคราะห์เป็น 2 หัวข้อดังนี้คือ

ก. การดำเนินการทางด้านงบประมาณ

ข. การบริหารงานของรัฐบาล

ก. <u>ด้านงบประมาณ</u>

จากการพิจารณาหัวข้อด้านงบประมาณในการพัฒนาประเทศในหัวข้อที่ 2. ด้านสังคมแล้วเห็นได้ว่างบประมาณรายจ่ายประจำปี 2521 รัฐบาลได้ละเลยการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างจริงจัง การที่รัฐบาลให้งบรายจ่ายเพื่อป้องกันประเทศ และงบการรักษาความมั่นคงภายใน รวมกันมากกว่ารายจ่ายทางเศรษฐกิจ ทำให้มาตรการใช้การจัดสรรงบประมาณเพื่อกระตุ้นบรรยากาศการลงทุนภาคเอกชนไม่ได้ผลนัก ทั้งนี้ เนื่องจากงบประมาณป้องกันประเทศ ซึ่งเป็นงบที่ใช้โดยไม่มีผลสะท้อนทางเศรษฐกิจกลับมาเลย หรือเป็นงบที่สูญเปล่าทางเศรษฐกิจ และทำให้การจัดสรรเงินเพื่อพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ เช่น การกระจายสาธารณูปการต่าง ๆ อันจะเป็นการเร่งเร้าการลงทุนให้มากขึ้น ลดน้อยลง และจากการพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ระหว่างปี 2520-2524 ซึ่งกำหนดค่าใช้จ่ายไว้ทั้งสิ้น 252,450 ล้านบาทนั้น เป็นค่าใช้จ่ายทางด้านสาขาสังคมมากกว่าทางสาขาเศรษฐกิจ คือ มีค่าใช้จ่ายในการพัฒนาทางสังคมเป็นเงินถึง 156,620 ล้านบาท หรือร้อยละ 62.1 ส่วนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมีจำนวนเพียง 95,830 ล้านบาท หรือร้อยละ 37.95[52]

จากการที่ประเทศไทยประสบภาวะเศรษฐกิจชบเซาในช่วงปี 2516-2519 อันเนื่องมาจากสถานการณ์ภายในประเทศ ความผันผวนในระบบการเงินระหว่างประเทศ ปัญหาการขึ้นราคาน้ำมันดิบและปัญหาภาวะเศรษฐกิจของโลกหดตัว ทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉลี่ยในช่วงระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 เป็นเพียงร้อยละ 6.2 ต่ำกว่า

---

[52] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, (2520) : 490.

เป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ 7.0 และยังมีผลกระทบให้รายได้ต่อบุคคลในช่วงปี 2519 เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.3 ต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ 4.5

ดังนั้น เพื่อที่จะฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจให้เข้าสู่ภาวะปกติและรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราร้อยละ 7 ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) รัฐบาลจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการจัดทำงบประมาณแผ่นดิน โดยมุ่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในฐานะเป็นเครื่องมือทางการคลังของรัฐบาล ในอันที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจให้พ้นจากภาวะเศรษฐกิจซบเซาให้เร็วที่สุด

การที่งบพัฒนาเศรษฐกิจได้รับการจัดสรรในอัตราต่ำ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราร้อยละ 7 ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เป็นอย่างมากและนับเป็นความผิดพลาดประการหนึ่งในการบริหารงานทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร

ข. <u>การบริหารงานของรัฐบาล</u>

จากภาวะการลงทุนในประเทศไทย ซึ่งตกอยู่ในความซบเซามาตลอดระยะเวลา 2-3 ปี ที่ผ่านมานั้น เป็นปัญหาใหญ่และก่อให้เกิดความวิตกกังวลแก่รัฐบาลในชุดที่ผ่านมาเป็นอันมาก ได้มีการใช้ความพยายามมากมายหลายประการที่จะแก้ไขฟื้นฟูบรรยากาศการลงทุนให้ดีขึ้น แต่เนื่องจากสถานการณ์การเมืองและภาวะเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำมาตลอด 2-3 ปีมานี้ ไม่เอื้ออำนวยให้ภาวะการลงทุนในประเทศไทยกระเตื้องขึ้น เมื่อมีการปฏิรูป 6 ตุลาคม 2519 จึงเป็นที่คาดหมายกันว่า จากสถานการณ์ทางการเมืองที่อยู่ภายใต้การกำกับของทหารและการควบคุมกรรมกรภายใต้กฎอัยการศึก และคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 22 ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจโลกที่ได้ขยายขึ้นจากภาวะหดตัว (เมื่อ ปี 2516-2519) ในปีนี้จะทำให้บรรยากาศการลงทุนแจ่มใสขึ้น

(1) <u>มาตรการการส่งเสริมการลงทุน</u>

รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกระตุ้นภาวะการลงทุนในประเทศไทยเช่นกัน และมีการดำเนินการหลายอย่างเพื่อฟื้นฟูบรรยากาศการลงทุนให้ดีขึ้น มาตรการที่สำคัญได้แก่การปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน โดยรัฐบาลได้เสนอกฎหมายนี้ต่อสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2519 และประกาศใช้เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2519 ซึ่งถือได้ว่านโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลตามที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายดังกล่าวข้างต้น เป็นการเปิดศักราชใหม่ในการกรุยทางเพื่อสร้างเสริมบรรยากาศการลงทุนในประเทศให้ดีขึ้น และเป็นการแสดงความใจกว้างของรัฐบาลต่อผู้ลงทุนชาวต่างประเทศอย่างไม่เคยมีมาก่อน[53]

นอกจากการเสนอพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนฉบับใหม่แล้ว รัฐบาลยังได้ดำเนินมาตรการส่งเสริมการลงทุนในด้านอื่นอีก เช่น การปรับปรุงกฎหมายแรงงาน ห้ามการนัดหยุดงานและปิดงานงดจ้างเป็นการชั่วคราว และบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด และทางรัฐบาลได้ดำเนินการชี้แจงให้นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้าใจสถานการณ์ภายในประเทศ โดยรัฐบาลได้ส่งคณะผู้แทนนำโดยนายสมัคร สุนทรเวช เดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง ตลอดจนสถานการณ์ที่เป็นอยู่ให้บรรดานักลงทุนชาวต่างประเทศได้ทราบ และมีความมั่นใจในเสถียรภาพทางการเมือง ตลอดจนความมั่นคงทางเศรษฐกิจกิจของประเทศไทย

แม้ว่ารัฐบาลจะกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการลงทุนหลายอย่างหลายประการ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น แต่นักลงทุนชาวต่างประเทศก็ยังรีรออยู่และไม่ได้รับความสนใจจากชาวต่างประเทศเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนายธานินทร์ นายกรัฐมนตรีที่มีต่อนิตยสารนิวสวีค ซึ่งนำคำสัมภาษณ์ลงตีพิมพ์ในฉบับลงวันที่ 25 กรกฎาคม 2520 ดังความตอนหนึ่งว่า[54]

---

[53]ธเนศ กองประเสริฐ, "ปัญหาภาวะการลงทุนซบเซา," **วารสารเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารกรุงเทพ** (มกราคม 2520) : 40.

[54]**เจ้าพระยา** (17 สิงหาคม 2520) : 3.

"ถาม...ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลได้ชักชวนชาวต่างประเทศให้มาลงทุนในประเทศไทย แต่ก็มิได้รับความสนใจจากชาวต่างประเทศ อันนี้จะแสดงให้เห็นว่า นักลงทุนไม่มีความมั่นใจใช่ไหม

ตอบ...ผมเชื่อแน่ว่าบรรยากาศการลงทุนจะดีขึ้น แต่มันต้องอาศัยเวลา เราจะต้องแก้ข้อกล่าวหาที่ผิด ๆ ให้หมดไป นอกจากนั้นยังต้องรักษากฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์ และต้องกระทำให้นักลงทุนมีความมั่นใจว่า เรามีเสถียรภาพทางการเมืองที่มั่นคง"

และจากสถิติการลงทุนในปี 2520 แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงปัญหาดังกล่าว กล่าวคือ แม้ว่าจะมีผู้มายื่นคำขอส่งเสริมเพื่อดำเนินการทางด้านอุตสาหกรรมที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 264 ราย มากกว่าปี 2519 ซึ่งมีจำนวน 119 ราย ก็ตาม แต่กิจการที่มาเปิดดำเนินการจริง ๆ เพียง 48 ราย ลดจากปี 2519 ซึ่งมีการเปิดดำเนินการถึง 83 ราย[55]

(2) <u>ท่าทีของรัฐมนตรีร่วมคณะรัฐบาลที่มีผลต่อเศรษฐกิจ</u>

จากการที่นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แถลงต่อสื่อมวลชนที่ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2519 มีใจความว่า

"...ได้รับรายงานข่าวซึ่งไม่จำเป็นต้องยืนยันว่า ประเทศเวียดนามกำหนดวัน "ดีเดย์" สำหรับส่งกำลังคุกคามไทยในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2520 โดยจะยกสาเหตุจากแผนการให้ฝูงนอพยพในประเทศไทยต่อสู้กันเอง จากนั้นจึงฉวยโอกาสส่งรถถังและกำลังทหารบุกประเทศไทยทางรอยต่อที่เป็นแนวตะเข็บระหว่างประเทศ 3 ช่องทาง คือ

---

[55] วารสารเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารกรุงเทพ (มกราคม 2521) : 3.

1. รอยต่อด้านพรมแดนไทย-ลาว-พม่า ทางภาคเหนือ

2. พรมแดนไทย-ลาว ที่ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี

3. พรมแดนไทย-เขมร ที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี

ทั้งนี้ โดยประเทศเวียดนามจะใช้ข้ออ้างว่า เพื่อเข้ามาคุ้มครองความปลอดภัยของญวนอพยพในไทย..."[56]

ทำให้เป็นที่ตื่นตกใจทั้งของชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก และเมื่อประกอบกับการออกข่าวการถูกโจมตี การปะทะกับพวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ การรุกรานและการกระทบกระทั่งตามชายแดนไทย ก็ยิ่งทำให้ชาวต่างประเทศเข้าใจว่าบ้านเมืองของไทยตกอยู่ในภาวะสงคราม มีการรบราฆ่าฟันในบ้านเมืองตลอดเวลา ความหวาดกลัวและความไม่แน่ใจในสถานการณ์ของประเทศ ทำให้ชาวต่างประเทศเหล่านั้นไม่กล้ามาลงทุนในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากการให้ทัศนะถึงคำแถลงการณ์ของนายสมัคร สุนทรเวช ของนายถนัด คอร์มันตร์ ประธานคณะกรรมาธิการต่างประเทศของสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินว่า "...การออกข่าวว่าจะมีการบุกโจมตีประเทศไทยจากภายนอกนั้น เท่าที่ได้รับฟังจากชาวต่างประเทศ ปรากฏว่าชาวต่างประเทศเกิดความตระหนกตกใจเป็นผลร้าย ทำให้ชาวต่างประเทศไม่กล้ามาลงทุน.."[57]

และบทความในคอลัมน์ข้าวไกลนาของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งลงในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2519 หน้า 3 ได้แสดงให้เห็นถึงความเสียหายอย่างมากมายทางด้านเศรษฐกิจไทย จากคำพูดโดยปราศจากความยั้งคิดและความรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยผู้นี้*

---

[56] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวและเหตุการณ์, (2519) : 1181.

[57] สยามรัฐ (12 ธันวาคม 2519) : 8.

*ศึกษารายละเอียดได้จาก คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ข้าวไกลนา," สยามรัฐ (21 ธันวาคม 2519) : 3.

(3) <u>ท่าทีของรัฐบาลต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ</u>

นอกจากท่าทีของรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลที่มีผลต่อการชะงักงันการเข้ามาลงทุนของชาวต่างประเทศแล้ว การดำเนินการบริหารประเทศและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มีส่วนให้นักลงทุนชาวต่างประเทศไม่แน่ใจในท่าทีของรัฐบาล และไม่กล้าเข้ามาลงทุนในประเทศไทย เหตุการณ์ดังกล่าวคือ

1. การเรียกเก็บเงินค่าปรับจากบริษัท สยามคราฟท์

จากกรณีที่บริษัทสยามคราฟท์ ได้ถูกฟ้องร้องจากกรมศุลกากร ฐานนำกระดาษสำเร็จรูปเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่เสียภาษีอากรตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ได้มีมติที่ว่า กระดาษสำเร็จรูป ซึ่งบริษัทอุตสาหกรรมกระดาษไทย จำกัด สั่งเข้ามาซึ่งต้องเสียภาษีอากร เป็นวัตถุดิบในการผลิตกระดาษคราฟท์ ตามที่บริษัทได้รับอนุญาต เป็นผลทำให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีคดีถึงที่สุดด้วยการถูกศาลพิพากษาปรับเป็นจำนวนเงิน 65 ล้านบาทนั้น

การดำเนินการส่งฟ้องศาลและปรับบริษัทสยามคราฟท์ ของรัฐบาลได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวต่างชาติลังเลและไม่แน่ใจในการบริหารงานของรัฐบาล ดังจะเห็นได้จากถ้อยแถลงของนายสมพร บุณยคุปต์ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ว่า

"...เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการลงทุนของสหรัฐอเมริกา ได้มาเข้าพบและต่อว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากหน่วยงานของรัฐบาลที่ทำการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายต่อบริษัทสยามคราฟท์ในครั้งนี้ ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้จะมีผลกระทบกระเทือนบรรยากาศการลงทุนของสหรัฐในประเทศไทยเป็นอันมาก เจ้าหน้าที่ผู้นั้นกล่าวว่า ตัวเลขการลงทุนจากต่างชาตินั้น ไทยอย่าได้หวังจากสหรัฐในขณะนี้เลย.."[58]

---

[58] สยามรัฐ (14 ตุลาคม 2520) : 16.

นอกจากนั้น ผู้ประกอบการค้าและหนังสือพิมพ์ต่างก็แสดงความไม่เห็นด้วยต่อการดำเนินงานของรัฐบาลในเรื่องนี้ ดังต่อไปนี้ คือ

นายอบ วสุวัตน์ ประธานสภาหอการค้าไทย กล่าวว่า แท้ที่จริงแล้ว บริษัทสยามคราฟท์ นำกระดาษสำเร็จรูปเข้ามาเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตกระดาษคราฟท์ เพราะเนื่องจากในระยะนั้น ราคาเยื่อกระดาษในประเทศสูงกว่าราคากระดาษสำเร็จรูปที่นำเข้าจากต่างประเทศ เพราะเกิดการขาดแคลนขึ้น และกระดาษที่ส่งเข้ามานี้ก็ได้ปรุไว้ทั่ว เพื่อแสดงว่ามิได้นำมาจำหน่าย แต่นำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตกระดาษคราฟท์[59]

ส่วนนักหนังสือพิมพ์เรืองนาม นางสมศรี เอกชัย นายกสมาคมหนังสือพิมพ์กล่าวว่ากรณีบริษัทสยามคราฟท์นั้น เป็นการกระทบกระเทือนการลงทุนเป็นอันมากเหมือนกับกรณีแอร์สยามที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาล แต่ว่ากลับถูกสั่งให้เลิกกิจการไปในที่สุด[60]

2. การยุบเลิกบริษัทการบินแอร์สยาม จำกัด

แอร์สยามเป็นบริษัทการบินเอกชน เริ่มดำเนินกิจการเมื่อปี 2509 ภายใต้การส่งเสริมการลงทุนและการดำเนินธุรกิจจากรัฐบาลไทย ต่อมาในเดือนมกราคม 2518 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายประเทศไทยจะต้องมีบริษัทการบินของชาติเพียงบริษัทเดียว คือ บริษัทการบินไทย ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ เมื่อบริษัทการบินแอร์สยาม จำกัด หมดสัญญาและครบกำหนดสัญญา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2520 ซึ่งทางบริษัทได้มีหนังสือถึงกระทรวงคมนาคม ขอให้พิจารณาต่อใบอนุญาตให้บริษัทประกอบกิจการเดินอากาศต่อไปอีกเป็นเวลา 5 ปี ซึ่งทางกระทรวงคมนาคมไม่อนุญาต และประกาศเพิกถอนใบอนุญาตประกอบการพาณิชย์ของบริษัทแอร์สยาม จำกัด เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2520 โดยยึดนโยบายที่จะให้มีสายการบินแห่งชาติเพียงสายเดียว เพราะถือว่ากิจการการบินระหว่างประเทศเป็นสาธารณูปโภค ซึ่งมีผล

---

[59] เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

[60] เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

กระทบถึงความปลอดภัยและความผาสุกของประชาชน เป็นการแลกเปลี่ยนสิทธิในการบินระหว่างประเทศ อันมีผลต่อเศรษฐกิจ การเมือง ชื่อเสียงของประเทศ จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มีสายการบินแห่งชาติเพียงสายเดียว

การยุบเลิกบริษัทแอร์สยาม จำกัด นั้นทำให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อผู้ที่จะลงทุนอุตสาหกรรมมิใช่น้อย เพราะธุรกิจการบินเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาลที่แล้ว ๆ มา แต่เมื่อเปลี่ยนรัฐบาลก็เปลี่ยนนโยบาย ยึดกิจการเข้ามาเป็นของรัฐ โดยมิได้สนใจว่าได้มีการลงทุนในกิจการนี้ด้วยเงินมหาศาล การจำกัดสิทธิของเอกชนในการประกอบการธุรกิจและการลงทุนนั้น ควรจะมีอยู่ในรัฐบาลของระบบเผด็จการเท่านั้น หาควรจะมีอยู่ในรัฐบาลในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะความเป็นประชาธิปไตยนั้น ควรจะส่งเสริมและให้สิทธิแก่ผู้ที่จะประกอบธุรกิจโดยเสรี ไม่ควรใช้อำนาจทั้งในทางกฎหมายและทางการเมืองกีดกัน

และถ้ารัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดให้มีสายการบินของชาติเพียงสายเดียว เพื่อความมั่นคงของชาติแล้ว รัฐบาลควรจะหาวิธีการที่นุ่มนวลแทนที่จะดำเนินนโยบายแบบแข็งกร้าวใช้อำนาจรัฐเข้าทำการยึด เช่นที่ดำเนินการกับบริษัทแอร์สยาม เพราะการดำเนินการด้วยวิธีการดังกล่าวก่อให้เกิดความหดหู่ใจแก่ผู้ที่จะเข้ามาประกอบการลงทุนภายในประเทศ ด้วยเป็นที่ยอมรับในหมู่ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยว่า การที่จะทำให้สังคมเป็นสังคมที่ดี มีความน่าอยู่นั้น จะต้องมีการบริหารที่ดี มีจิตวิทยาชุมชนที่เหมาะสมกับกาละเทศะ ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายอย่างที่จะช่วยทำให้การบริหารนั้นเข้ารูปเข้ารอยเป็นระเบียบเรียบร้อย และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยการมีอัธยาศัยที่ดีต่อกัน เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ซึ่งการจะดำเนินการให้เป็นไปตามที่กล่าว การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องใช้ทั้งเหตุผลและนโยบายที่มีสัดส่วนเท่า ๆ กัน เข้ามาพิจารณาทุกครั้ง การปล่อยให้ส่วนหนึ่งส่วนใดมีน้ำหนักมากกว่า จะทำให้การบริหารไม่เรียบร้อย และไม่สามารถทำให้สังคมมีสุขและน่าอยู่ได้

ดังนั้น ในกรณีที่มีความขัดแย้งกัน รัฐบาลจะต้องใช้วิจารณญาณอย่างหนัก และการพิจารณาต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างมาพิจารณาร่วมกัน การจะนำเหตุผลมาใช้

เพียงอย่างเดียวเพื่อล้มล้างนโยบาย รัฐบาลก็ไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่ถ้ามุ่งหน้าแต่จะใช้นโยบายเพียงอย่างเดียว โดยไม่พิจารณาถึงเหตุผลต่าง ๆ ก็จะทำให้สังคมไม่มีความสุข กลายเป็นสังคมในระบอบเผด็จการไป

3. การถอนใบอนุญาตบริษัทสินสวัสดิ์ประกันภัย จำกัด

การใช้อำนาจเด็ดขาดของรัฐบาล โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้ใช้อำนาจแห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 ตามมาตรา 40 (1), (2), (6) และ (5) เพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยของบริษัทสินสวัสดิ์ประกันภัย จำกัด ตั้งแต่วันที่ 9 พฤษภาคม 2520[61] ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณชนเป็นอย่างยิ่ง และเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะบริษัทประกันภัยจะต้องได้รับการรับรองจากทางราชการ จึงจะถูกกฎหมายและกฎหมายยังกำหนดให้บริษัทประกันภัยอยู่ในความควบคุมของรัฐบาล โดยมีสำนักประกันภัยทำหน้าที่สอดส่องดูแลการบริหารงานของกิจการประกันภัยทุกด้านอย่างใกล้ชิด การที่รัฐบาลปล่อยปละละเลยให้เกิดความวิบัติแก่บริษัทประกันภัยแสดงให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการควบคุมการบริหารงานของบริษัทประกันภัยต่างๆ และการที่รัฐบาลจะใช้อำนาจเด็ดขาดแห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2510 เพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยนั้น รัฐบาลควรที่จะมีการพิจารณาถึงผลดีผลเสียอย่างรอบคอบ และควรที่จะมีการพิจารณาก่อนว่า จะมีวิธีการใดจะดำเนินการให้สูญเสียน้อยกว่านี้

ในกรณีของบริษัท สินสวัสดิ์ประกันภัย จำกัด รัฐบาลยังมีวิธีการอื่นที่สามารถดำเนินการได้ โดยเกิดผลกระทบกระเทือนต่อสาธารณชนน้อยกว่าการเพิกถอนใบอนุญาต เช่น การที่รัฐบาลเข้าควบคุมกิจการของบริษัทและสำรวจตรวจสอบบัญชีฐานะการเงินบริษัท

---

[61] สยามรัฐ (21 พฤษภาคม 2520) : 10.

หลังจากนั้นก็ใช้อำนาจตามกฎหมายให้โอกาสบริษัทระดมทุนช่วยเหลือ บริษัทก็จะดำเนินการต่อไปได้

การที่รัฐบาลโดยกระทรวงพาณิชย์ออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจของบริษัทสินสวัสดิ์ประกันภัย จำกัด ทันทีนั้น ดูเหมือนจะเป็นทางออกที่ง่ายดายของรัฐบาล รัฐบาลยังไม่ได้ใช้สติปัญญาและความสามารถในการแก้ไขเลย เป็นการทอดทิ้งความรับผิดชอบโดยปล่อยให้ประชาชนรับเคราะห์กรรม หรือช่วยตัวเองไปตามยถากรรม ซึ่งความจริงแล้วรัฐบาลน่าจะมีมาตรการรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในกรณีออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว เพื่อให้สมกับการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน

4. การแก้ไขปัญหาน้ำมัน

จากการที่รัฐบาลประกาศขึ้นราคาน้ำมัน เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2520 อันเนื่องมาจากการขึ้นราคาของกลุ่มประเทศโอเปค* นั้น เป็นเรื่องที่วงการเศรษฐกิจได้คาดหมายไว้ล่วงหน้าเป็นเวลานานแล้ว เนื่องจากประเทศไทยจำเป็นต้องสั่งน้ำมันเข้ามาจากต่างประเทศ ปีละจำนวนไม่น้อย จึงเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะจ่ายเงินชดเชยเดือนละหนึ่งร้อยล้านบาท[62] ให้แก่บริษัทผู้ขายส่งน้ำมันในประเทศตลอดไป ดังนั้นประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ว่ารัฐบาลมีวิธีการขึ้นราคาน้ำมันอย่างไรให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่ยากจนเดือดร้อนน้อยที่สุด และรัฐบาลได้เตรียมหามาตรการที่จะแก้ปัญหา หรือผ่อนคลายความเดือดร้อนของประชาชนไว้อย่างไรหรือไม่

---

*โอเปค คือ กลุ่มประเทศที่ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก ได้เริ่มรวมตัวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะผนึกกำลังรวมกันในการเผชิญหน้ากับวิธีการตัดสินใจฝ่ายเดียวของบริษัทผู้ค้าน้ำมันระหว่างประเทศ ในปี 2516 มีสมาชิกรวม 12 ประเทศ คือ อิรัค อิหร่าน คูเวต ซาอุดิอาระเบีย เวเนซูเอล่า ควาต้า อินโดนีเซีย ลิเบีย อาบูดาบี แอลจีเรีย ไนจีเรีย และอีกัวดอร์ (สยามรัฐ, 30 ธันวาคม 2519 : 7).

[62] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, (2519) : 1064.

จากการพิจารณาโครงสร้างการขึ้นราคาน้ำมัน ของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร แล้วจะเห็นได้ว่า น้ำมันเบนซิน ชนิดพิเศษเพิ่มจากราคาเดิมลิตรละ 3.62 บาท เป็น 4.22 บาท น้ำมันเบนซินชนิดธรรมดาเพิ่มจากราคาเดิมลิตรละ 3.43 บาท เป็น 3.93 บาท น้ำมันก๊าด เพิ่มจากเดิมลิตรละ 2.41 บาท เป็น 2.68 บาท น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว หรือน้ำมันโซล่า เพิ่มจากราคาเดิมลิตรละ 2.33 บาท เป็น 2.64 บาท น้ำมันดีเซลหมุนช้า หรือน้ำมันขี้โล้ เพิ่มจากราคาเดิมลิตรละ 2.26 บาท เป็น 2.50 บาท น้ำมันเตา (600) เพิ่มจากเดิมลิตรละ 1.49 บาท เป็น 1.66 บาท น้ำมันเตา(1,200) เพิ่มจากราคาเดิมลิตรละ 1.46 บาท เป็น 1.62 บาท น้ำมันเตา (1,500) เพิ่มจากเดิมราคาลิตรละ 1.44 บาท เป็น 1.61 บาท[63]

การขึ้นราคาน้ำมันในโครงสร้างการขึ้นที่น้ำมันทุกชนิดมีอัตราไม่แตกต่างกันนัก น่าจะกระทำในขณะที่ประเทศมีสภาวะเศรษฐกิจดี ประชาชนมีรายได้ที่จะมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดี ความเดือดร้อนจากการขึ้นราคาน้ำมันในโครงสร้างนี้ก็จะไม่มีปัญหาและก่อความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเท่าใดนัก แต่ในปี 2520 ซึ่งเป็นปีที่เศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในสภาวะที่ตกต่ำ ประชาชนมีรายได้ไม่พอกับค่าครองชีพอยู่แล้ว และยังมีประชากรที่ว่างงานอยู่เป็นจำนวนมาก การขึ้นราคาประเภทของน้ำมันควรที่จะให้มีอัตราการขึ้นแตกต่างกันให้มาก ๆ เพราะน้ำมันบางประเภทไม่มีความจำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนที่ยากจนส่วนใหญ่ หากแต่จะมีผลกระทบต่อบุคคลที่ร่ำรวย เช่น น้ำมันเบนซิน ซึ่งเป็นน้ำมันที่ใช้กับรถยนต์ซึ่งเป็นเรื่องของคนร่ำรวยเท่านั้น ส่วนน้ำมันดีเซลหมุนเร็วหรือโซล่านั้น เป็นเชื้อเพลิงที่ใช้เพื่อกิจการสาธารณูปโภคเป็นส่วนใหญ่ เช่น ไฟฟ้าก็ใช้น้ำมันโซล่า การขนส่งคมนาคมทั้งรถไฟและรถบรรทุกก็ใช้น้ำมันโซล่า โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ก็ต้องสั่งเชื้อเพลิงส่วนนี้

ฉะนั้น แทนที่จะมีการขึ้นราคาน้ำมันทุกชนิดในอัตราใกล้เคียงกันอย่างนี้ ถ้าตรึงราคาหรือขึ้นราคาน้ำมันดีเซลหมุนเร็วแต่เพียงเล็กน้อย ผลกระทบในทางเศรษฐกิจก็จะมี

---

[63]"เรื่องน้ำมันขึ้นราคา," วารสารเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารกรุงเทพ (กุมภาพันธ์ 2520) : 99-101.

น้อย และในขณะเดียวกันก็ขึ้นราคาน้ำมันเบนซินและเบนซินชนิดพิเศษในอัตราสูง เพื่อเป็นการชดเชย ก็จะเป็นการแบ่งเบาภาวะความเดือดร้อนของคนยากจนไปให้ประชาชนที่มีฐานะร่ำรวย ช่วยแบ่งเบา อันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และช่วยลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนให้แคบลงวิธีหนึ่ง นอกจากนั้น ยังเป็นการแสดงให้เห็นความจริงใจของรัฐบาลในการที่จะพยายามช่วยเหลือคนยากจน แทนที่จะเป็นการพูดเพียงอย่างเดียว* โดยไม่ได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด ดังที่เป็นอยู่ในรัฐบาลนี้

ปัญหาผลกระทบของการขึ้นราคาน้ำมัน ได้แผ่กว้างไปทุกสาขาอาชีพ ไม่เลือกคนรวยคนจน จากระดับครอบครัวไปจนถึงประเทศชาติ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ดังจะนำผลกระทบของน้ำมันที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคม 4 ประการสำคัญด้วยกันคือ **

1. จะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออันจะยังผลกระทบกระเทือนต่อค่าครองชีพและภาวะความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป ตามความเห็นของเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ระบุเอาไว้ว่า การขึ้นราคาน้ำมันของรัฐบาลจะทำให้เกิดเงินเฟ้อประมาณร้อยละ 7-8 ในเรื่องนี้คณะกรรมการนโยบายน้ำมันแห่งชาติก็

---

*ในการแถลงงบประมาณปี 2521 ต่อสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้กล่าวความตอนหนึ่งว่า

"...แม้ว่าการขึ้นราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกจะส่งผลกระทบต่อระดับราคาในประเทศไทยก็ตาม แต่รัฐบาลก็ใช้มาตรการทางการคลังได้ตรึงราคา....น้ำมัน... ด้วยการที่รัฐบาลยอมจ่ายเงินเพื่อชดเชยต้นทุนน้ำมันดิบ...แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็ไม่อาจที่จะรับภาวะทางการเงินดังกล่าวได้ตลอดไป...ต้องให้มีการปรับราคาน้ำมันตามสภาวะการณ์ที่เป็นจริงเมื่อต้นปีนี้ แต่แม้กระนั้นก็ตาม ระดับราคาสินค้าทั่วไปก็ไม่ได้สูงขึ้นมากนัก ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลมีมาตรการที่จะป้องกันมิให้พ่อค้าฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้า ในปี 2520 นี้ คาดว่าดัชนีราคาผู้บริโภคจะสูงขึ้นประมาณร้อยละ 6 (**เจ้าพระยา** 23 กรกฎาคม 2520 : 3).

ดัดแปลงจาก "เมื่อน้ำมันขึ้นราคา," ใน **วารสารเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารกรุงเทพ (กุมภาพันธ์ 2520) : 99-101.

ยอมรับว่า การขึ้นราคาน้ำมันในระดับนี้คณะกรรมการได้พิจารณาแล้วว่า จะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อราวร้อยละ 8-10 ภาวะเงินเฟ้อนี้มีช่องทางจะเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน เพราะการขึ้นราคาน้ำมันดังกล่าวเป็นการขึ้นราคาน้ำมันทุกชนิด อันจะทำให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ อย่างทั่วถึง นับตั้งแต่กิจการขนส่ง การไฟฟ้า อุตสาหกรรมทุกประเภทและภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมง ต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการของสาขาเศรษฐกิจเหล่านี้จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. จะทำให้ช่องว่างระหว่างคนมีกับคนจนขยายวงกว้างมากออกไปอีก ทั้งนี้ก็เพราะภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นภาวะหนักสำหรับผู้มีรายได้น้อยและมีรายได้ประจำอันเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมากยิ่งกว่าผู้ที่มีฐานะมั่งคั่ง เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยเหล่านั้นไม่สามารถจะเพิ่มรายได้ของตนให้สูงขึ้นตามค่าครองชีพได้ทัน ซึ่งต่างกับผู้มีฐานะดี หรือผู้มีกิจการของตัวเอง พวกนี้จะสามารถผลักภาระนี้ไปให้ผู้บริโภคได้โดยเพิ่มในราคาสินค้าหรือบริการของตน แต่ผู้ที่มีรายได้น้อย นอกจากจะไม่สามารถเพิ่มรายได้ของตนให้สูงขึ้นตามค่าครองชีพได้ทันแล้ว ยังต้องรับภาระที่คนร่ำรวยหรือผู้ประกอบกิจการผลักมาให้ด้วย ในที่สุดรายได้ที่แท้จริงของคนส่วนใหญ่ที่ยากจนก็จะลดน้อยลงในอัตรามากกว่าผู้มีฐานะร่ำรวย ผลในที่สุดก็คือ ความแตกต่างในรายได้ระหว่างบุคคลสองกลุ่มนี้ก็จะยิ่งมีมากขึ้น

3. การขึ้นราคาน้ำมัน จะมีผลกระทบกระเทือนต่อรายจ่ายของแผนงานและโครงการพัฒนาตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ซึ่งกำหนดวงเงินไว้ทั้งหมดประมาณ 252,450 ล้านบาท โดยเป็นวงเงินสำหรับโครงการต่อเนื่องจากแผนฯ ฉบับที่ 3 จำนวน 176,175 ล้านบาท วงเงินสำหรับโครงการใหม่จำนวน 70,990 ล้านบาท รวมทั้งวงเงินสำรองสำหรับโครงการเพิ่มเติมที่สนับสนุนแนวทางการพัฒนา แต่ยังไม่ได้มีการเตรียมโครงการในขั้นรายละเอียด และวงเงินสำหรับการเพิ่มเติมเงินเดือนข้าราชการในส่วนที่อยู่ในโครงการพัฒนาจำนวน 5,285 ล้านบาทด้วย การที่ราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น อันเป็นต้นเหตุให้ราคาสินค้าของบริการต่าง ๆ สูงขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อนั้น จะทำให้วงเงินของจำนวนดังกล่าวไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายตามแผนงานและโครงการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดเอาไว้ได้

4. จะมีผลกระทบกระเทือนต่อฐานะดุลการค้า และดุลการชำระเงินของประเทศโดยส่วนรวม ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยเรานั้น จัดได้ว่าใช้น้ำมันฟุ่มเฟือยประเทศหนึ่ง เป็นผลให้มีการนำผลิตภัณฑ์น้ำมันต่าง ๆ ทั้งที่สำเร็จรูปและน้ำมันดิบเข้ามาใช้

คิดเป็นมูลค่าสูงถึงประมาณปีละ 14,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นมูลค่าที่สูงถึง 1 ใน 4 ของงบประมาณรายรับประจำปีของรัฐบาล หรือประมาณร้อยละ 25 ของมูลค่าการนำสินค้าเข้าทั้งหมด และถ้าหากนำไปเทียบกับมูลค่าในการส่งสินค้าออกแล้วก็จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยต้องใช้เงินตราต่างประเทศจากการส่งสินค้าออกถึงในราวร้อยละ 31 เพื่อซื้อหาน้ำมันเข้ามาใช้ภายในประเทศ

ด้วยเหตุที่ผลิตภัณฑ์น้ำมันมีสัดส่วนในภาคการค้าระหว่างประเทศในอัตราสูงดังกล่าวนี้เอง ดังนั้นการขึ้นราคาน้ำมันจึงยังผลให้ประเทศไทยต้องยิ่งใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศมากขึ้นไปอีก ซึ่งแน่นอนย่อมกระทบกระเทือนถึงดุลการค้าและการชำระเงินไม่มากก็น้อย ทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ว่าประเทศไทยจะสามารถลดการนำสินค้าเข้าหรือเพิ่มการส่งสินค้าออกได้มากน้อยเพียงใดเป็นสำคัญ

ความเดือดร้อนที่ประชาชนได้รับจากการขึ้นราคาน้ำมันอันจะดึงเอาราคาสินค้าประเภทอื่นทั้งที่เป็นสินค้าอุปโภคและบริโภคขึ้นตามไปด้วย ซึ่งโดยหลักการแล้วก็ย่อมเป็นการยากที่จะสามารถควบคุมระดับราคาสินค้าให้คงที่มิให้สูงขึ้นไปได้ในประเทศที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจเสรีอย่างประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็จะต้องหามาตรการอื่น ๆ ที่จะแสดงว่ารัฐบาลนี้ได้พยายามอย่างเต็มความสามารถในการที่จะช่วยลดความเดือดร้อนแก่ประชาชน

บทพิสูจน์ความจริงใจของรัฐบาลชุดนายธานินทร์ กรัยวิเชียร พิจารณาได้จากการดำเนินงานของรัฐบาล ดังนี้คือ

รัฐบาลชุดนี้มิได้มีการดำเนินการแต่ประการใด ในการที่จะผ่อนคลายความเดือดร้อนของราษฎรที่ยากจน นอกจากการให้ขึ้นค่าแรงขั้นต่ำจาก 25 เป็น 29 บาท และการให้ค่าครองชีพแก่ข้าราชการที่มีรายได้ต่ำ คนละ 200 บาทต่อเดือน แล้วรัฐบาลก็ปล่อยให้ราคาสินค้าขึ้นราคา โดยมิได้เร่งประสิทธิภาพการควบคุมราคาให้ได้ผล ดังจะเห็นได้จากสินค้านานาชนิดขึ้นราคาไปก่อนที่รัฐบาลจะประกาศปรับปรุงราคาน้ำมันเสียอีก และจากการ

อนุญาตให้สาธารณูปการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น ไฟฟ้าขึ้นราคาในทันทีที่มีการประกาศขึ้นราคาน้ำมัน การให้ราคาปูนซีเมนต์ขึ้นราคา เป็นต้น

(4) <u>รัฐบาลกับการค้าระหว่างประเทศ</u>

1. <u>การลงนามในสัญญาทางการค้ากับสิงคโปร์</u>

สิงคโปร์เป็นชาติในกลุ่มอาเซียนประเทศแรกที่ได้ติดต่ออย่างได้ผลกับประเทศไทยในสมัยรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และได้มีการลงนามทางการค้าระหว่างประเทศทั้งสองเป็นฉบับแรกของรัฐบาลชุดนี้ โดยนายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์ได้มาเยือนไทยในวันที่ 30 มกราคม - 2 กุมภาพันธ์ 2520 และได้มีการลงนามกันขึ้น

การลงนามสัญญาทางการค้ากับสิงคโปร์มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากทั้งในหมู่ประชาชนที่สนใจ และนักหนังสือพิมพ์ว่าสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาที่ไทยตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เนื่องจากได้มีการตกลงให้มีการลดภาษีสินค้าเข้าให้แก่กันร้อยละ 10 ดังคำแถลงการณ์ร่วมแก่สื่อมวลชนตอนหนึ่งว่า

"เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายอันนี้ นายกรัฐมนตรีทั้งสองได้ตกลงที่จะให้สิทธิพิเศษระหว่างกันในการลดภาษีเป็นการทั่วไปร้อยละ 10 สำหรับสินค้าทุก ๆ ชนิดของทั้งสองประเทศ ภายในขอบเขตของการร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนและได้ตกลงกันที่จะกำหนดมาตรการที่จำเป็นตามวิถีทางรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ ในอันที่จะให้มีสิทธิพิเศษในการลดภาษีนั้น.."[64]

สัญญานี้ ถ้าอ่านดูตามตัวหนังสือแล้วก็จะเห็นว่าเป็นสัญญาที่เท่าเทียมกันทุกประการ ไม่มีประเทศใดได้เปรียบเสียเปรียบกันแต่ประการใด แต่เมื่อพิจารณาถึงสภาพพื้นฐานของประเทศทั้งสองแล้ว จะเห็นว่าหากมีการให้สิทธิพิเศษระหว่างกันในการลดภาษีขึ้นแล้ว ประเทศไทยจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบแก่ประเทศสิงคโปร์ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

---

[64] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ (2520) : 115.

เนื่องจากสภาพพื้นฐานของประเทศสิงคโปร์เป็นเกาะ มีพื้นที่น้อย จึงไม่มีการผลิตทางด้านเกษตรกรรม สิงคโปร์ต้องซื้ออาหารและสิ่งบริโภคต่าง ๆ จากประเทศไทยหรือต่างประเทศอื่น ๆ ดังนั้นสิงคโปร์จึงมุ่งไปที่การพัฒนาอุตสาหกรรม จนปัจจุบันสิงคโปร์ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมก้าวหน้ามากที่สุดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีสินค้าทางอุตสาหกรรมที่จะส่งเข้ามาขายแย่งตลาดอุตสาหกรรมในประเทศไทยได้มากมายหลายอย่าง ซึ่งอุตสาหกรรมไทยดำเนินการอยู่แล้ว หรือเริ่มจะดำเนินการผลิตให้เกิดสินค้าเหล่านั้น

ดังนั้น เมื่อสิงคโปร์และไทยได้ให้สิทธิพิเศษระหว่างกันในการลดภาษีเป็นการทั่วไปร้อยละ 10 สำหรับสินค้าทุกชนิด จึงเป็นการกระทำที่ให้ประโยชน์แก่สิงคโปร์อย่างมหาศาล แต่ประเทศไทยนั้นจะต้องเสียประโยชน์ไปมาก

การที่สิงคโปร์ลดภาษีขาเข้าให้แก่สินค้าประเภทอาหารและอาหารสัตว์ ซึ่งนำเข้าไปจากประเทศไทยร้อยละ 10 นั้น รัฐบาลสิงคโปร์จะขาดรายได้ลงไปจริง แต่ประชาชนจะซื้ออาหารได้ถูกลง โดยเฉพาะข้าวและอาหารอื่น ๆ แม้แต่อาหารสัตว์ก็จะถูกลงด้วย ทำให้ราคาเนื้อสัตว์ ซึ่งผลิตได้ในสิงคโปร์นั้นถูกลงตามไป ประชาชนสิงคโปร์ก็จะได้ประโยชน์จากการลดภาษีของรัฐบาลอย่างเต็มที่

ส่วนประเทศไทยนั้น เป็นประเทศเกษตรกรรม อาหารการกิน เราผลิตได้เอง เมื่อลดภาษีขาเข้าของสินค้าจากสิงคโปร์ ของกินจะไม่ลดลงไป แต่สินค้าที่เกิดจากอุตสาหกรรมนั้น ถ้าหากนำเข้าจากสิงคโปร์แล้วจะได้ลดภาษีขาเข้าในอัตราร้อยละ 10 ทำให้ราคาสินค้าเหล่านั้นถูกลง สินค้าจากสิงคโปร์ก็สามารถจะขายแข่งกับสินค้าทางอุตสาหกรรมที่ผลิตได้ในเมืองไทย ถึงขนาดที่จะทำให้การอุตสาหกรรมภายในประเทศไทยต้องชวดเซไปได้ อุตสาหกรรมบางอย่างอาจถึงกับต้องล้มเลิก และการส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศไทยก็จะไร้ผล

นอกจากนั้น การให้สิทธิพิเศษระหว่างกันเช่นนี้ จะทำให้นักลงทุนต่างประเทศรีรอที่จะเข้ามาลงทุนในเมืองไทย เพราะเมื่อลดภาษีร้อยละ 10 แล้ว สินค้าอุตสาหกรรมที่

ผลิตได้ในสิงคโปร์ก็จะราคาเท่ากับสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย เมื่อประกอบกับบรรยากาศการลงทุนจากต่างประเทศที่สิงคโปร์ดีกว่าบรรยากาศแห่งการลงทุนในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านเสถียรภาพของรัฐบาลที่ดีและมั่นคงกว่ามาก การไม่มีปัญหาแรงงานหรือมีน้อยมาก ค่าจ้างแรงงานที่ไม่สูงนัก ตลอดจนการบริการทางด้านสาธารณูปการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่ออุตสาหกรรม สิงคโปร์ก็ดีกว่าประเทศไทยอย่างมากมายนั้น ย่อมเป็นเครื่องจูงใจให้ผู้ที่มีความประสงค์จะไปลงทุนที่สิงคโปร์มากกว่าที่จะมาลงทุนในประเทศไทย

2. <u>การล้มเลิกการดำเนินการทางเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศอินโดจีน</u>

การที่รัฐบาลชุดนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบขวาจัด ประกาศเป็นศัตรูกับประเทศที่มีการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าขายระหว่างประเทศในกลุ่มอินโดจีนทั้งสาม และเปิดโอกาสให้ประเทศที่สามฉวยโอกาสซื้อสินค้าจากไทยไปขายในประเทศกลุ่มอินโดจีน ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศเหล่านี้ จัดว่าเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้ที่สุด และได้เปรียบทางด้านการขนส่งอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงปี 2515-2516 ไทยส่งสินค้าออกไปกลุ่มประเทศอินโดจีนได้เป็นมูลค่ารวมกันประมาณปีละ 1,200-1,300 ล้านบาท แต่ในช่วงปี 2518-2519 ได้ลดลงมาก จนเหลือเพียงปีละ 400-500 ล้านบาท

และเป็นที่น่าเสียใจยิ่งขึ้นที่ไทยได้มีลู่ทางการค้ากับประเทศในกลุ่มอินโดจีนเหล่านี้มาตั้งแต่สมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช แต่ทุกอย่างต้องมาหมดสิ้นไปในสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียรนี้เอง ซึ่งถ้าหากรัฐบาลดูความจริงของโลกปัจจุบัน มิใช่ไปหลงอยู่ในโลกเมื่อ 20 ปีที่แล้ว ที่มุ่งจะหันหลังให้กับประเทศคอมมิวนิสต์ ประเทศไทยก็ คงจะได้เงินตราเข้าประเทศมาช่วยลดภาวะการขาดดุลลงไป เพราะถึงแม้ว่าสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอินโดจีนทั้งสามจะเป็นประเทศเกษตรกรรมที่คล้ายกับไทยก็ตาม แต่ในระยะฟื้นฟูบูรณะประเทศ อันเนื่องมาจากสภาวะสงครามที่เพิ่งสงบลง ทำให้คาดหมายได้ว่า ประเทศในกลุ่มอินโดจีนคงต้องสนใจซื้ออาหารจากไทยอยู่มากทีเดียว เพราะไทยเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้มีความได้เปรียบทางด้านการขนส่งอยู่แล้ว นอกจากนี้แล้ว

การพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศกลุ่มอินโดจีนก็คงต้องใช้เวลาอีกหลายปีกว่าจะเริ่มต้นผลิตสินค้าอุปโภค บริโภค พอใช้ภายในประเทศได้

ไทยยังมีลู่ทางที่จะส่งสินค้าประเภทปูนซีเมนต์ วัสดุการก่อสร้างต่าง ๆ สิ่งทอ เครื่องอุปโภค บริโภค และยารักษาโรค เข้าไปขายในประเทศทั้งสามได้ โดยกลุ่มประเทศอินโดจีนซึ่งปัจจุบันมีประชากรรวมกันถึง 59 ล้านคน จะเป็นตลาดที่สำคัญตลาดหนึ่งและจะช่วยลดปัญหาสินค้าบางอย่างที่ผลิตได้มาก เช่น สิ่งทอ ซึ่งกำลังเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันให้หมดไป นอกจากนั้น ไทยยังสามารถเป็นพ่อค้าคนกลาง ส่งสินค้าเข้าหรือออกให้ลาว กับเขมร ซึ่งเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับไทยได้เป็นอย่างดีด้วย

สรุปจากการที่รัฐบาลภายใต้การนำของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร พยายามเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการนำคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พุทธศักราช 2518 ห้ามการนัดหยุดงาน และการปิดงาน งดจ้างมาใช้อย่างเคร่งครัด และการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนฉบับใหม่เพื่อให้สิทธิประโยชน์และความสะดวกในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น กล่าวได้ว่า เป็นการมุ่งดำเนินการเพียงเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อเหตุผลทางการเมืองเท่านั้น มิใช่เป็นการแก้ไขปัญหาในด้านโครงสร้างและระบบเศรษฐกิจที่จำเป็นสำหรับประเทศไทยอย่างแท้จริง เช่น การสร้างระบบเศรษฐกิจที่เป็นธรรม โดยการยกระดับความเป็นอยู่และลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน การสร้างระบบการผลิตและการตลาดที่เหมาะสม และการปรับโครงสร้างทางการเงินและการคลังให้มีเสถียรภาพสอดคล้องกับระดับและความต้องการในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการป้องกันประเทศ

การที่รัฐบาลละเลยมิได้ดำเนินมาตรการเหล่านี้ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความไร้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ประชาชนได้รับผลกระทบจากวิกฤติการณ์ที่มาจากภายนอกประเทศอย่างรวดเร็ว และรุนแรง เช่น ค่าครองชีพที่พุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มประเทศโอเปค การขึ้นราคาของสินค้าและวัสดุต่าง ๆ ที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศ การเกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินและภาวะเงินเฟ้อในระบบ

เศรษฐกิจโลก มาตรการทางการค้าที่แต่ละประเทศคู่ค้าสำคัญของไทยประกาศใช้ เพื่อรักษาฐานะและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น

ฉะนั้น ในการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย รัฐบาลต้องใช้ดุลพินิจและสายตาที่กว้างไกล จะมองแค่จุดหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะมิได้ ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้รัฐบาลจำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความสามารถและความเชี่ยวชาญเป็นอย่างสูงจากบุคคลหลายฝ่ายหลายอาชีพ มาร่วมปรึกษาหาลู่ทางที่จะแก้ไข

ดังนั้น การที่รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร มุ่งให้บุคคลเพียง 2-3 คน แก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ โดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ๆ ที่เฝ้ามองรัฐบาลด้วยความเป็นห่วงเป็นใยและมุ่งเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาโดยบริสุทธิ์ใจ กลับเห็นไปว่าบุคคลเหล่านั้น มุ่งที่จะล้มล้างรัฐบาลของตน จนทำให้เการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจผิดพลาดหลายครั้งหลายคราว จนเกือบจะนำประเทศไปสู่ความหายนะ เป็นบทเรียนหรือตัวอย่างได้เป็นอย่างดีว่า การที่รัฐบาลที่มาจากการแต่งตั้งของบุคคลคนเดียวหรือคณะบุคคลเพียงคณะเดียวให้บริหารประเทศ โดยมิได้รับความยินยอมพร้อมใจจากประชาชนแห่งประเทศนั้น อาจจะบริหารนำประเทศไปสู่ความหายนะ ล่มจม และสิ้นชาติได้

<u>ผลสะท้อนทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ</u>

จากการที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินแต่งตั้งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งเป็นบุคคลที่มีนโยบายขวาจัด และมุ่งปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมอบอำนาจให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร จัดหาบุคคลที่จะมาร่วมรัฐบาลเอง โดยคณะปฏิรูปขอตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศชาติเพียง 3 ตำแหน่ง คือ ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายทหาร ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยมีสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินทำหน้าที่นิติบัญญัติ และสภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ซึ่งแปลงมาจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินร่วมให้คำปรึกษาและแนะนำการบริหารราชการแผ่นดิน หรือกล่าวได้ว่า ให้ความคุ้มครองป้องกันรัฐบาลและเป็นหลักประกันความมั่นคงของรัฐบาลดังที่นายธานินทร์ฯ ได้กล่าวไว้ว่า "..ถ้าหากรัฐบาลที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นี้ ไม่ได้รับการประคับ

ประคองอย่างแข็งขันจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินแล้ว ก็เกือบเสมือน "หอย" อยู่นอกเปลือกเท่านั้น การปฏิรูปการปกครองแผ่นดินไม่มีทางที่จะกระทำต่อไปได้เลย.."[65] และมอบมาตรการต่างๆ ในการควบคุมสังคม เช่น อำนาจพิเศษตามมาตรา 21 ซึ่งเป็นอำนาจเบ็ดเสร็จ รวมอำนาจทั้งฝ่ายบริหาร ตุลาการ และนิติบัญญัติ มาไว้ที่นายกรัฐมนตรีไว้เพียงผู้เดียวให้เป็นเครื่องมือที่ทรงอำนาจแก่นายกรัฐมนตรี ในการบริหารประเทศนั้นก่อให้เกิดผลและผลสะท้อนทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจไทย อย่างกว้างขวางดังต่อไปนี้

1. <u>ผลสะท้อนทางการเมือง</u>

จากการที่คณะปฏิรูปยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ยกเลิกรัฐธรรมนูญ ล้มรัฐบาล ล้มรัฐสภาและพรรคการเมือง ห้ามไม่ให้มีการเลือกตั้งสภาจังหวัดหรือสภาเทศบาลทดแทนตำแหน่งสภาชิกสภาจังหวัดหรือสภาชิกสภาเทศบาลที่ว่างลงก่อนครบกำหนดวาระ การประกาศใช้กฎอัยการศึก ห้ามชุมนุมทางการเมือง ตลอดจนการกำจัดบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ามีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง การจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ และการควบคุมหนังสือพิมพ์อย่างเคร่งครัด โดยอาศัยคำสั่งที่ 42 ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินและการตรวจสอบข่าว การให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ของคณะที่ปรึกษาเจ้าพนักงานการพิมพ์ทำให้บรรยากาศทางการเมือง ทั้งในสภาของสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้งโดยการแบ่งสรรโควต้า ระหว่างฝ่ายทหารและคณะรัฐมนตรีและนอกสภาสงบเรียบร้อย ไม่มีการนัดหยุดงาน เดินขบวนประท้วง เรียกร้องสิทธิต่าง ๆ นิสิตนักศึกษาพากันไปเรียนหนังสืออย่างเรียบร้อย ไม่มีกิจกรรมอะไรที่จะต้องทำ เพราะรัฐบาลห้ามมิให้มีกิจกรรมนอกหลักสูตรในมหาวิทยาลัยทั้งหมด หนังสือพิมพ์ต่างก็ปิดปากตัวเอง ไม่ทำการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล แต่ถึงกระนั้นก็ตาม หนังสือพิมพ์ก็ยังโดนปิดกันเป็นประจำด้วยข้อหาว่า เสนอข่าวอันมีลักษณะอาจทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเข้าใจผิด หรือเกิดความไม่ไว้วางใจในรัฐบาล ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล ซึ่งการกระทำดังกล่าวของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นการกระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติ และขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

---

[65] ทหารเก่า (นามแผง) ฯพณฯ หอย, หน้า 47.

แต่จากการกำหนดนโยบาย พัฒนาระบอบประชาธิปไตยไว้เป็นระยะถึง 12 ปี โดยแบ่งการพัฒนาออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนละ 4 ปี ซึ่งแต่ละขั้นตอนไม่มีอะไรใหม่ นอกจากเป็นการกลับประเทศไปสู่การปกครองเมื่อคราวเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินเมื่อ 2475 ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายที่จะรอคอย ด้วยเห็นว่าเป็นการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่นานเกินไป ส่วนหนังสือพิมพ์ก็เริ่มอึดอัด ต่อการจำกัดเสรีภาพ และการควบคุมอย่างเข้มงวดไม่ยอมผ่อนคลายของรัฐบาลชุดนี้ ความหวังที่เหล่าหนังสือพิมพ์คาดว่า เมื่อบ้านเมืองสงบแล้ว จะได้เสรีภาพคืนมาก็เลือนหายไป และต้องผจญกับการถูกสั่งปิด และการข่มขู่คุกคามจากบุคคลในคณะรัฐบาล โดยการดำเนินการทั้งเปิดเผย คือ การออกคำสั่งเตือน และปิดโดยการกำหนดระยะแห่งการเปิดและอย่างไม่เปิดเผย คือ การขอให้เจ้าของให้นักข่าวหรือนักคอลัมนิสต์ ที่ตนไม่พอใจออกจากหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ การข่มขู่คุกคามและการควบคุมหนังสือพิมพ์อย่างเข้มงวดกวดขัน ทำให้ประชาชนเริ่มไม่แน่ใจในการบริหารงานของนายธานินทร์ ว่าจะมีความสุจริต ซื่อตรง จริงหรือไม่และมุ่งในการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยจริงหรือ หรืออาจจะมีการทุจริต ฉ้อโกง จนไม่สามารถจะเปิดเผยกับราษฎรได้ การปิดกั้นสิทธิเสรีภาพในทางการเมืองของประชาชน การควบคุมหนังสือพิมพ์อย่างเข้มงวดกวดขันนั้น น่าจะเป็นการนำประเทศไปสู่การปกครองแบบเผด็จการมากกว่า

การประกาศนโยบายเป็นศัตรูกับคอมมิวนิสต์อย่างแข็งกร้าว และในขณะเดียวกันก็ปรากฏว่าท่าทีของรัฐมนตรี ในคณะรัฐบาลบางคนเป็นศัตรูกับบุคคลในค่ายประชาธิปไตยในประเทศอย่างจริงจัง ไม่ยอมประนีประนอมกับบุคคลเหล่านั้น มีความหวาดระแวงว่ารัฐบาลมีศัตรูอยู่รอบตัว แม้ว่ากรณี 26 มีนาคม 2520 จะผ่านไปแล้วก็ตาม รัฐบาลก็ยังกังวลถึงศัตรูที่จะมาทำการล้มล้างรัฐบาล รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลนี้ก็ยังคงแถลงถึงศัตรูของรัฐบาลอยู่ทุกขณะ การออกคำแถลงอย่างก้าวกมเช่นนี้ ทำให้ประชาชนเข้าใจว่ารัฐบาลมีศัตรูอยู่เกือบทั่วประเทศ

และจากพฤติกรรมที่ไม่ให้ความจริงใจต่อนิสิตนักศึกษา ปัญญาชน โดยการส่งกำลังตำรวจเข้าไปสอดส่องในมหาวิทยาลัย การจำกัดบทบาทของนิสิตนักศึกษา การเข้าแทรกแซงในการกำหนดหลักสูตร และการสอนของครู อาจารย์ ในสถานศึกษาต่าง ๆ

เช่นนี้ของรัฐบาล ทำให้การชักจูงใจและเกลี้ยกล่อม นิสิตนักศึกษา ปัญญาชน ที่เข้าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ยอมมอบตัวนั้น ไม่เป็นผลในทางตรงข้ามกลับทำให้นิสิต นักศึกษา ปัญญาชนต่าง ๆ ที่มีความคิดไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล และเบื่อหน่ายการบริหารงานของรัฐบาล หลบหนีไปเข้ากับฝ่ายคอมมิวนิสต์มากขึ้น นับเป็นจำนวนพัน ทำให้ขบวนการคอมมิวนิสต์ตีกลับเคลื่อนไหวมากที่สุด มีการปฏิบัติการทำร้ายเจ้าหน้าที่ การลอบโจมตีและการปะทะกันรุนแรงมากที่สุด เท่าที่เคยเป็นมา

จากพฤติกรรมดังกล่าวของรัฐบาล ประกอบกับความยโสโอหัง ความดื้อรั้น ถือดีความมัวเมา หลงในอำนาจของรัฐบาลชุดนี้ ทำให้เกิดปัญหาและผลเสียแก่ประเทศชาติอย่างมากมาย ซึ่งจะยกมาให้เห็นดังต่อไปนี้คือ

ก. <u>ประเทศชาติขาดความเป็นเอกภาพ</u>

ในยุคที่บ้านเมืองมีความขัดแย้งทางความคิดกันอย่างมากมาย รัฐบาลที่จะเข้ามาปกครองประเทศ ควรจะเป็นรัฐบาลที่มีความสามารถในการรอมชอม และประสานทุกฝ่ายให้เข้ากันโดยเร็วที่สุด และพยายามดำเนินการให้สถานการณ์คืนเข้าสู่ภาวะปกติให้เร็วที่สุด รัฐบาลจะต้องไม่ยึดถือนโยบายซ้ายจัดหรือขวาจัด แต่ควรยืดหยุ่น เพื่อให้ทุกฝ่ายประสานและเข้ากันได้ สิ่งเหล่านี้มิได้มีอยู่ในรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เลย และกลับพยายามสร้างรอยร้าวแห่งการแตกแยกให้มากขึ้น โดยการเน้นถึงศัตรูของรัฐบาล การแยกเป็นพวกรัฐบาลและพวกศัตรูของรัฐบาลนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการอยู่ตลอดเวลา ทั้งการกระทำการแจ้งแก่ประชาชนและการปราศรัยในที่ต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากคำปราศรัยครั้งแรกของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2519 ก็ได้แจ้งให้ประชาชนทราบถึงภัยต่าง ๆ ที่คุกคามประเทศว่ามีอยู่ 5 ประการ ซึ่งภัยเหล่านี้ทำให้ประเทศตกอยู่ในสถานการณ์ที่น่าวิตก ภัยดังกล่าวคือ ภัยจากคอมมิวนิสต์ ภัยจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง ภัยจากการที่ข้าราชการเบียดเบียนราษฎรผู้ยากไร้ ภัยจากความยากจนของราษฎรส่วนใหญ่ และภัยจากผู้มักใหญ่ใฝ่สูงที่ใคร่จะเป็นใหญ่ ในระบอบการปกครองอื่นที่มิใช่ระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

จากการระแวงภัยที่มาจากคอมมิวนิสต์และภัยที่มาจากผู้มักใหญ่ใฝ่สูงใคร่ที่จะเป็นใหญ่ในระบอบการปกครองอื่นๆ ทำให้รัฐบาลดำเนินการกีดกันนักการเมืองและประชาชนที่ถูกเรียกว่า "หัวก้าวหน้า" หรือพวก "ซ้าย" ออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเปิดเผยโดยสิ้นเชิง การตรวจค้นสถานที่ราชการ สถาบันทางการศึกษา ตลอดจนบุคคลที่รัฐเข้าใจว่ามีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความวิตกกังวลและความหวาดกลัวขึ้นอย่างมาก และนอกจากนั้นยังทำการคุกคาม บีบคั้นให้ข้าราชการที่ไม่ได้เป็นซ้าย แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับวิธีการอันเป็นเผด็จการของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เกิดความกดดันและทนอยู่ในประเทศไม่ได้ต้องหลบหนีออกไป เช่น นายศรี อินทปันตี อดีตข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้หนีไปอยู่ในยุโรปในปี พ.ศ. 2517 แต่ไม่นานก็กลับมาร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย[66]

การบริหารงานของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร จึงเป็นการบริหารงานที่สร้างรอยร้าวและความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคมให้ต่างมากยิ่งขึ้น ประชาชนในบ้านเมืองเองต่างก็ระแวงกันและกัน และมีการแยกตัวว่าเป็นฝ่ายโน้นฝ่ายนี้อย่างกว้างขวาง ยากที่จะหาความสามัคคี และความเป็นหนึ่งเป็นอันเดียวกันของคนในประเทศ

ข. <u>ปัญหาการขยายกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย</u>

จากการดำเนินนโยบายทางการเมืองอย่างรุนแรง ใช้มาตรการปราบปรามแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์อย่างเด็ดขาด และผู้ที่มีส่วนและเข้าร่วมในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 อย่างกว้างขวาง ทำให้ปัญญาชน นิสิต นักศึกษา พากันหลบหนีเข้าป่าและไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ นับจำนวนเป็นพันคน ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เติบใหญ่ขึ้นมากและทำให้การก่อการร้ายของคอมมิวนิสต์ในสมัยนี้เป็นไปอย่างกว้างขวาง มีการก่อกวนและลอบโจมตี สถานที่ราชการหลายจุดในทุกภาค โดยเฉพาะสถานีตำรวจภูธรประจำ

---

[66] วีระวรรณ ประกอบผล, "สื่อมวลชนกับวิกฤติการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย," หน้า 133.

กึ่งอำเภอที่อยู่ในท้องที่ห่างไกล และมีกำลังป้องกันตนเองไม่เพียงพอก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านกำลังเจ้าหน้าที่ทรัพย์สินและชีวิต กำลังใจของประชาชนอย่างมากมาย

จากสถิติของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในพบว่า การก่อการร้ายในปี 2520 มีเหตุการณ์ความรุนแรงและมีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ทางราชการกับผู้ก่อการร้ายถึง 1,050 ครั้ง นับว่ามากที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประเทศไทย[67]

ค. <u>ปัญหาความมั่นคงภายนอกประเทศ</u>

ผลจากการที่นายธานินทร์กรัย วิเชียร ใช้ท่าทีแข็งกร้าวประกาศตัวเป็นศัตรูและประณามประเทศที่ปกครองระบอบลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์อยู่เสมอ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอินโดจีน ซึ่งเป็นประเทศเพื่อบ้านของไทย ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียความสัมพันธ์ที่มีท่าทีน่าพอใจระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ปกครองในระบอบสังคมนิยมในอินโดจีน เช่น ยุติความสัมพันธ์ที่ประเทศกัมพูชาและประเทศไทยที่ได้พยายามมีความสัมพันธ์และปรับท่าทีเข้าหากันในสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จากความพยายามติดต่อถึงขั้นมีการเจรจาระหว่างคณะทูตของเขมรนำโดยรองนายกรัฐมนตรีเอียง ซารี กับผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศไทย ซึ่งได้มีขึ้นในวันที่ 28 ตุลาคม ถึง 1 พฤศจิกายน 2518 ที่กรุงเทพฯ[68] และกลายเป็นศัตรูออกข่าวโจมตีกันและกัน มีการปะทะกันตามชายแดนอย่างรุนแรง จนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอแก้ไขปัญหาชายแดนโดยการปักหลักขึงลวดหนาม ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่จังหวัดปราจีนบุรี โดยเฉพาะที่หมู่บ้านน้อยป่าไร่ ตลอดแนวทางโดยยินยอมเสียสละที่ดิน 20-30 เมตร ตลอดแนวทาง คือปักรั้วขึงลวดหนามร่นลงมาจากแนวชายแดน ถึง 1,440,000 ตารางเมตร หรือ 360,000 ตารางวาให้แก่เขมร

---

[67]ใหญ่ โรจน์สุวณิชกร, "การรักษาความปลอดภัยในระดับตำบล หมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.)," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 33.

[68]**ตะวันออกปริทัศน์** (5-12 สิงหาคม 2520) : 10.

ส่วนประเทศเวียดนาม ลาว พม่า ต่างก็ไม่พอใจในพฤติกรรมของรัฐบาลไทย และมีเหตุการณ์ปะทะกันตามเขตชายแดนที่ติดต่อกันเสมอ

ผลจากการใช้นโยบายขวาจัด และไม่ยอมรับถึงสภาพความเป็นจริงว่า ในปัจจุบันการติดต่อกับชาติคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ไทยต้องสูญเสียงบประมาณ และชีวิตทหารตลอดจนผลประโยชน์อันพึงจะได้ไปอย่างมากมาย ในการที่จะเข้ามาเริ่มติดต่อเจรจากันใหม่ในสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี

ง. <u>เป็นการเร่งให้ทหารเข้ามาปกครองประเทศ</u>

จากความไม่แน่ใจว่าประชาชนจะให้ความชอบธรรมและยอมรับในการปกครองของทหารมากน้อยเพียงใด ตลอดจนทหารยังหวั่นเกรงในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 อยู่ ทหารจึงไม่กล้าเข้าปกครองประเทศในทันที จึงแต่งตั้งพลเรือนเข้าทำการปกครองประเทศ โดยมีทหารคอยกำกับอยู่

เนื่องจากรัฐบาลพลเรือน ซึ่งนำโดยนายธานินทร์ กรัยวิเชียรปกครองประเทศในรูปเผด็จการ ปิดกั้นเสรีภาพ พื้นฐานของประชาชนทุกสาขาอาชีพ และภายในสถาบันการศึกษา พฤติกรรมการปกครองดังกล่าวทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย เอือมระอา และขอให้ทหารล้มอำนาจการปกครองของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เสีย ทหารซึ่งรอโอกาสนี้อยู่แล้ว จึงรีบเข้าทำรัฐประหารล้มรัฐบาลนายธานินทร์ฯ และเข้าครองประเทศเสียเอง การปกครองประเทศจึงตกอยู่ในมือของทหารอย่างเต็มรูปแบบ โดยทหารไม่จำเป็นต้องออกไปเป็นผู้กำกับเส้น เหมือนในช่วงระยะเวลา 2516-2519 อีกแล้ว และเมื่อพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ใช้นโยบายผ่อนคลาย (ประชาธิปไตยครึ่งใบ) ทำให้ประชาชนสาขาอาชีพต่าง ๆ รวมทั้งนักศึกษา มีโอกาสแสดงออกตามครรลองประชาธิปไตยได้บ้าง หลังจากถูกปิดกั้นเต็มที่ในสมัยนายธานินทร์แล้วก็ว่าดูเหมือนจะไม่มีขวากหนามอันใดที่จะมาขวางกั้นการเข้าสู่การเป็นผู้ปกครองประเทศของทหารได้เลย

การสนับสนุนของกลุ่มสหภาพแรงงานวิทยุการบินแห่งประเทศไทยเป็นตัวอย่างให้เห็นถึงการยอมรับการให้ความชอบธรรมในการยึดอำนาจ เข้าปกครองประเทศของฝ่ายทหารได้เป็นอย่างดี ดังนี้คือ

"...เนื่องจากการบริหารประเทศของรัฐบาลชุดปฏิรูป ปราศจากประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนในเรื่องเศรษฐกิจ ความมั่นคง การครองชีพในสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านแรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายในด้านเศรษฐกิจ ไม่ได้รับการเหลียวแล ซึ่งเป็นเหตุให้นักลงทุนไม่กล้าเสี่ยงเพราะรัฐบาลไม่สามารถดำเนินนโยบายด้านแรงงานอย่างแจ้งชัด นักลงทุนกลัวจะเกิดปัญหาในขณะดำเนินงาน เนื่องจากการบีบคั้นดังกล่าว

ฉะนั้น สหภาพแรงงานวิทยุการบินแห่งประเทศไทย ขอสนับสนุนการปฏิวัติ.."[69]

ส่วนทางด้านสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ก็ได้กล่าวยืนยันและยอมรับการยึดอำนาจของทหารในครั้งนี้ว่า

"...คณะปฏิวัติเหมือนผู้มาปลดโซ่ตรวนของผู้ใช้แรงงานออกไป เพราะรัฐบาลชุดที่แล้วห้นหลังให้ประชาชนและทวนความรู้สึกของประชาชนอยู่ตลอดเวลา เท่าที่ได้คุยกับนักแรงงาน และนักการทูตต่าง ๆ ในประเทศไทย ก็เห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า ถ้ารัฐบาลชุดที่แล้วยังขึ้นได้บริหารประเทศต่อไป ประเทศไทยไปไม่รอดแน่..."[70]

ส่วนผลสะท้อนด้านการเมืองทางอ้อม คือ ทำให้ทราบว่าแบบการเมืองการปกครองของประเทศไทย จะต้องไม่ยึดนโยบายหรือรูปแบบการปกครองประเทศด้านหนึ่งด้านใดเพียงด้านเดียว ควรจะยึดหลักแต่เพียงว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีความสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และดำรงประเทศอย่างมีศักดิ์ศรีและมีอธิปไตยของตัวเอง เพราะจากผลการปกครองประเทศที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่าไม่ว่าจะเป็นการปกครองประเทศแบบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพของตนตามครรลองประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ในยุคประชาธิปไตยเฟื่องฟู ตั้งแต่

---

[69]สยามรัฐ (24 ตุลาคม 2520) : 3.

[70]เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

14 ตุลาคม 2516 นั้นก็นำไปสู่ความวุ่นวาย และไม่เป็นผลดีเป็นอย่างยิ่งต่อการปกครองในประเทศไทย ซึ่งสภาพสังคมโดยทั่วไปยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น สถาบันครอบครัวของไทยยังยึดถือระเบียบประเพณีอย่างเหนียวแน่น มีความอ่อนน้อมต่อผู้นำ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่อาศัยการเกษตรและการใช้แรงงานคนเป็นหลัก ทำให้ค่าแรงต่ำ และอยู่กันกระจัดกระจาย ไม่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน ทำให้ยากแก่การรวมตัวให้เป็นกลุ่ม เพื่อเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ร่วมกัน ส่วนการศึกษาของชาวไทยนั้น ก็ไม่ได้ให้ความรู้อันแท้จริงเกี่ยวกับการปกครองแบบประชาธิปไตย แก่เด็กนักเรียน ประกอบกับเด็กส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและอยู่กันกระจัดกระจาย จึงยากที่จะให้การศึกษาได้ทั่วถึง

ส่วนการบริหารประเทศของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ก็ให้บทเรียนว่าการปกครองโดยใช้อำนาจเผด็จการนิยม ปิดกั้นการแสดงออกทางด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชนและใช้ตำรวจคอยสอดส่องการกระทำของประชาชนที่มีความคิดไม่ตรงกับรัฐบาล และข่มขู่คุกคามประชาชนให้เกิดความหวาดกลัว เพื่อให้ยอมอยู่ในอำนาจโดยปราศจากการโต้แย้ง ย่อมจะถูกต่อต้าน คัดค้านและทำลายผู้ปกครองนั้นเสีย ตามสัจธรรมที่ว่า ที่ใดมีการกดขี่ ที่นั่นก็ย่อมมีการต่อต้าน

ดังนั้นการปกครองของไทย จึงไม่ควรยึดติดกับรูปแบบหนึ่งแบบใดเพียงอย่างเดียว ควรจะผสมผสานและนำส่วนที่ดีเหมาะสมของแต่ละรูปแบบการปกครองมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ในขณะที่รัฐยังคงต้องคงอำนาจเด็ดขาดบางส่วนไว้ เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกันรัฐบาลจะต้องพยายามกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนในการบริหารประเทศอย่างเร็วที่สุด

2. <u>ผลสะท้อนทางด้านสังคม</u>

จากการปกครองของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ในช่วงระยะ 1 ปี ก่อให้เกิดผลทางด้านสังคมหลายประการ คือ

ก. <u>ปัญหาความพลัดพรากจากกันของครอบครัว</u>

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ที่สร้างความแตกแยกระหว่างคนไทยฝ่ายที่เป็น "ซ้าย" และฝ่ายที่เป็น "ขวา" ให้ฝังลึกลงไปอีก วิกฤตการณ์อันรุนแรงมากในครั้งนี้ทำให้ประชาชนคนไทย โดยเฉพาะที่ได้รับผลโดยตรงจากเหตุการณ์ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ที่มีลูกศิษย์ ต้องถูกจับกุม ถูกกวาดล้างหนีเข้าป่า เพราะความหวาดกลัว เกิดความรู้สึกที่ขมขื่นและชิงชังต่อการกระทำของฝ่ายขวาที่รุนแรงมากดังกล่าว ความขัดแย้งทางด้านความคิดของคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า ซึ่งมีให้เห็นได้ทั่วไปในเวลานั้นทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสังคม ไปจนถึงกลุ่มทางสังคม สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ความแตกแยกระหว่างพวกที่มีความโน้มเอียงไปทางซ้ายและพวกที่มีความโน้มเอียงไปทางขวานั้น เป็นสิ่งซึ่งเห็นได้เด่นชัดมากในช่วงหลัง 6 ตุลาคม 2519 จนถึงการปฏิวัติครั้งใหม่ในวันที่ 20 ตุลาคม 2520

ข. <u>ปัญหาทางด้านความปลอดภัย</u>

(1) ประชาชนในเขตเมืองยังคงตกอยู่ภายใต้ความหวาดกลัว และความไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ยังคงต้องเผชิญกับคดีฆ่าข่มขืน คดีชิงทรัพย์ คดีอาชญากรรม หลายต่อหลายราย เกิดขึ้นเป็นลูกโซ่ แม้ว่ารัฐบาลจะแสดงความพยายามในการกวาดล้างจับกุมบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมอย่างมากมาย แต่ก็ไม่ปรากฏว่าปัญหาดังกล่าวจะลดหย่อนไปได้

(2) ประชาชนชนบท ยังคงต้องผจญกับการก่อการของฝ่ายคอมมิวนิสต์และการโจมตีของประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอินโดจีน เช่น ลาว เขมรเป็นประจำ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากท่าทีที่ก้าวร้าว และประกาศตัวเป็นศัตรูกับเพื่อนบ้านที่มีการปกครองในกรอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง เด็ดขาด ทำให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องผจญกับความทุกข์ยากดังกล่าว ชีวิตและทรัพย์สินปราศจากความปลอดภัยและความสงบสุขโดยสิ้นเชิง

ค. ปัญหายาเสพติด

แม้ว่ารัฐบาลจะใช้มาตรการปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต โดยอาศัยมาตรา 21 ก็มิอาจทำให้ปัญหายาเสพติดหมดลงไปได้ การปราบปรามโดยวิธีการจับไปประหารชีวิต และทำลายยาเสพติดนั้นเป็นวิธีการแก้ไขแต่เพียงปลายเหตุเท่านั้น เพราะตราบใดที่รัฐบาลไม่ดำเนินนโยบายให้มีการลดการปลูกฝิ่น และการผลิตยาเสพติดในเขตภาคเหนือให้ได้สำเร็จและปัญหาสังคมซึ่งเป็นสาเหตุที่ชักจูงให้เยาวชนหันเข้าหายาเสพติดแล้ว ปัญหายาเสพติดก็ยังคงมีอยู่ตลอดไป

3. ผลสะท้อนทางด้านเศรษฐกิจ

กล่าวได้ว่า รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นรัฐบาลที่ดำเนินงานทางเศรษฐกิจผิดพลาด ทำให้ประเทศต้องประสบความเสียหายอย่างมากมาย ตามที่คณะปฏิวัติได้กล่าวไว้ในแถลงการณ์ที่มีต่อประชาชนแจ้งสาเหตุแห่งการปฏิวัติ

จากการไร้ความสามารถทางด้านเศรษฐกิจทั้งของตัวนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีร่วมคณะรัฐบาล ทำให้การดำเนินนโยบายผิดพลาดอย่างมากมาย ประเทศชาติต้องสูญเสียผลประโยชน์ไปเป็นจำนวนที่มิอาจประมาณได้ นับตั้งแต่การทำให้สัมพันธภาพระหว่างประเทศในกลุ่มอินโดจีนเสื่อมทรามลง การยอมทำสัญญาที่เสียเปรียบกับประเทศอาเซียนอื่น ๆ แม้ว่าจะมีผู้ทักท้วง ซึ่งเป็นที่ยอมรับความสามารถว่าเป็นปรมาจารย์ทางเศรษฐศาสตร์ คือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในคอลัมน์ข้าวไกลนา ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และคอลัมนิสต์ต่าง ๆ ที่มีความห่วงใยในผลประโยชน์ของประเทศชาติอย่างบริสุทธิ์ใจ แต่นายธานินทร์ กรัยวิเชียรก็ไม่นำพา มิหนำซ้ำยังเห็นว่าบุคคลเหล่านี้มีความมุ่งร้ายต้องการทำลายล้างรัฐบาล เนื่องจากสูญเสียอำนาจไป

และจากการปกครองที่ก่อให้เกิดความสับสน การแตกแยกทางความคิด และเหตุการณ์กระทบกระทั่งตามชายแดน ลาว เขมร ที่ทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ประชาชนและผู้ลงทุนทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศไม่มั่นใจในความมั่นคงของประเทศ การลงทุน

ในประเทศจึงมิได้เพิ่มขึ้นในอัตราสูงพอที่จะรองรับแรงงานใหม่ที่ไหลบ่าเข้าสู่ตลาดแรงงาน อัตราการว่างงานจึงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.4 ของกำลังแรงงานทั้งหมดหรือประมาณ 1.07 ล้านคน การที่รัฐบาลผลักภาระค่าน้ำมันให้ประชาชนรับภาระเองอย่างเต็มที่ โดยการยกเลิกการให้เงินชดเชยแก่บริษัทผู้จัดจำหน่ายน้ำมัน ยอมให้ราคาจำหน่ายปลีกเพิ่มขึ้นในเดือนมีนาคม พร้อมกันนั้นรัฐบาลก็มิได้ตรึงราคาสินค้าที่จำเป็นไว้ก่อน กลับยอมให้ขึ้นราคาในเวลาไล่เรี่ยกัน ทำให้ภาวะค่าครองชีพของประชาชนขึ้นสูงอย่างรวดเร็วเกือบเท่าตัวในขณะที่รายได้ของประชาชนมิได้สูงตามไปด้วย ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกษตรกรและประชาชนที่มีรายได้เป็นประจำทุกเดือนเป็นอย่างยิ่ง

จากพฤติกรรมการบริหารราชการในด้านเศรษฐกิจของนายธานินทร์ เช่นนี้เอง ทำให้ประชาชนไทยได้รับความทุกข์ยาก และก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังจะลำดับให้เห็นดังต่อไปนี้

ก. <u>ภาวะการว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว</u>

จากสภาวะแห่งความสับสน การแตกแยกความคิดในสังคม ภาวะกระทบกระทั่งกับชายแดนของประเทศในกลุ่มอินโดจีน ที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ประชาชนและผู้ลงทุนทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ไม่มั่นใจในความมั่นคงของประเทศ การลงทุนในประเทศ จึงมิได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงพอที่จะรองรับแรงงานใหม่ที่ไหลบ่าเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทำให้ตลาดแรงงานไม่สามารถว่าจ้างผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ได้มากเท่าที่ควร อัตราการว่างงานจึงเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.7 ของกำลังแรงงานทั้งหมดหรือประมาณ 1.18 ล้านคน

ตารางที่ 4.3 สถิติเกี่ยวกับแรงงาน

ล้านคน

ปี	ประชากร*	กำลังแรงงาน	อัตราการเข้าสู่กำลังแรงงาน	ผู้มีงานทำ	ผู้ว่างงาน	อัตราคนว่างงาน
2513	20,216	16,502	81.63	-	-	-
2514	20,874	16,928	81.10	16,943	85	0.5
2515	21,559	17,363	80.54	16,503	860	5.0
2516	22,272	17,814	79.98	16,972	842	4.7
2517	23,011	18,288	79.48	17,570	718	3.0
2518	23,781	18,771	78.93	18,244	527	2.4
2519	24,578	19,211	78.16	18.165	1,020	5.3
2520	25,402	19,638	77.43	18,553	1,180	5.7
2521	26,250	20,133	76.70	18,969	1,164	5.4
2522	27,123	20,550	75.77	19,414	1,136	5.4
2523	28,033	21,028	75.01	19,890	1,138	5.4
2524	28,986	21,601	74.52	20,398	1,203	5.4

ที่มา : กองวางแผนประชากรและกำลังคน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

*ประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป.

ข. <u>ภาวะค่าครองชีพที่ถีบตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว</u>

จากการที่กลุ่มโอเปคขึ้นราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 10 และรัฐบาลไทยก็ผลักภาระไปให้ประชาชนอย่างเต็มที่ ไม่สนใจที่จะหาวิธีการช่วยเหลือแต่ประการใด ข้ออ้างของรัฐบาลก็คือ รัฐบาลไม่มีเงินที่จะมาจ่ายชดเชยแก่บริษัทผู้จำหน่ายน้ำมัน แต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลกลับมีงบประมาณจำนวนมหาศาลที่ให้กองทัพบกไว้ป้องกันประเทศจากประเทศเพื่อนบ้านที่รัฐบาลไปก่อศัตรูไว้ และจากการยอมให้น้ำมันขึ้นราคาจำหน่ายปลีกในเดือนมีนาคม ทำให้สินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพได้ขยับตัวสูงขึ้นไปก่อนล่วงหน้าทันทีและจากการที่รัฐบาลไม่เอาใจใส่กวดขันการจำหน่ายสินค้า ก่อให้เกิดภาวะการกักตุนรอการขึ้นราคาสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างมากมาย จากราคาสินค้าที่ขึ้นไปในทันที หลาย ๆ อย่างนั้น ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างมากมายอยู่แล้วรัฐบาลนายธานินทร์ฯ ยังไม่หนำใจ ยังยอมปล่อยให้การไฟฟ้าขึ้นราคาบริการกระแสไฟฟ้าในเดือนสิงหาคม และปล่อยให้ราคาปูนซีเมนต์เพิ่มขึ้น 2 ครั้ง ในระยะระหว่างปี 2520 ในขณะเดียวกันสินค้าประเภทอาหารก็ประกาศขึ้นราคาตามและในช่วงเดียวกันนั้นมูลค่าเงินบาทของไทยลดลงไปถึงร้อยละ 7 เมื่อเปรียบเทียบกับเงินตราของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ 20 ประเทศ ทำให้ระดับราคาสินค้านำเข้าจากต่างประเทศทั่วไปมีแนวโน้มสูงขึ้น

การที่รัฐบาลปล่อยให้สินค้าทุกอย่างประดังขึ้นราคาโดยไม่พยายามหามาตรการที่จะจำกัดราคาสินค้าหมวดที่จำเป็น ทำให้ค่าครองชีพในปี 2520 พุ่งขึ้นสูงถึงประมาณร้อยละ 9 มากกว่าปีก่อนประมาณเกือบเท่าตัว ในขณะที่รายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย รายจ่ายของประชาชนที่สูงเกินรายรับอย่างมากมาย ทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนลดต่ำลง และบางรายถึงกับไม่พอกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมาถึงเท่าตัว

แน่นอนเมื่อประเทศผู้ผลิตน้ำมันขึ้นราคา ประเทศไทยในฐานะผู้ใช้น้ำมันย่อมกระทบกระเทือนเป็นแน่ แต่ความเดือดร้อน จะไม่ขึ้นสูงมากมายขนาดนี้ หากรัฐบาลใช้มาตรการตรึงราคาค่าบริการหรือสินค้าบางตัว โดยรัฐยอมรับภาระนั้นเอง เพื่อแบ่งเบาภาวะความเดือดร้อนไปจากประชาชน

การที่รัฐบาลผลักภาระให้ประชาชนเต็มที่ โดยไม่ยอมรับรู้ความลำบากด้วย ปล่อยให้ประชาชนต้องเผชิญความทุกข์ยากไปตามลำพัง มิใช่ลักษณะของการปกครองถ้าหากรัฐบาลไม่พยายามบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนแล้ว ประชาชนก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีรัฐบาล

ค. <u>ภาวะการขาดดุลการค้าที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว</u>

จากการดำเนินนโยบายสร้างศัตรูกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอินโดจีน การยินยอมทำสัญญาเสียเปรียบในทางเศรษฐกิจต่อต่างประเทศ ตลอดจนการละเลยการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างจริงจัง ทำให้ดุลการค้าและดุลการชำระเงินในปี 2520 ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยดุลการค้าขาดดุลในปี 2520 สูงถึง 24,000 ล้านบาท และดุลการชำระเงินขาดดุลถึง 7,000 ล้านบาท

การที่ประเทศปล่อยให้ดุลการชำระเงินขาดดุลมาก ๆ เข้ามีผลทำให้ทุนสำรองลดลงเหลือเพียง 1,171.4 ล้านดอลล่าร์ ซึ่งอัตราเงินสำรองเพียงแค่นี้ ทำให้ประเทศสามารถนำสินค้าเข้าได้ประมาณ 3 เดือนเท่านั้น ทำให้ประเทศประสบความลำบากและความจำกัดในการขยายการผลิตและการอุปโภคบริโภคให้กว้างขวางออกไป อันจะก่อให้เกิดการหดตัวของอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ ทำให้ภาวะการจ้างงานลดน้อยลง คนว่างงานก็จะทวีมากขึ้น

ดังนั้น ปัญหาการขาดดุลการค้าที่เกิดขึ้นอย่างสูงอันเนื่องมาจากความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจนี้ จึงก่อให้เกิดผลสะท้อนตามหลังมาอีกมากมายหลายประการ และจะต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน

สรุป

จากการที่รัฐบาลพิจารณาถึงแนวนโยบายในการบริหารประเทศในด้านต่าง ๆ[71] เช่น

1. ด้านการเมือง

ภายในประเทศ

1. จะดำเนินการทุกประการ เพื่อธำรงไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย ความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติ โดยจะตระเตรียมและเสริมสร้างกำลังที่ใช้ในการป้องกันชาติให้เข้มแข็ง ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะป้องกันราชอาณาจักรได้ภายในระยะเวลา 4 ปี

2. จะป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างจริงจังและเด็ดขาด ขจัดการจ้อราษฎร์บังหลวง การเบียดเบียนราษฎร จะป้องกันและปราบปรามการผลิตและการค้ายาเสพติดให้โทษ

3. จะรักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ผดุงไว้ซึ่งความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปโดยรวดเร็ว

ต่างประเทศ

1. จะดำเนินนโยบายโดยอิสระ ยึดถือผลประโยชน์ ความอยู่รอดและความมั่นคงในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นหลักสำคัญ

2. จะดำเนินความสัมพันธ์อันดีกับทุกประเทศด้วยความจริงใจ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในระบอบการปกครองหรือระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยจะยึดหลักความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม การเคารพอธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน การไม่รุกราน คุกคาม หรือแทรกแซงในกิจการภายในซึ่งกันและกัน

---

[71] สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์, (2519) : 1041-1047

3. จะกระชับความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับประเทศในสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และจะสนับสนุนมาตรการต่าง ๆ ที่เกื้อกูลให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง

2. <u>ด้านสังคม</u>

2.1 จะดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขความยากจนของราษฎรส่วนใหญ่ ส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีอาชีพเพื่อขจัดปัญหาการว่างงาน

2.2 จะดำเนินการเพื่อให้มีบริการในด้านการสื่อสารและการขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศอย่างเพียงพอในมาตรฐานอันควร

2.3 จะให้บริการสาธารณสุขแบบผสมผสาน ทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการรักษาพยาบาลให้กระจายไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

2.4 จะยึดถือโครงการปฏิรูปที่ดินควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบสหกรณ์ทุกระดับ โดยใน 4 ปีนี้จะทำการปฏิรูปที่ดินพระราชทาน ที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชนประมาณ 8 ล้านไร่

2.5 จะสนับสนุนเกษตรกรขนาดเล็ก ให้มีขีดความสามารถในการผลิตสูงขึ้น

2.6 จะส่งเสริมการปศุสัตว์ให้เป็นผลดียิ่งขึ้น

2.7 จะกวดขันการบำรุงพันธุ์และป้องกันรักษาป่าไม้ของชาติเป็นพิเศษ

2.8 รัฐบาลนี้ถือว่าเป็นหน้าที่หลักในอันที่จะอบรมเร่งเร้าให้นักเรียนนิสิตนักศึกษา และประชาชน ตระหนักและเห็นคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขของประเทศ

2.10 จะปรับปรุงระบอบและกระบวนการศึกษาทุกระดับทุกประเภท และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนจัดการศึกษาภาคบังคับได้ภายในขอบเขตที่รัฐกำหนด ส่วนการศึกษาที่มิใช่เป็นการศึกษาภาคบังคับ รัฐบาลจะสนับสนุนให้บุคคลมีโอกาสเท่าเทียมกันในการ

รับการศึกษาอบรมตามกำลังความสามารถของสติปัญญา และแก้ไขปรับปรุงขยายการศึกษาผู้ใหญ่อาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม

3. <u>ด้านเศรษฐกิจ</u>

3.1 การคลัง จะปรับปรุงระเบียบแบบแผนซึ่งทำให้การปฏิบัติราชการมีความคล่องตัว และประหยัด และจะดำเนินการให้สถาบันการเงินของเอกชนมีบทบาทในการช่วยเหลือเกษตรกร เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

3.2 การพาณิชย์ รัฐบาลนี้ถือเอาการกินดีอยู่ดีของประชาชนเป็นนโยบายหลัก โดยจัดให้ผู้ผลิตได้มีโอกาสจำหน่ายผลิตผลโดยสะดวก และในราคาที่เป็นธรรม สนับสนุนการส่งสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศออกไปขายในต่างประเทศ ในปริมาณและมูลค่าที่สูงขึ้น

3.3 การอุตสาหกรรม จะได้ส่งเสริมและดำเนินการให้มีอุตสาหกรรมในประเทศเพื่อผลิตปัจจัยสี่

นโยบายดังกล่าว รัฐบาลได้กำหนดให้สิ่งสำคัญที่สุดในการปกครองประเทศคือการปกครองเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ ในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และประโยชน์สุขของราษฎร คือ ความอยู่ดีกินดี มีงานทำแห่งราษฎรไทยก็ตาม สิ่งที่เราจะนำมาวิเคราะห์วิจัยให้เห็นจริงก็คือว่า รัฐบาลชุดนี้ได้ดำเนินการที่จะให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายเพียงใด และผลจากการปฏิบัติงานของรัฐบาลชุดนี้ ได้มีผลกระทบต่อสังคมมากน้อยเพียงใด จากการวิเคราะห์วิจัยได้พบว่า รัฐบาลชุดนี้ไม่สามารถบริหารปกครองประเทศให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เลย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และการต่างประเทศ ในทางตรงข้าม รัฐบาลได้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านต่าง ๆ ดังกล่าวไว้อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งรัฐบาลได้หุ่มเทั้งกำลังคน และงบประมาณในการปราบปรามอย่างหนัก แต่ขณะเดียวกันการปฏิบัติการของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ก็ดูเหมือนจะรุนแรงหนักและถี่ยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากกรณีการซุ่มลอบโจมตีบุคคลสำคัญต่าง ๆ เช่น หม่อมเจ้าหญิงวิภาวดี รังสิต ซึ่งสิ้น

ชีพตักษัยที่สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นผู้แทนขององค์พระมหากษัตริย์ ในการไปปฏิบัติภารกิจให้กับทหาร และรองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีเองก็ถูกลอบโจมตีเสียชีวิต เป็นต้น ส่วนทางด้านสังคมนั้น จากนโยบายขวาจัดของรัฐบาลที่ยึดในอำนาจเผด็จการ ก่อให้เกิดความแตกแยกขาดความสามัคคีในบ้านเมือง ความหวาดกลัวจากการที่รัฐบาลใช้มาตรการอย่างรุนแรงในการปราบปรามนิสิต นักศึกษา ประชาชน ที่มีความคิดเห็นตรงกันข้าม และความไม่ไว้ใจในท่าทีของรัฐบาล ทำให้นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ และประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานของทางรัฐบาล ต้องพากันหนีเข้าป่า หรือลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ ข้าราชการมีแต่ความหวั่นไวในการปฏิบัติราชการ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมของรัฐมนตรีร่วมคณะ และมุ่งแต่โจมตีว่าข้าราชการประจำคอรัปชั่น และความแตกแยกระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลก็หวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ขนาดไม่ต้องมองหน้ากันไปตลอดชาติ

สำหรับทางด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลไม่ประสบความสำเร็จในการชักจูงให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทย อันเนื่องมาจากความไม่มั่นใจในเสถียรภาพของรัฐบาล และท่าทีของรัฐมนตรีร่วมคณะ แม้ว่าจะได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการลงทุนฉบับใหม่ ซึ่งให้สิทธิหลายอย่างที่ไม่เคยมีการให้มาก่อนแก่นักลงทุนชาวต่างประเทศ เช่น การยอมรับให้ผู้มาลงทุนมีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ คือ ที่ดินได้ มีการลดหย่อนผ่อนปรนด้านภาษีต่าง ๆ ในระบบระยะปลอดภาษียาวนานขึ้น เป็นต้น ปัญหาการว่างงานที่เพิ่มมากขึ้นจากนโยบายการใช้แรงงานฟรีในโครงการอาสาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในฤดูแล้ง การลงนามในสัญญาทางการค้าที่เสียเปรียบกับต่างประเทศ และการล่มสลายของตลาดสินค้าของอุตสาหกรรมไทย ในกลุ่มประเทศอินโดจีน อันเนื่องมาจากนโยบายต่างประเทศของไทยเป็นสาเหตุ ปัญหาค่าครองชีพขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการขึ้นราคาสินค้าและเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ การเรียกเก็บภาษีเพิ่ม ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไป ความล้มเหลวทางการศึกษา จากนโยบายการให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาภาคบังคับ แต่โรงเรียนราษฎร์กลับต้องปิดตัวเองลงไปกว่า 30 แห่ง เพราะได้รับความกระทบกระเทือนจากภาวะทางเศรษฐกิจ ไม่สามารถที่จะพยุงฐานะตนเองได้

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารประเทศดังกล่าว ตลอดจนการใช้มาตรการเด็ดขาดในการปราบปราม ป้องกัน ขจัดภัยคอมมิวนิสต์ และนโยบายการปิดหูปิดตาประชาชน โดยการปิดหนังสือพิมพ์ทุกฉบับที่มีการวิพากษ์วิจารณ์งานของรัฐบาล ย่อมไม่อาจก่อให้เกิดความชอบธรรมในการบริหารประเทศขึ้นมาได้ แม้ว่ารัฐบาลนี้จะมีจุดยืนในการยึดมั่นต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และแม้ว่านายธานินทร์ กรัยวิเชียร จะเป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความตั้งใจจริงในการบริหารประเทศ แต่การจะอาศัยความยึดมั่นในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จนไม่คำนึงถึงสภาวะแวดล้อม ทั้งในและนอกประเทศ ความซื่อสัตย์สุจริตของนายกรัฐมนตรีย่อมไม่เพียงพอต่อการบริหารประเทศ เพราะการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยทั้งความรู้ความสามารถและสติปัญญาของตัวนายกรัฐมนตรีเอง และความรู้ความสามารถของบุคคลที่เข้ามาร่วมคณะรัฐบาล ความมีทรรศนะกว้างไกล ความใจกว้างยอมรับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ คำวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ที่มีต่อการบริหารงานของรัฐบาล จึงทำให้การบริหารประเทศผ่านพ้นไปได้.